

ВЕЛИКА СРБИЈА

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
СПЕЦИЈАЛНО ИЗДАЊЕ • ЦЕНА 3 ДИНАРА

ПОДГОРИЦА, ФЕБРУАР 1998.
ГОДИНА IX, БРОЈ 494

МИ ДОЛАЗИМО!

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
"ДР ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ"

MONTENEGRA

НЕЋЕ БИТИ!

ГЕСТ ДОБРЕ ВОЉЕ

ДР ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ НА ИНАУГУРАЦИЈИ ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ МИЛА ЂУКАНОВИЋА

ВЕЛИКА СРБИЈА

Београд
Француска 31

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Оснивач и издавач:
др Војислав Шешел

Главни и одговорни уредник:
Синиша Аксентијевић

Заменик главног
и одговорног уредника:
Душан Весић

Редакција:
Рајко Горановић, Момир Марковић,
Мирослав Васиљевић,
Наташа Јовановић,
Јасминка Олујић, Јадранка Шешел,
Дејан Анђус,
Александар Вучић, Рајко Ђурђевић,
Коста Димитријевић,
Драгољуб Стаменковић, Вељко Дукић

Секретар редакције:
Љиљана Мијоковић

Технички уредник
и компјутерски прелом:
Северин Поповић

Лектор:
Зорица Илић

Карикатуре:
Синиша Аксентијевић

Председник Издавачког савета:
др Ђорђе Николић

Потпредседник Издавачког савета:
Петар Димовић

Издавачки савет:
Томислав Николић, Маја Гојковић,
Ранко Вујић, Драган Тодоровић,
Ратко Гонди, др Никола Поплашен,
Стево Драгишић, Зоран Красић,
Милован Радовановић,
Јоргованка Табаковић,
Ратко Марчетић, Владимир Башкот

Шеф дистрибуције:
Зоран Дражиловић

Штампа:
НИГП "АБЦ-ГРАФИКА" д. д.
Влајковићева 8, Тел: 011/3240-551
11000 Београд

Тираж: 20.000 примерака.

Редакција прима пошту на адресу:
"Велика Србија", Француска 31,
11000 Београд

Рукописи се не враћају

Новине "Велика Србија" уписане су
у Регистар средстава јавног информисања
Министарства за информације под
бројем 1104. од 5. јуна 1991. године.

Министарство за информације Републике
Србије 19. августа 1991. године
дало је мишљење број 413-01-551/91-01 да
се "Велика Србија" сматра производом из
Тарифног броја 8. став 1. тачка 1. али-
неје 10. за чији промет се плаћа основ-
ни порез по стопи од 3%.

СА СРПСКИМ РАДИКАЛИМА
ЦРНА ГОРА
ИМА БУДУЋНОСТ!

ИНТЕРВЈУ СА ДР ВОЈИСЛАВОМ ШЕШЕЉЕМ
ПРЕДСЕДНИКОМ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

НАГЛИ УСПОН СРПСКИХ РАДИКАЛА

Спретни политички аналитичари ових дана имају пуне руке посла. По њиховим проценама, дошло је до наглог пораста популарности српских радикала у Црној Гори. Многи од њих сматрају да је "главни кривац" за то др Војислав Шешељ. По свој прилици, Српска радикална странка ће имати све шансе да и у Црној Гори постане једна од најзначајнијих политичких партија.

Српски народ је дуго година живео у једноумљу, а уместо њих "развијали" су они који су желели само власт, односно привилегије власти. Данас, макар фиктивно, не влада једноумље, али нико још са сигурношћу не може тврдити да српски народ живи на темељима демократских принципа. Јер, има оних који би да читавог живота остану на власти. Међутим, има и оних политичких партија које се радикалским методама залажу за поштовање принципа демократије. Но, радикалски методи ни у ком случају не значе да народ треба водити на улице, демонстрирати и тако доводити многе животе у питање.

Српски радикали су за себе изборили тешку улогу, улогу демократског описмењавања српског народа. Владару партији се то не допада, па уз помоћ разноразних партијских сателита покушава да дискредитује рад и залагање српских радикала. Али, народ се не да преварити. Сваким даном све је веће чланство Српске радикалне странке, и све је више оних људи који отворено показују да су српски радикали на добром путу, демократском путу, ка освајању власти.

Протекли избори у Србији, парламентарни и председнички, показали су да је снага српских радикала порасла, а да је др Војислав Шешељ морални победник (свих кругова) председничких избора. Српски радикали су очигледно постали снага којој се верује и којој се поклања поверење у Србији.

После познатих дешавања, након избора председничких у Црној Гори, који су претили да распламсају мржњу супротстављених и на тај начин доведу до грађанског рата, српски радикали су постали један од сигурнијих избора, па тако многе не треба да зачуди ако на ванредним изборима у Црној Гори Српска радикална странка постане једна од најјачих политичких снага. О свим дешавањима у Црној Го-

Ако се криза реши кроз парламентарне изборе, избећи ће се грађански рат

ри и Србији, разговарали смо са др Војиславом Шешељем, и ево како он процењује политичку ситуацију Црне Горе.

Кад позиција постаје хапшена опозиција

- Шта се, по Вашем мишљењу, дешава у Црној Гори, па су се толико усталисале негативне страсти и осећања народа?

Др Шешељ: Догодило се оно што свака опозициона странка прижељкује и може пожелети – поцепала се вла-

шавају на демократски начин, кроз изборе и парламентарне процесе.

То је наш став по питању кризе у Црној Гори. Ако се криза разреши кроз парламентарне процесе, без обзира ко буде победник, и заједничка држава има шансу да буде очувана и избећи ће се грађански рат. Уколико се прибегне неким другим методама, онда нас чека крвави грађански рат са неизвесним исходима. Нема те политичке функције ни политичке позиције, као што нема тог облика власти који заслужује да сви међусобно крваримо у политичким сукобима због борбе за власт!

ју и једне и друге фракције, тако да нам је програмска оријентација Булатовићевог дела странке била ближа од програмске оријентације Ђукановићевог дела странке. То је разлог што смо подржали Булатовића. Али, то што смо га подржали, не значи да смо његови потпуни политички следбеници. Подржали смо га јер смо сматрали да његова победа води у оном правцу у ком су концентрисани циљеви Српске радикалне странке. Али, Булатовић није у стању да их реализује. Он је неупоредиво блажа варијанта једне политичке концепције коју бисмо ми, евентуално,

Тријумфални долазак др Шешеља на Петине велики је успех Српске радикалне странке

дајућа партија. Поцепала се Демократска партија социјалиста Црне Горе. Ми бисмо желели да се и овде, у Србији, поцепала владајућа странка Социјалистичка партија. То је оно што је позитивна ствар са аспекта једне опозиционе партије каква је Српска радикална странка. Оно што није добро, јесте то што је тај расцеп акумулисао огромну мржњу, нетрпељивост и што је запретила опасност да се оружјем решава тај сукоб. То је оно у чему српски радикали не желе да учествују и то бисмо желели да се по сваку цену спречи. Једноставно, као што сам већ рекао, ми желимо да се сви сукоби ре-

- Српски радикали пред председничке изборе у Црној Гори су подржали Момира Булатовића, а онда су се повукли, зашто?

Др Шешељ: Отворено смо подржали Момира Булатовића, зато нисмо истисали свог кандидата. Јер, кад се десио тај расцеп, ми смо били у сукобу са комплетном Демократском партијом социјалиста Црне Горе. Дакле, она је била јединствена док су Булатовић, Ђукановић и Маровић представљали компактно руководство једне владајуће странке. Кад се десио расцеп у ДПС, ми смо процењивали програмску оријентаци-

прихватили. Нашим јавним наступима ставили смо до знања да подржавамо Булатовића. Али, ту није било никаквих савеза, никаквих коалиција. Међутим, сада се у Црној Гори припремају парламентарни избори, на њима нећемо подржати ни Булатовића, ни било кога другог. На парламентарне изборе српски радикали излазе као самостална политичка партија. Ми инсистирамо, пре свега, на нашем страначком индивидуалитету. На предстојећим ванредним парламентарним изборима у извесној и подједнакој мери нама су конкуренција и Булатовићева и Ђукановићева странка.

Интервју

Српски радикали
су против насиља

- У време демонстрација сте били у Подгорици. Кави су ваши утисци?

Др Шешељ: Десиле су се ствари које Подгорица раније није искусила, али ми у Београду смо то имали у неколико наврата. Дошло је до великог незадовољства у народу због многобројних нерегуларности које су пратиле председничке изборе у Црној Гори. Али, елементи нерегуларности нису разлог да дође до крвопролића. На пример, и овде у Србији смо на председничким изборима имали далеко више нерегуларности, па српски радикали нису позвали народ на улице и крвопролиће. На исти начин, на који смо се према евентуалном крвопролићу постављали у Србији 1991. године, 1993. и 1996/97. године, тако смо се поставили и према дешавањима у Црној Гори, која су могла да се заврше уз веће крвопролиће. Дакле, тамо где су захтеви политичких партија оправдани, захтеви демонстраната оправдани, ми их не негирамо. Ми смо и у Србији говорили да су демонстрације изазване реалним незадовољством народа, јер је режим опозиционим странкама отимао одборничке мандате на локалним нивоима, али смо исто били против

рушења у Београду и против изазивања сукоба са полицијом. Увек смо јасно рекли шта подржавамо, са чиме се слажемо, али и оно што замерамо.

- Одласком на инаугурацију Мила Ђукановића добили сте доста поена код народа, али неки политичари, који су, такође, били на Цетињу, јавно су вам замерали што сте присуствовали полагању Ђукановићеве заклетве. Како то тумачите?

Др Шешељ: Прошлог лета је Слободан Милошевић изабран за председника Савезне Републике Југославије. Ја сам гласао против, као и сви савезни посланици Српске радикалне странке. Али, када је на следећој седници Слободан Милошевић приступио полагању заклетве, заправо када је инаугурисан, и када је организован свечани пријем у Савезној скупштини, ја сам честитао Слободану Милошевићу, без обзира што сам гласао против. Ми смо политички противници, и нормално је да гласамо против, али ми, српски радикали, нисмо људи мржње. И зашто бисмо мрзели?

Тријумфални пут на Цетиње

Друго, што се тиче мог одласка на Цетиње, он има комплексне узроке и комплексне последице. Чуо сам да ми

овде одлазак на Цетиње замера само Вук Драшковић, који је такође био на Цетињу. Каже да сам ја ишао на поклоњење, а ја сам на Цетиње ишао тријумфално. Тамо сам изузетно срдечно дочекан, уз громогласни аплауз. Зашто кажем да сам дошао тријумфално – зато што сам три и по године раније био протеран из Црне Горе. Чак на рукама изнесен, и то до аеродрома. Зато што ми је две године био забрањиван улазак у Црну Гору. Зато што је Српска радикална странка у Црној Гори прошла још већу голготу него овде у Србији. Сви наши посланици су брутално избачени из Народне скупштине. Наш тадашњи председник за Црну Гору, одлежао је пет месеци затвора. Нема шта нам се није дешавало. И после свега тога, ја тријумфално долазим на Цетиње. То је велики политички успех за Српску радикалну странку. Осим тога, ми, српски радикали, заиста сматрамо да треба показати добру вољу.

Ствари су се даље искомпликовале у нашој земљи, и лако је заострити ову кризу. Веома је тешко показати зрелост, промишљеност, сталоженост, а ми, српски радикали, управо то показујемо. Јер, ми смо свесни како се народ може извести из кризе, како се држава може спасити. Додавањем мржње може само заједничка кућа да нам изгори! Ми, српски радикали, смиру-

Српска радикална странка "Др Војислав Шешељ" биће чврста и реална политичка снага

јуће смо деловали на тензију у Црној Гори. Својим наступом смањили смо интензитет мржње. Ја сам у једној емисији на државној телевизији Црне Горе рекао како на Цетиње долазим као политички противник, али не као политички противник који жели да се свети и изражава мржњу, већ као политички противник који жели да победи на регуларан начин, народном вољом.

тичке партије схватиле да је најпааметније да се припремају за ванредне парламентарне изборе, а народ ће пресудити и одлучити ко ће убудуће владати Црном Гором. То је оно што смо ми, српски радикали, и желели.

- Очекујете ли појаву прикривених и ненаданих проблема у Црној Гори?

Др Шешељ: Надам се да ће Народна скупштина усагласити изборно зако-

важније. Још је веома важно да се побољша страначка контрола изборног процеса. А то значи да страначки контролори морају да буду на свим бирачким местима, а да сам изборни процес буде временски ограничен, и то тако што ће започети ујутру у седам часова, а завршити се у двадесет часова затварањем бирачких места. Значи, да не буде продужавања, као што је то било на председничким изборима.

- Мислите ли да је у Црној Гори тај вид демократског и цивилизованог понашања остварљив и изводљив у пракси?

Др Шешељ: Сматрам да је то могуће извести, јер су све озбиљне политичке партије схватиле у каквим се опасностима налазила Црна Гора. Сматрам да ниједна политичка партија и нико нормалан не жели да у Црној Гори дође до крвопролића, грађанског рата и до понављања уличних немира. Јер, то је оно што свима нама наноси штету.

- Колика је, по Вашем мишљењу, политичка зрелост појединих експонираних политичара у Црној Гори?

Српска радикална странка је јака и стабилна странка

Др Шешељ: Све ово што се догодило у Црној Гори, деловало је отрежњавајуће на све политичаре у њој. Зрелост политичких лидера није нека константна категорија, и она се мери снагом политичких странака. Тамо где су политички лидери зрели, странке су снажне, а тамо где су незрели, странке пропадају. Политички лидери се различито сналазе у различитим историјским ситуацијама. Значи, имамо случај пропадања неких странака, или нагло враћање других које су се показале зрелијим и одговорнијим према неким историјским изазовима.

- У једном интервјуу сте рекли да Српска радикална странка од самог формирања у Црној Гори има некакву кризу, и да се надате да ће српски радикали успети врло брзо да преброде ту кризу. Да ли се нешто у међувремену променило?

Др Шешељ: Мислим да смо ту кризу већ пребродили и да ће то показати ови ванредни парламентарни избори у Црној Гори. Лоша нам је била кадровска политика, на брзину смо формирали странку, 1992. године, јер раније нисмо ни планирали да је формирамо. А онда смо, значи при самом формирању, кренули у рад са људима који нису били способни и који нису били довољно квалитетни, попут Радована Вукчевића или Душана Бошковића. Са таквим лошим кадровским

"Ми смо увек били за демократске политичке принципе"

- Од инаугурације црногорског председника прошло је месец дана, формирана је и влада. Добија се утисак да су се сукоби у Црној Гори смањили или је то само привидно?

Др Шешељ: Политички сукоби се настављају, али је дошло до извесног смиревања, сплашњавања страсти. Нема више уличних обрачуна и то је оно што је добро. Вероватно су све поли-

нодавство са основним демократским принципима, да ће се, пре свега, установити јединствен бирачки списак, да ће се извршити централизована компјутерска обрада тих бирачких спискова. Да се неће више дешавати да исти људи више пута буду уписани у бирачке спискове. Затим, да се на бирачким списковима неће налазити мртва лица или малолетници. То је нај-

Интервју

решењима странка је пукла, а они су се показали као превртљиви, као људи без значајних моралних вредности, нечасни и непоштени, и то нам је нанело огромну штету. Касније нам је већу штету нанео и случај са Анимом Вишњићем, због његове изразите виолентности и нетрпељивости према најближим сарадницима. Због таквог његовог понашања, многи чланови странке су отишли. Сада смо кренули са много више труда и напора да стабилизујемо стање у странци. Мислим да ће Српска радикална странка у Црној Гори бити врло чврста и реална политичка снага на наредним парламентарним изборима.

Демократски политички принцип – принцип српских радикала

- Многи политички противници су Вас јавно нападали како српским радикалима недостаје демократски начин размишљања и понашања, а време је показало да су српски радикали најдемократичнији по питању решавања битних и важних ствари у земљи. Како то тумачите?

Др Шешељ: Наша странка је увек била изразито демократског карактера. То смо осведочили демократском природом унутрашњих страначких односа, нашим комплетним програмом и нашим учешћем у демократским политичким процесима у друштву. Ми смо искључиво и увек били за демократске политичке принципе. А, наши конкуренти су нам прилепљивали разноразне етикете, а да за то нису имали адекватне аргументе. Јер, они једноставно нису умели да се супротставе нашој аргументованој и темељитој критици. Вероватно су сматрали да таквим етикетама могу да наднаде сопствене слабости.

- Сматрате ли да је могуће нелојалну политичку конкуренцију, која се углавном служи и крађом и многим недозвољеним средствима, победити демократским путем који заговарате?

Др Шешељ: Могуће је, само треба имати више стрпљења, јер свако насиље у политици је кратког даха.

- Да ли снагу српских радикала у Србији тумачите незадовољством народа владајућом партијом, или Вашим аргументованим начином бављења политиком?

Др Шешељ: Озбиљност и темељност Српске радикалне странке је неспорна чињеница у коју се српски народ свакодневно све више уверава. Народ је све спремнији да српским радикалима препусти одлучивање о важним државним питањима.

- Мислите ли да се добар глас о обављању локалне власти у Земуну прочуо и ван Земуна, па да је то један од разлога што вам људи све више верују?

Др Шешељ: Сигурно је да се глас о томе како ми радимо у Земуну проширио у свим српским земљама.

Избори би требало да одсликавају вољу народа!

- Скоро сте се вратили са пута из Црне Горе, па би било занимљиво да нам кажете какве сте утиске понели из Подгорице и Цетиња?

Др Шешељ: Црна Гора је у дубокој политичкој кризи, али народ је свестан свих негативних последица евентуалног насилног разрешавања кризе. Народ је заинтересован да се криза решава мирним путем, кроз демократске политичке институције и путем парламентарних избора. Мислим да је због тога народ лепо примио залага-

ње српских радикала у том, демократском, правцу.

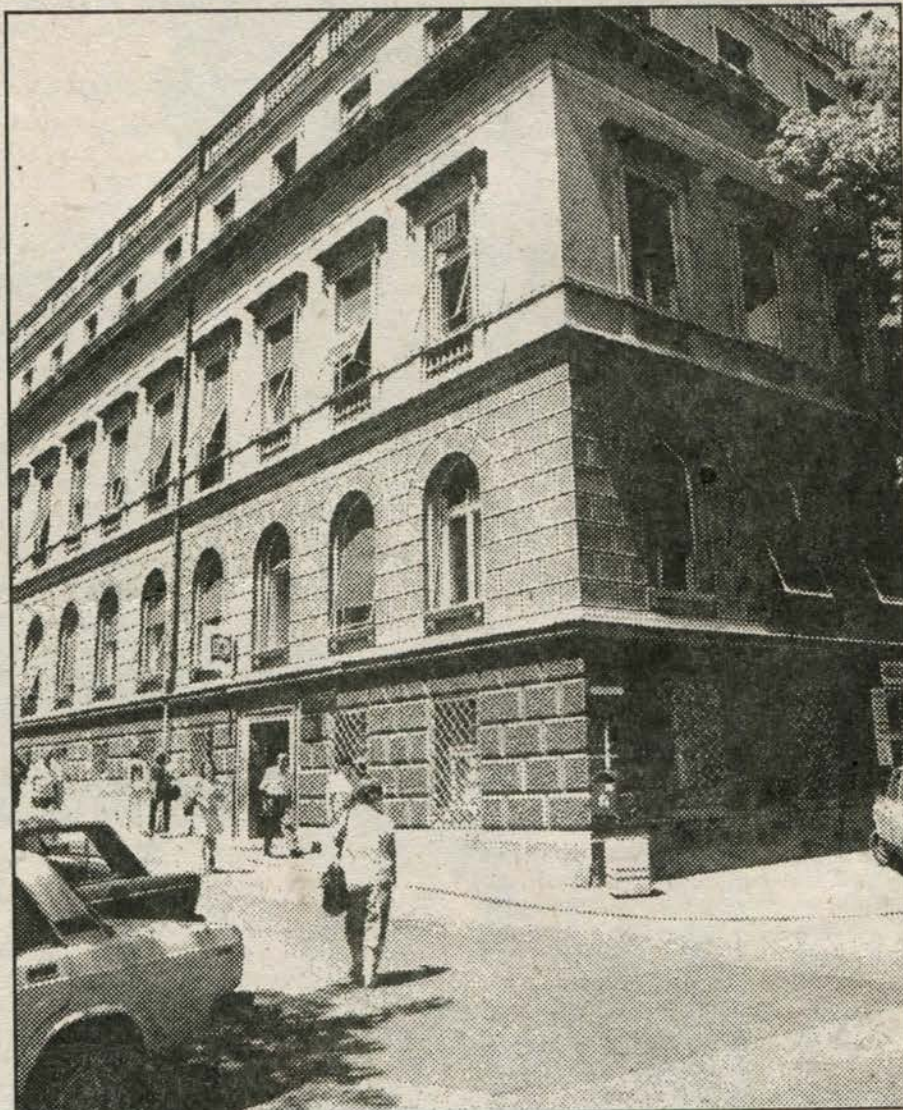
- Како бисте прокоментарисали новоформирану владу у Црној Гори?

Др Шешељ: То је влада политичког компромиса, неколико политичких странака. Она је привременог карактера, и то је унапред наглашено, па зато српски радикали не би давали неке посебне коментаре око њеног састава и рада. Битно је да та влада организује ванредне парламентарне изборе како треба.

- Мислите ли да је новоформирана влада у Црној Гори способна да оствари макар део предизборних обећања?

Др Шешељ: То ћемо тек видети. Она јесте способна, али да ли ће штети нешто од обећаног да оствари, то је друго питање, и то ћемо тек видети.

- У новој влади Црне Горе премијер Филип Вујановић је "нашао" и министарско место за муслимане (странци

Добар глас далеко се чује: локална власт у Земуну афирмисала је способност и поштење српских радикала

"Наш циљ је да сачувамо све преостале српске земље и радимо на интегративним процесима"

СДА понуђено место министра екологије). Међутим, муслимани су одбили тај предлог, сматрајући да им више одговара нека друга министарска фотеља (финансије и економија). Како видите расцеп у том делу?

Др Шешелј: Има извесног раслојавања у Странци демократске акције, и није немогућ њен расцеп. У Странци демократске акције јавило се једно снажно крило које жели да уђе у ту новоформирану владу, без обзира што им је додељено министарство са неким симболичним прерогативима и надлежностима. Али, у сваком случају, то су унутрашње ствари Странке демократске акције. Ми смо за то да Странка демократске акције све своје политичке активности обавља у институцијама система. Искрено се надамо да ће она превазићи своје почетне грешке. Када се добар део њеног чланства наоружавао, пристајао уз неке друге методе политичких обрачуна, што им је нанело огромну штету, и што је такво понашање довело, с времена на време, до хапшења неких активиста те странке. Ми, заиста, немамо ништа против да било која политичка партија, са било којим политичким програмом, учествује у оквиру демократ-

ског политичког система у политичким процесима. И да се, на тај начин, бори за наклоност народа на парламентарним изборима.

Кључини циљ српских радикала је очување српских земаља

- Да ли се нешто променило у политичком животу Црне горе од када је Мило Ђукановић постао председник?

Др Шешелј: Нешто спектакуларно и посебно се није десило, ништа се битно није променило, с тим што ћемо морати да имамо и ванредне савезне изборе за Веће грађана, и то по истим оним принципима по којима се ти ванредни избори одржавају у Црној Гори. Очекујем их негде на јесен.

- Како видите будућност српског народа у Црној Гори, Републици Српској и Србији?

Др Шешелј: Наш кључни циљ је да сачувамо ове преостале српске земље и територије и да радимо на интегративним процесима, како би наша држава била што јединственија.

- На који начин се српски радикали припремају за ванредне парламентарне изборе у Црној Гори, и која су ваша предвиђања?

Др Шешелј: Ми смо интензивирали своје унутрашње страначке активности. Формирамо месне одборе свуда где не постоје, сређујемо стање у општинским одборима. Трудимо се да повећамо број чланова, а масован је упис у Српску радикалну странку. Свакодневно вршимо дистрибуцију пропагандног материјала. У складу са тим, имаћемо чешћа издања нашег страначког листа "Велика Србија", специјално за Црну Гору. Обезбедићемо постере, видео касете, аудио касете и тако даље.

У јеку парламентарних избора, челници Српске радикалне странке из Србије ће се прикључити кампањи. Ми смо реални оптимисти, а до ванредних избора у Црној Гори није остало много времена.

У јеку парламентарних избора, челници Српске радикалне странке из Србије ће се прикључити кампањи. Ми смо реални оптимисти, а до ванредних избора у Црној Гори није остало много времена.

- Очекујете ли неке значајније резултате у односу на претходне парламентарне изборе?

Др Шешелј: Очекујемо да се Српска радикална странка врати у црногорски парламент, где смо већ били, а онда смо брутално избачени из парламента, уз кршење Устава и закона.

Јасминка Олујић

ДЕЛЕГАЦИЈА СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
У РЕПУБЛИЦИ СРПскоЈ И ЦРНОЈ ГОРИ

НЕМА ФУНКЦИЈЕ ВРЕДНЕ ПРОЛИВАЊА КРВИ

Српска радикална странка је све учинила што је у њеној моћи да се тензије у Црној Гори смање, да се страсти смире. Све тензије треба да се решавају кроз парламентаран политички процес и ванредне парламентарне изборе. Наш долазак на Цетиње је у том смислу гест добре воље, он сведочи о нашој спремности на дијалог и са политичким противницима

Председник српских радикала, др Војислав Шешељ и делегација странке у пратњи новинара телевизије Студио Б, БК телевизије и Радио Новости, кренули су за Црну Гору, пролазећи кроз источне делове Републике Српске.

Главни разлог посете Црној Гори био је смиривање све заоштренијег трвења и смањивање затегнутости у тој републици, а тиме је започета и предизборна кампања Српске радикалне странке за предстојеће изборе.

"Нема те политичке функције која је вредна проливања српске крви у међусобним сукобима", упорно истиче др Шешељ.

На позив Мила Ђукановића да присуствује његовој инаугурацији, 15. јануара на Цетињу, Војислав Шешељ одговара гестом добре воље и својим доласком показује спремност на дијалог и са политичким противницима.

Преко Зворника, Хан Пијеска и Милића, дошли смо на Пале, где су српски радикали посетили чланове Главног одбора Српске демократске странке.

Са Пала, заобилазницом око Горажда, преко Србиња и Гацког, наилазимо на прелеп градић на Требишњици, Требиње. Путујући рисанском страном, у уторак, 13. јануара, негде око поноћи, на православу Нову годину, стижемо у Будву.

Сустрет Српске радикалне странке – СДС

Пале, мала варош, део српског Сарајева, лежи удобно смештена у брдима. То је и прва станица на нашем путу ка Црној Гори.

Руководство Српске радикалне странке, 13. јануара, састало се овде, са члановима Главног одбора Српске демократске странке. Овом сустрету, поред осталих, присуствовали су и Никола Поплашен, председник Српске радикалне странке Републике Српске, Драган Калинић, председник Скупштине Републике Српске, Гојко Кличковић и Велибор Остојић, председник и пот-

председник старе владе Републике Српске.

После пријатног дочека, Калинић је започео састанак изражавајући задовољство због сусрета са високим руководством Српске радикалне странке. Новинари су присуствовали једном делу овог разговора, и ево шта је том приликом Калинић рекао:

"Нас је некако судбина и ток политичких догађаја у Републици Српској и, што је још важније, много различитих погледа на политичку ситуацију у Републици Српској, спојило. Ми смо и у оној бившој, а ево и у садашњој Скупштини, усуђујем се рећи, једна врста партнерске странке. Чини ми се да и Српска демократска странка и Српска радикална странка то раде с пуно убеђења, свесни да је српски национални интерес оно што овог тренутка треба да доминира и нашом практичном политиком, пре свега у Скупштини Републике Српске.

Ми смо јуче успешно окончали један важан део посла, то је конституисање Народне скупштине. Сад можемо рећи да највиши законодавни орган има и главу и тело и руке, остало је још да се формира неколико скупштинских комисија, око којих, углавном, постоји сагласност. Ми ћемо ту ићи на једну пропорционалну заступљеност свих странака у парламенту.

Нама сада предстоји много тежи и сложенији део посла, а то је да се у овом скупштинском амбијенту формира нова влада Републике Српске. Док се та нова влада не формира, пос-

тојећа успешно обавља свој део посла. Ја се надам да ће тако и остати упамћена. Како ће бити формирана нова влада и под којим условима, остаје да се види.

Са Српском радикалном странком смо се јавно сложили у следећем: полазимо од чињенице да имамо 39 скупштинских мандата, дакле, заједно највише мандата у Скупштини и логично је да се тражи мандатар из редова оне странке која има највише мандата.

Сви знате колико је наша економска и социјална ситуација тешка. Нити пристиже помоћ са стране, а ни наши привредни капацитети се још нису пробудили да би могли да стварају довољно добара за потребе народа. А сада су све очи упрте у нас како ћемо да окончачмо посао формирања владе и хоћемо ли га окончати. Претходних месеци смо више времена и енергије утрошили на наше међусобне несугласице и обрачуне", истакао је на крају Калинић.

"Ми смо се као дугогодишњи стратешки сарадници Српске демократске странке на Палама увек осећали као код своје куће", истакао је др Шешељ у уводној речи.

Конституисање Народне скупштине лидер српских радикала оценио је као добру ствар, јер кључни државни орган може да функционише, а процес формирања владе овако је прокоментарисао:

"Мислим да ће бити још много проблема. Јуче сам гледао Иванићев ек-

спозе и очигледна је намера великих сила, и Биљане Плавшић и режима из Београда да се наметне једно решење које би, пре свега, Српску демократску странку, као владајућу политичку партију, а и Српску радикалну странку, као њеног политичког савезника, елиминисало са политичке сцене.

Иванић је изложио њихов план до краја: прво, он жели да има 11 експерата у влади, а то значи да би имали комотну већину. А ако су експерти потребни у Влади, онда је требало формирати странку експерата, па са њима изаћи на изборе да се провери шта народ мисли о њима.

И друго, он је отворено изјавио да је апсолутно против да министарства унутрашњих послова, финансија, правосуђа и информација припадну Српској демократској странци и Српској радикалној странци. Значи, он жели апсолутну власт, а наше две странке да служе као декор тој власти. То је оно што је апсолутно неприхватљиво.

Ја немам никаквог разлога да вас посебно уверавам, ви сте сви тога добро свесни, да ми никада нећемо одустати од овог нашег договора – да мимо Српске демократске странке улазимо у било какав аранжман.

Даље, ми нећемо ни са вама ни без вас у било који аранжман где немамо број министарских мандата који је пропорционалан и квалитативно и квантитативно броју наших посланика у Народној скупштини. И то ћемо отворено да ставимо до знања свакоме, и већ смо ставили, мислим да ту није

Др Војислав Шешељ са Момчилом Крајишником, током једне од ранијих посета Палама

Председник скупштине Републике Српске Драган Калинић у Савезној скупштини

било одступања. Јер, постоји неки праг испод кога се понижење више не може трпети, испод кога више не важи никаква учена. Постоји неки праг где је човек спремнији и да буде стрељан, него да изгуби част, образ и достојанство.

Ја не знам да ли је сада неки компромис могућ, али у принципу ми не бисмо били против владе националног јединства чији је састав пропорционалан саставу Скупштине, без муслимана, наравно.

Нама тако нешто покушавају да сервирају и у Србији. Као, одреди се мандатар, па ће он из наших странака да бира који му кадрови одговарају. То не може. Нећемо да разговарамо уопште. И тамо је отприлике пат-ситуација, ниједна групација нема већину у Скупштини. Ми смо исказали добру вољу кад је биран председник Народне скупштине. Појединачно, социјалисти су највећи и треба да буде њихов председник, али ми смо онда следећи. Међу нама нема велике разлике, ми 82 они 86 посланика. А да се рачунају малверзације на Косову, ми бисмо били јачи појединачно. Или ће бити наш мандатар или нећемо ући у Владу. Нама је власт драга, али нам није толико драга да бисмо прешли преко тих принципа.

У парламентарној пракси, гола математика је некада најбоље мерило. И та математика убија гвозденом логиком. Ту не може да се приговори.

Остаје та претња да се формира принудна управа, претња старатељством, претња дефинитивном окупацијом. Сад треба проценити, ја нисам сигуран да су они спремни да иду до краја, да ће се усудити. Али, та опасност је латентна и она је као мач над главом", закључио је Шешел.

"Ми се сада налазимо у једном критичном тренутку, а ви сте увек били

са нама у таквим тренуцима", изјавио је Остојић и наставио:

"Хоћу да вас подсетим, што вам није непознато, али је вредно подсећања: направили су нам инжењеринг за ове изборе, и скоро се унапред знало какав ће направити распоред снага.

Српска демократска странка и Српска радикална странка, према резултатима избора, требало је да имају 43 или 44 мандата. Нама су украли два и по, а вама једно и по посланичко место. И то су урадили тако што нису дозволили да на свим изборним местима у Федерацији имамо нашег контролора. Тамо је број изашлих био око 98 одсто, а на местима на којима смо имали контролоре и у Бечу 50 одсто.

А ово ово владе националног спаса, владе експерата коју сада нуде, колико ја знам, таква влада се формира тамо где не ради Скупштина, где нема председника, где је ратно стање, где је потпуни хаос. Тада се неке нестраначке личности, експерти окупе и једини им је задатак да успоставе неки ред да се створе неки услови за одржавање избора, како би се дошло до нове Скупштине, до нове владе. То значи није применљиво на Републику Српску. Били су избори, конституисана је Скупштина, и сад та Скупштина, с разлогом и у складу са заступљеношћу странака, треба да формира Владу. То се нама не дозвољава.

Иванићев концепт, који је неприхватљив је, између осталог, пробни балон за поделу Републике Српске, за продубљивање раскола у Републици Српској, значи, међународна заједница нема намеру да ради на томе да омогући посланицима, који су изабрани и имају парламентарне снаге и политичке воље, да спасу поделу у Републици Српској. Они, чак, размишљају о продубљивању раскола у Републици Српској, и ако то не произведу Иванићевим концептом, онда могу да нам

понуде још оштрији и озбиљнији концепт.

Слажем се да можемо ући у владу националног јединства, али под условом да се Влада формира сразмерно изборним резултатима, а по тој рачуници Српска радикална странка и Српска демократска странка могу имати најмање 13 министарских места, укључујући и место премијера.

Желе да нам одузму власт, али нисмо толико заљубљени у власт ни ви, ни ми. Ми се бојимо да ако некоме дамо власт, да ће направити хаос, да ће уништити државну идеју српског народа на овим просторима. И ми томе нећемо бити ни инжењери ни декорација.

Хоћу да подсетим на прошло отворено Шумахерово иступање, где нас је упоредио са Северном Корејом, значи са нечим што не желе да трпе, јер су нас упоредили са нечим што је неприхватљиво. Ми смо антикомунистичко друштво, али захваљујући политици Београда, скоро сви испадамо, а није важно јесмо ли или нисмо, последњи болшевици.

Друго, уколико закаснимо, прогнозирао нам је судбину источне Немачке и нагласио да ћемо се распасти уколико не прихватимо понуду европске и светске заједнице. Али, он је мислио да наш распад води у БиХ. А ја сам му једном приликом рекао: "Ја се слажем да се распадне, али да се онда припоји мatici Србији, као што је и источна Немачка".

Ми, сада, треба да наставимо наше свакодневно уштивавање и усаглашавање ставова. И међународна заједница не сме баш толико отворено да иде. Мада они имају припремљене папире и за протекторат и за принудну управу.

Јучерашње настојање да изађе мандатар и саопшти свој став пред Скупштином, била је припремљена превара.

Идеја је била да он изнесе свој програм, број министара по странкама и да више не траже ни скупштину за усвајање, него исто као што је мандатар нелегалан, тако би било и са том владом", закључио је Остојић.

Шешел-Крајишник

Други део састанка одржан је иза затворених врата. Нешто касније, овом скупу се придружио и Момчило Крајишник, члан председништва БиХ из Републике Српске. После завршеног састанка, др Шешел и Крајишник, обавестили су новинаре о току разговора.

"Даме и господо, делегација Српске радикалне странке данас је била у посети Српској демократској странци овде на Палама, у седишту Републике Српске", рекао је Шешел обраћајући се новинарима.

"Ми смо наставили наше међусобне разговоре и договоре. Наше две партије имају односе стратешко-националног савеза од почетка овог рата. И тај наш савез ми учвршћујемо, а недавно смо потписали и споразум да наше две партије, једна мимо друге, не улазе ни у какве аранжмане око формирања нове владе Републике Српске.

Анализирали смо и најновија збивања на политичком плану у свим српским земљама, и у Србији, и у Црној Гори, а не само у Републици Српској. Наравно, посебно смо расправљали питање формирања нове владе Републике Српске, и наше становиште је да немамо ништа против владе националног јединства под условом да њен састав

одговара структури Народне скупштине, да се поштују основни принципи парламентаризма, парламентарне демократије. Онај ко је овлашћен по Уставу да одређује мандатара, мандатара треба да одређује на основу снаге појединих политичких странака у Народној скупштини, а не на произвољан начин", нагласио је Шешел.

"Задовољни смо што је коначно конституисана Народна скупштина, што су изабрана кључна радна тела, председник, потпредседници и надамо се да ће на принципу пропорционалности да се изабере и остала скупштинска радна тела, одбори и комисије. Сада остаје питање владе око кога још нема сагласности", додао је лидер српских радикала.

На питање новинара да прокоментарише ситуацију у Црној Гори и објасни циљ своје посете тој Републици, Шешел је истакао:

"Ми се трудимо да са своје стране допринесемо смиривању страсти и узаврелих антагонизама. Смаграмо да нема те функције која је вредна проливања српске крви, и ми ћемо на тај начин постићи извесан ефекат; смирујуће деловати.

Недавно смо имали изборе у Србији који су флагрантно фалсификовани, а ми имамо убедљиве доказе. Хапшени су и премлаћивани наши савезни и републички посланици који су били у функцији контролора на Косову и Метохији, па нам није падало на памет да због тога позивамо народ на улице и у крвопролиће. Ако се на тај начин понашамо у Србији, на тај на-

чин ће наша странка да се понаша и у Црној Гори.

На прошлим председничким изборима подржали смо Момира Булатовића, али то је била наша једнократна подршка, јер ми нисмо његови политички следбеници. А пошто се приближавају ванредни парламентарни избори, на те изборе ми излазимо самостално и имамо јасан и издиференциран страначки став по свим питањима.

Позив да дођем на Цетиње сматрам једним актом добре воље Мила Ђукановића и његовог крила ДПС, и на тај гест добре воље ми одговарамо добром вољом. У сваком случају, дијалог неће шкодити. Дијалог је добар и међу политичким противницима".

Момчило Крајишник је у изјави за новинаре рекао следеће:

"Ситуација у Републици Српској налаже честе консултације Српске демократске странке и Српске радикалне странке. Ово је један у низу наших сусрета и делим мишљење господина Шешела да какво-такво партнерство и савез Српске демократске странке и Српске радикалне странке није усмерено против никога, него је усмерено ка добробити Републике Српске и српског народа.

Наш заједнички став јесте да се најбоље решење и, такође, подржавам мишљење да смо ми за владу најбољих министара, најбољих чланова, да не кажем експерата, јер то је, сигурно, једна флоскула која се често користи да би се замаглила она основна чињеница да се ипак мора знати која странка, која снага одговара народу за успех и за неуспех.

Захвални смо Српској радикалној странци која, као и ми, сматра да треба да остваримо поделу власти између странака у парламенту и у влади, да бисмо се супротставили онима који желе да униште Републику Српску, а најтежи су ти фактори ван Републике Српске. Онда ћемо на септембарским изборима дати народу могућност да на том новом испиту покаже ко је најбоља снага која може извести овај народ на путу за бољитак Србије.

Морам да кажем да смо захвални Српској радикалној странци која ни у једном тренутку до сада, никада није била на супротној страни од интереса српског народа. Имали смо многе симпатизере који су нас подржавали, али су врло често знали да нас окривљују ради интереса неких са стране.

Блок Српске радикалне странке и Српске демократске странке назвали смо патриотске странке којима су држава и српски народ на првом месту. Ја се наддам да ћемо ми у наредном периоду наћи најбоље решење. Ми нећемо у савез ни са ким, већ хоћемо да добијемо експерте који ће у овом времену сачувати Републику Српску, прво у влади, а онда и да остваре оне могућности које је врло тешко у овом

Српска радикална странка не сме бити странка мржње него странка аргумената, снаге чињеница, снаге доказа

моменту огромног недостатка средстава и осталих ствари.

Уз ове честитке, посебно сам захваљан што господин Шешел чини напоре да дође до помирења у Црној Гори, да дође до приближавања ставова.

Има сигурно господин Шешел право да се љути, као и ми, на изборе. У Републици Српској је била велика крађа изборних резултата, па смо рекли: то је сада овакав стицај околности због некаквих вештачких разлога, јер било какво насилно понашање било би много теже.

Позивамо нашу браћу у Црној Гори да смогну снаге и да превазиђу проблеме, чак и ако је, понекад, решење неправедно. Претрпимо краткорочну неправду да бисмо имали дугорочну перспективу нашег народа из Републике Српске, Црне Горе и Србије”.

Уз најбоље жеље и позив за поновни долазак, Крајишник је рекао: ”Сада смо политички савезници, а ја се надам да ћемо, када се све ово заврши, бити мало више политички противници”.

Шешел је то, уз осмех, прокоментаришао: ”Ми ћемо онда бити владајућа, а ви мало и опозициона странка”.

Кроз Српску

На путу кроз Српску, пролазећи обилазницом око Горажда, Шешел не може да се уздржи, а да са горчином у гласу не прокоментарише: ”Како за цабе изгубисмо Горажде”!

Не може да сакрије бол за изгубљеном српском земљом, чији сваки педаљ познаје. Поносно и са пуно љубави гледа Српску и прича нам о сваком месту кроз које пролазимо, о свакој реци, сваком тунелу... Познаје јој душу. А она дивља и кршевита.

Змијоликим путем полако одмичемо. Из дна израстају мрачне, дивовске стене, чији обриси стално добијају нове, чудне облике, час дивље, час питоме. Са врха као да се спушта тешка тишина и притиска читав крај.

Само гласан хук дивље реке, која ваља своју водурину преко најчуднијих препрека, обликује нестварну хармонију. Не може свако да разуме ту хировиту земљу, само онај ко је израстао из ње, само неко кога је она задржала.

Све делује мирно, можда сувише мирно. Упозоравајуће. Понеки темељи порушених и спаљених кућа подсећају – ту се ратовало, ова земља је крвљу натопљена.

У Црној Гори

Ноћ тринаестог на четрнаести јануар, када смо стигли у Будву, била је мирна и пријатна. У ваздуху се није осећао ни наговештај напетости, ни траг острашћености која ће већ истог

дана, у Подгорици, да кулминира у безумном оркшају ”брат на брата”.

Ујутру, 14. јануара, др Шешел је дао интервју у коме је прокоментаришао све политичке актуелности везане за разбукталу кризу и за свој предстојећи сусрет са Милом Ђукановићем.

Водитељ: Према вашем мишљењу, шта је узрок политичке кризе у Црној Гори?

Др Шешел: Најновију политичку кризу у Црној Гори изазвао је расцеп у врху Демократске партије социјалиста. Оно што једна опозициона партија уопште може да пожели, јесте да се поцепла владајућа партија, то цепање владајуће партије изазвало је и неке позитивне и неке негативне процесе. Негативни процеси су садржани у чињеници да су сепаратисти дигли главу, да су много већа ишчекивања да би могло доћи до отцепљења Црне Горе или до изазивања грађанског рата у тој републици, што би у крајњем исходу опет водило отцепљењу, јер би дошло до мешања страних сила.

А оно што је позитивно је једна слободнија атмосфера у политичком животу. Тежиште политичких конфронтација, уместо између режима и опозиције, преноси се на односе два крила донедавно владајуће политичке партије. Позитивно је и што је сама природа власти развољена пред народом, поготово кроз ТВ-дуеле Булатовића и Ђукановића. Ти ТВ-дуели су били веома корисни у едукативном смислу, јер су народу показали каква је заправо природа те власти. И то је један објективно демократски помак који нама олакшава политички наступ.

Политичка слика Црне Горе

Водитељ: Које су основне карактеристике црногорске политичке сцене данас?

Др Шешел: Постоје четири политичке опције. Једна је отворено сепаратистичка, то је Либерални савез Славака Перовића, друга је опција Мила Ђукановића, односно ДПС Милице Пејановић-Ђуришић. То је опција која жели да задржи садашње конфедералне односе у Југославији и евентуално учврсти елементе конфедерације, значи жели да има одрешене руке у Црној Гори, али није спремна да потпуно напусти савезну државу. Трећа опција је ДПС Момира Булатовића, која жели нешто јачу федерацију од ове садашње и утолико су они нама били ближе. И четврта је наша опција, опција јединствене, централизоване, унитарне државе, Велике Србије, која обухвата све српске земље.

Водитељ: Заборавили сте Народну странку.

Др Шешел: Намерно нисам помину Народну странку, јер се она расцепила по истом основу по коме и ДПС, на Килибардину и Бојићеву стру-

ју. Бојићева струја у потпуности има подударан наступ према савезној држави, као и ДПС Момира Булатовића. Значи, они траже федерацију, практично, да се задржи статус кво уз неке козметичке промене. Новак Килибарда има опцију задржавања елемената конфедерализма, непрекидно понавља да не жели да Црна Гора буде српски срез, а с времена на време нагиње, чак, и тој екстремној опцији Славака Перовића.

То је отприлике политичка слика Црне Горе. Има неколико ових мањих странака. Оне на изборима, практично, неће ништа имати.

О ванредним парламентарним изборима

Водитељ: Да ли ће ваша странка да учествује на ванредним парламентарним изборима?

Др Шешел: Да, очекујемо ванредне парламентарне и локалне изборе најкасније до маја месеца. За те изборе ми ћемо наступити са својим програмом у сто тачака, са својим стандардним програмом. Ми смо, практично, данас и започели предизборну кампању. Наравно, мораћемо да изградимо један концепт приступа актуелним политичким проблемима у Црној Гори, Савезној Републици Југославији, у свим српским земљама и целом српском народу.

Водитељ: Како процењујете своје шансе?

Др Шешел: Нама сада прети једна опасност, да нас неко сувише поистовети са Момиром Булатовићем...

Водитељ: Па, ви сте га подржали у његовој председничкој предизборној кампањи.

Др Шешел: Тачно, ми смо несобично доприносили његовој кампањи, ми се због тога не кајемо. Имали смо и специјална издања наших новина и јавне наступе, чак су наши чланови учествовали на митинзима одмах после избора, наше заставе су се вијориле.

Међутим, сада прети опасност да нас неко стрпа у тај блок. И да смо у том блоку без икаквог индивидуалитета, без икакве посебности. А тај блок сад меље. Очигледно, Булатовић је најјача политичка снага која је против садашњег режима у Црној Гори. Опасно је много се приближити тој политичкој снази, јер она нас усиса.

Тако су сви они који су у Србији, рецимо, приступили Драшковићу деведесете године, осим Демократске странке, били једноставно усисани или нестали. То су Народна радикална странка, Либерална странка, читав низ тих странака.

Нама је сада циљ да изградимо самостални страначки индивидуалитет да истакнемо своју посебност.

У предизборној кампањи клатно смо до крајњих граница померили кроз по-

дршку Булатовићу, сад клатно морамо вратити, не кроз на супротну страну, него га довести на оно место на коме треба да стоји да се не бисмо изгубили пред локалне и републичке изборе. Да бисмо остали посебни.

Спречавање грађанског рата

Водитељ: А зашто сте подржали Булатовића?

Др Шешељ: Ми смо се на изборима определили за Булатовића, јер смо били програмски ближи, а не зато што нам је он драг, што га волимо... Прво смо процењивали на Централној отаџбинској управи да ли треба да идемо са својим кандидатом или не. Одредили смо, чак, Гордану Булатовић као кандидата, па смо онда опет расправљали о томе, консултовали се и закључили да у овој поларизацији снага у Црној Гори, наш кандидат не би имао озбиљне шансе. Подржали смо Булатовића, јер смо хтели да подржимо ону опцију која иде за јачањем ингеренција савезне државе, то је једини разлог што смо подржали Булатовића, другог разлога није било.

Водитељ: Многе ваше присталице и чланови вам замерају што нећете да учествујете у уличним протестима.

Др Шешељ: У Црној Гори, очигледно, још постоји претња од избијања грађанског рата. Наелектрисане су страсти, тензије су у народу све веће, све више се прети са обе стране, све више се и позива на оружје.

Наш је циљ да се било какав грађански рат спречи. Нема те политичке функције која је вредна проливања људске крви.

Изборне крађе у Србији

Ми смо у Србији имали председничке изборе. На првим председничким изборима ми смо до ногу потукли Зорана Лилића. Тада није било много неправилности, није било много крађе. Било је, али није било довољно да Лилић победи.

У другом изборном турнусу крали су стравично, чак је могуће да су украли 800.000 гласова. 350.000 смо утврдили непосредно. На Косову и Метохији шиптари уопште нису изашли, а они су приказали да су изашли. Сад та документа објављујемо: прво специјално издање Велике Србије изашло је и спремамо још два специјална издања на пуном броју страна.

Ми те изборе у Србији нисмо признали. Без обзира што су те крађе неупоредиво биле веће него у Црној Гори, ми нисмо позивали народ на улични протест. Ако нисмо у Србији, зашто бисмо позивали у Црној Гори, зашто? Због тога што сам ја повређен, што се нисам дочепео једне политичке функције која и није нарочито важна.

Водитељ: Како то мислите "није нарочито важна"?

Др Шешељ: Најважније је ко има већину у парламенту и ко формира владу. У сукобу Ђукановића и Була-

товића видело се да неко ко контролише владу, може да смрви председника Републике, да он нема никаквих полуга моћи. Колико год мени била драга функција председника Републике Србије, ја нисам спреман за ту функцију да проливам српску крв. Ако нисам спреман у Србији, нисам спреман ни у Црној Гори.

Потпуна неутралност

Водитељ: Значи, убрзо после несесичне подршке Булатовићу своју подршку сте дали другој страни.

Др Шешељ: ДПС Момира Булатовића и Српска радикална странка нису у политичком савезу, ми немамо коалицију, ми нисмо ништа међусобно уговорили, договорили, никакве споразуме постизали.

Ми са Момиром ниједан једини сусрет нисмо имали од када је дошло до расцепа, осим што смо се срели на пријему у белом двору, 27. априла, када је Лилић организовао опроштајни пријем.

Ми смо на прошлогодишњим изборима једнострано и једнократно, са своје стране, подржали Булатовића и то је све. Ми са Момиром Булатовићем немамо ништа!

Водитељ: А са Милом Ђукановићем?

Др Шешељ: Немамо ни са Милом Ђукановићем.

После предстојећих парламентарних избора у Црној Гори, Булатовић ће радије поново ући у коалицију са Ђукановићем него са радикалима

И са непријатељима треба разговарати

Водитељ: Шта, онда, значи ваш сутрашњи одлазак на Ђукановићеву инаугурацију?

Др Шешел: То је гест куртоазије и ништа више. Долазе сви амбасадори, све стране новинске агенције шаљу своје екипе, политичари разних опредељења. Мој одлазак на Цетиње је светска сензација. Оно што је светска сензација за странку, може да буде само корисно.

То што ћу се ја на Цетињу сусрести са Милом Ђукановићем, у политичком смислу не значи ништа, а у пропагандном смислу значи много.

Водитељ: Шта постижете одласком на Цетиње?

Др Шешел: На тај начин освајамо један велики доказ да смо самостални, да нисмо Момирови следбеници. Луче смо подржали Момира, можда ће-мо га подржати и сутра ако негде не-што затреба, али ми нисмо следбеници. Ми смо самостални.

Водитељ: Ви сте спремни сутра да пружите руку некоме ко вас је називао фашистом и екстремистом?

Др Шешел: А шта сам ја све за њега говорио. Ја сам пружио руку и Слободану Милошевићу. Када је био изабран и положио заклетву, честитао сам и њему и његовој жени, сину и кћерки. Ишао сам код њега и на аудијенцију. И нормално се понашам. То, ако ћу ја да процењујем шта је ко мени раније урадио, па на основу тога одлучивати да ли ћу да пружим руку или не, то је у политици бесмислено.

Размишљање срцем у политици не вреди

Ја сам свечано, у понедељак, у земунској општини примио београдског муфтију. Ја ћу сутра бити у позицији да примим и муфтију и католичког надбискупа, албанског и турског амбасадора. То, једноставно, мора да се поднесе. Ако неко мисли да ми можемо мимо осталог света, па он ми је рекао то и то и нећу да му пружим руку. Ти манири не доликују озбиљним људима. Нећемо да останемо на нивоу племенске свести. И са највећим непријатељем треба некада разговарати.

И још нешто, после свега, када смо ми подржали Булатовића, он је одмах сутрадан честитао Милутиновићу. Ако је он честитао Милутиновићу, ја ћу Ђукановићу.

Водитељ: Неки ваши чланови су најавили иступање из странке уколико не одустанете од сутрашњег одласка на Цетиње.

Др Шешел: Нико на силу није натеран у ову странку и никога на силу нећемо држати у странци. Председнички колегијум је једногласно донео ову одлуку. Ми смо данима вагали,

знали смо да ће бити отпора у странци и да ће бити неразумевања у народу. И када смо све извагали, заузели смо овакав став, и он се не може променити.

Ми смо једна скупина истомишљеника. Оно по чему смо ми истомишљеници је наш програм. А тактички политички потези се вуку из врха странке. Бити члан једне политичке партије, значи, пре свега, добровољно се одрећи дела своје личне слободе, подврћи се страначкој дисциплини да би се постигао општи циљ.

Пред нашом странком су две ствари и ми треба да се одредимо за једну од њих. Ми треба да се одредимо хоћемо ли да размишљамо мозгом или срцем. Размишљање срцем у политици не вреди, тиме се унапред осуђујеш на губитника. Срцем се може ићи у револуцију, у устанке, а политика мора да се води мозгом.

Водитељ: Мислите ли да ово може да изазове кризу ваше странке у Црној Гори?

Др Шешел: Ми од почетка, од када имамо странку у Црној Гори, имамо кризу. Чланство мора да буде где му је руководство, а оно чланство које иде без руководства, нека формира неку другу странку.

Странка ће и убудуће долазити у тешке ситуације. Оном ко је одан страници, мериће се како ће се понашати у тешким ситуацијама, колико ће онда имати поверења, а не у оним ситуацијама када све иде добро, као по лоју, подмазано.

Радикали на свом путу

Водитељ: Да ли се у вашој политици нешто променило?

Др Шешел: Ништа се не мења. Ми само показујемо да смо самостални и да не следимо ничији пут. Нас су у Србији оптуживали када смо подржали Булатовића да смо Милошевићеви.

Ми смо се с тешком муком од тога бранили, али смо се одбранили. Сада, ко год нас изједначи са Ђукановићем, ми ћемо се лако одбранили. И са Булатовићем и са Ђукановићем радикали су били у жестоком сукобу. И један и други су нас прогонили. Забрањили су ми улазак у Црну Гору, у пола четири ујутру ухапсили су ме у Перасту и на рукама однели у Котор. Пејаковић и Бојовић су покушали да разговарају са мном, а ја сам сат времена седео, нисам хтео ни реч да проговорим.

И Бојовић, шеф УДБЕ, и Пејаковић, шеф МУП, били су Булатовићеви људи у време највећих прогона радикала. Свих 26 радикала са породицама протерани су из Пераста. А ја сада са помпом идем на Цетиње. Е, то је то, што многи не разумеју. Зашто бисмо ми били нечије средство. Извините, све

што ми је радио Ђукановић, радио ми је и Булатовић.

Све што је ван наше странке, све је конкуренција, нема тамо нама људи за заклетву. Нема тамо некога кога треба да следимо. Ван наших странака све је конкуренција, и нама је циљ да конкуренција пропадне, а не да успе. То значи водити страначку политику, а не сврставати се.

Против подела на црно и бело

Водитељ: Ваши политички потези могу да се тумаче и као недоследни?

Др Шешел: Сада постоји опасност да потпуна сатанизација, која је већ изведена, Мила Ђукановића са једне стране, доведе до апологетизације Момира Булатовића, на другој страни. А Булатовић и Ђукановић се нису концепцијски разишли, они су се разишли у међусобном надметању – ко ће да доминира.

Овакву позицију по питању Црне Горе, какву сада има Ђукановић, имао је и Булатовић пре 2-3 године. Сетите се, када су заједно жучно подржали Милана Панића, 1992. године, и када су заједно бранили Ђосића, 1993. године.

Није политика једнозначна ствар. Оно што као политичари не смемо никада да радимо, то је да ствари делимо на црно и бело. Тога у политици нема. Ништа није потпуно бело и ништа није потпуно црно. Значи, увек мора бити изнијансирано. Морамо некада да пролазимо као риба између хриди, а да се не озледимо. Ми идемо за оним својим интересом који се темељи на нашем програму. Тај нам интерес, према проценама руководства странке, некада налаже да мало примиримо једну опцију, да успоставимо дијалог са другом, и да тражимо индивидуални приступ са којим ћемо на изборе.

Странка целог српског народа

Водитељ: Црногорци су мало тврђи, нису флексибилни. Овде је менталитет другачији. Да ли можда на тој линији долази до неразумевања и разилажења?

Др Шешел: Никакве поделе наша странка не подноси на принципу одакле је ко из Србије. Немојте мени о томе да причате, и ја сам одавде. Ако је реч о динарској виолетности, онда је имам превише. Пун сам те динарске виолетности.

Ми смо једина странка целог српског народа. Ми не жртвујемо странку у Црној Гори да бисмо победили у Србији. Нама је циљ да победимо и у Србији и у Црној Гори. Централа нам је у Србији, што је и нормално, тамо је матица српства.

Друго, наша странка не сме бити странка мржење, него странка аргумента, снаге чињеница, снаге доказа. То је оно што желимо да изградимо у нашој странци. Није нам ишло за ру-

ком у Црној Гори да то изразимо, није нам никад ишло за руком да прецизно одмеримо колико треба имати екстремизма, колико агресивности у наступу, колико у вербалном нападу, колико промишљено и аргументовано наступити. Али, те ствари смо полако почели да доводимо на праву меру.

Ми смо странка која ни у једном критичном моменту није хтела сукобе унутар српског народа, поготово онда када прети опасност крвавог сукоба.

Све сам ја то прошао у време 9. марта, у време Видовданског саборовања и у време демонстрација коалиције "Заједно". Моји најближи сарадници су хтели да идемо на демонстрације да се прикључимо коалицији. Кажу, остаћемо без странке, народ нас неће, звижде нам, ово, оно... Дигао се Београд, дигла се Србија, све се дигло на ноге, а ми стрпљиви, нисмо хтели. Нападамо и режим, нападамо и коалицију "Заједно". Прође годину дана, па бујица нових гласова нама, Вук Драшковић пропаде, Ђинђић нестале. Ми смо све то издржали, и данас смо најјача странка у Србији.

Узавреле страсти не доносе добро

Водитељ: Многи су овде одлучни у ставу да правду траже на улици, јер мисле да немају другог начина. За многе је то питање части.

Др Шешељ: Успели ли Булатовић уличним бунтом да преузме власт, ми ће-

мо нестати. А уколико не успе, а деси се неки крвави обрачун, сви ће рећи – криви су екстремисти међу радикалима који су се прикључили.

Али, ако треба да се изађе на улице и пролива крв, онда то треба да буде покушај отпепљења, а не недолазак на власт Булатовића, него Ђукановића.

Ово је по суштини исто, као што сам указивао на 9. март, Видовдански сабор и демонстрације коалиције. Дошло је до узаврелих страсти у народу, а мене је увек страх тих узаврелих страсти, никада не уроде добрим. Такве су бије све комунистичке револуције – увек су кренуле са добрим жељама, са великим идеалима, па је онда постало много црње.

Изборне процене

Водитељ: Какве су ваше прогнозе пред изборе? До каквих ће померања доћи на политичкој сцени Црне Горе, и како ће то утицати на однос са Србијом?

Др Шешељ: На председничким изборима Мила Ђукановића су подржали муслимани, шиптари, либерали и нешто мањи број припадника ДПС. Сада се иде на парламентарне изборе, муслимани ће да гласају за своје, либерали за своје, шиптари за своје. Колико ће да остане Милу, то ћемо да видимо. Булатовић је окупио цело српско тело и он уништава све мање српске странке које су некада рачунале на то тело. Он их, као воденични жрвањ, просто меље. И он ће на парламентарним изборима имати више гласова од Ђукановића.

То је моја процена. А тада Момир, сигурно, не би рекао – хајде са радикалима у коалицију. Пре ће он поново са Ђукановићевом странком у коалицију, него са радикалима. У то сам апсолутно убеђен.

А и ове околности не могу трајати вечито. И Милошевић ће наћи заједнички језик са Ђукановићем. Опет ће се договарати око савезне владе, већ су кренули да се договарају.

Водитељ: А где је место ваше странке у том политичком мозаику?

Др Шешељ: Ми желимо да саградимо индивидуални израз своје политике и да са њим изађемо на изборе. Дакле, странка која је патриотска, националистичка, српска. Странка која је за либерални капитализам, за политичку парламентарну демократију, за социјалну правду. И странка која делује разумно, сталожено, смирује страсти, делује у правцу избегавања крвопролића, жестоких обрачуна, а свакоме увек каже све што има и све што мисли.

Ми смо веома мала странка, ми бидемо битку за опстанак. Сам бог нам је сада послао ванредне парламентарне изборе, јер питање је да ли бисмо дочекали следеће изборе као ванпарламентарна странка. Ми опстајемо ако опет будемо парламентарна странка, а не ако Момир савлада Мила.

Некада треба умирити лопту. Ми сада умирујемо лопту. Нарасли смо страшно у Србији, нарасли смо у Републици Српској. Ми морамо вући потезе који ће опет Српску радикалну стра-

У просторијама Српске радикалне странке у Никшићу

нку чинити парламентарном странком у Црној Гори.

Пошто смо сувише слаби, мали и немоћни да, тренутно, сами изведемо нешто озбиљније у Црној Гори, морамо остати при својој опцији јасног израза, индивидуализовани до краја и да политичким средствима покушамо да утичемо.

Водитељ: Како се припремате за изборе и да ли ћете их контролисати?

Др Шешел: Послаћемо екипу инструктора из Извршног одбора у Србији да обиђе општинске одборе, да мало подучи људе око изборне контроле, око вршења изборних активности.

Максимално се ангажујемо. Овога пута ћемо да ангажујемо већа финансијска средства. Штапаћемо за Црну Гору од сада, па до избора, најмање једном месечно "Велику Србију", на пуном броју страна, у 20.000 примерака. Послаћемо 1000 видео касета. После тога ће теже да буде да нас спречавају да се појавимо у медијима.

Ми се у Србији не појављујемо на државној телевизији. Они сада са Вуком праве неку коалицију, неће им ни то дуго трајати. Вероватно ћемо и у Србији да имамо ванредне изборе.

Полако се приближавамо освајању власти. Можда грешим, али то ћемо да видимо за извесно време.

Пример Милана Стојадиновића

Водитељ: Још се помиње ваш тв-дуел са Вуком. Неки вам замерају да је требало да будете општрији.

Др Шешел: То што кажу шта је мени све Вук рекао, па на чију штету је он то рекао? На своју штету.

Знате, тако је једном Милан Стојадиновић ишао кроз Васојевиће са Пунишом Рачићем и описао је то у својим мемоарима "Ни рат ни пакт". Стојадиновић је, иначе, највећи радикал свих времена. Ја сам лично убеђен да је већи од Николе Пашића.

Дакле, иде Стојадиновић са Пунишом кроз Васојевиће и он наступа као политичар, лукав човек, зна да процени како са ким. Узаврела политичка атмосфера. Васојевићи су великим бројем гласали за радикале. И Стојадиновић је ишао у Црну Гору, тамо му је била изборна база.

Парафразираћу, не могу дословно да цитирам: Стојадиновић и Рачић наиђу на неке људе који другачије мисле и Стојадиновић покушава да им објасни, да их обрлати, а Пуниша одмах кавгу, одмах за уши.

И шта се десило после? Пуниша Рачић послужи као повод за шестојануарску диктатуру. Зато што није могао одолети. Био је за говорником и почиње да говори о српским жртвама – у борби за ослобођење погинуло толико и толико, а Рачићев брат из Хрватске сељачке странке, искочи тамо негде из првог реда, извади новчаник и каже: 'Ајде, колико та ваша крв кошта, да платимо, па да идемо даље! И Пуниша се одмах ухвати за пиштољ.

И ко је ту доживео штету? Радикали, Србија, српски народ, 15 година је робијао и комунисти га стрелјали 1944. године.

Значи, није то начин. Видите, мени је Вук услугу направио. Ја нисам добио његове гласове, али није ни битно. Да сам био изабран, можда не бих знао шта бих радио са том функцијом. Јер, бити председник Републике, а немати скупштинску већину, то је бесмислено. Само би људи много очекивали од мене, а ја не бих могао ништа да урадим. Ја нисам ту много изгубио. Ми смо опет расли за 200.000 гласова у односу на први круг, а он је пао на 580.000. Ту су му и Мађари и муслимани, тако да то нису све његови гласови. Шта он више може после тога?

Ходање по жици

Водитељ: Дакле, сутра одлазите на Цетиње. Да ли сте спремни на последице које то може да има?

Др Шешел: Последњих 17 година ја се ни са чим другим не бавим, него политиком. Више и немам шанси нечим другим да се бавим. Науку сам оставио, а вратити се после толико година у науку, бесмислено је, то не може. Ако не успем у политици, ја сам у професионалном погледу апсолутно промашен човек. И због тога ниједну одлуку не доносим преко колевана. Иако имам врло широка статутарна овлашћења, увек консултујем своје најближе сараднике.

Ја сам свестан свих ризика које доноси сутрашњи одлазак на Цетиње и свесно сам прихватио те ризике. Хоћу да кажем, да нема куд ван ове странке и ван ове страначке политике, јер сам читав свој живот томе посветио. Не-

На ванредним парламентарним изборима у Црној Гори Српска радикална странка наступиће са својим познатим програмом у сто тачака

Српски радикали не жртвују странку у Црној Гори да би победили у Србији

мам алтернативу – ако престанем да се бавим политиком, бавићу се тим и тим. Ја никакав занат немам, ништа друго не знам да радим.

Ово је ходање по жици.

Шешељ је тог 14. јануара гостовао на ТВ ЦГ. Једна порука је била најважнија, једна порука је морала да дође до народа. "Нема те политичке функције која је вредна проливања српске крви".

Емисија је почињала у 20.15. У току пута од Будве ка Подгорици, сазнали смо да су демонстранти кренули ка влади. Телевизију су штитили припадници Министарства унутрашњих послова Црне Горе.

Контрола при уласку била је ригорозна. Новинари, који су били у пратњи српских радикала, нису успели да уђу.

Читав град је био под сузавцем. У то време, негде око 20.30, већ су у Клиничко-болнички центар довозили повређене припаднике МУП Црне Горе. Бес се није стишавао. Чинило се да не схватају, како би то дивно Андрић рекао, да је између живота и смрти и пропасти славе, тек толико да се провуче оштрица ножа.

Најава доласка др Војислава Шешеља у Црну Гору и његово присуство инаугурацији Мила Ђукановића на Цетињу, неке је изненадило. Чак су се и неки симпатизери и чланови Српске радикалне странке питали да ли је то правилан потез.

Већ сутрадан, после емисије, свима је било јасно, не само колико је тај

потез исправан, већ и шта он значи за Црну Гору.

"Разговор са Шешељем и његово обраћање народу на ТВ Црне Горе, дошло је у прави час. Многи су застали да размисле, да се запитају шта раде".

"То је човек који разумно говори".
"Он је паметан човек".

"Одушевљен сам. Раније нисам био за њега, сада мислим да је он најбољи".
Овакве су биле прве реакције.

Др Шешељ је, изражавајући жаљење што је у Подгорици дошло до сукоба, у којем је велики број људи повређен, рекао:

"Српска радикална странка је, са своје стране, учинила све што је у њеној моћи да се тензије смање, да се страсти смире. И мени је власт драга, али никада по цену људских жртава.

Све ове тензије треба да се решавају кроз парламентаран политички процес и ванредне парламентарне изборе. Наш долазак је, у том смислу, гест добре воље, он сведочи о нашој спремности на дијалог и са политичким противницима. Ја на Цетиње долазим као политички противник".

На Цетињу – посета митрополиту Амфилохију

На месту где је био двор Ивана Црнојевића, уз обронке Орловог крша, владика Данило Петровић је, 1701. године, подигао нови Цетињски манастир, посвећен рођењу Богородице.

Због огромне историјске улоге коју је одиграо у прошлости, Цетињски манастир је постао симбол којим се иден-

тификовала судбина народа Црне Горе у борби за слободу и просвећеност.

У четвртак, 15. јануара, пре одласка на инаугурацију Мила Ђукановића, посетили смо манастир. Амфилохије митрополит Црногорско-primорске митрополије, примио је др Шешеља.

У малој, смирујућој манастирској просторији, владика нам је пожелео добродошлицу у кући св. Петра, и поразговарао са лидером српских радикала.

Говорећи о сукобу у Подгорици, владика је рекао:

"Жао ми је што се догодило то што се догодило, било је потпуно непотребно. Драго ми је што сте тако одреагвали и дошли".

Др Шешељ: Ми се трудимо да се само политички такмичимо.

Владика: Ваљда ћемо се једном научити демократији. Не да се мрзимо, него да се витешки такмичимо. Треба разликовати грех и грешника. То је основни јеванђељски принцип који недостаје свим осталим идеологијама. Божим се да је систем, који је 50 година владао, инсистирао на том нераликовању.

Др Шешељ: И значај председничке функције је предимензиониран. Најважније је ко има већину у парламенту и ко формира владу. Нисмо били у горем стању од пре сто година, од предаје кључева Београда. Бесмислено је да се крвари.

Владика: Како је у Србији?

Др Шешел: Није добро. Драшковић сада улази у некаку коалицију са СПС, али видећемо шта ће од тога да буде. Ми не учествујемо ни у каквим преговорима о формирању владе.

На изборима су нас покрали. Имамо убедљиве доказе за 350.000 гласова, а ми процењујемо да је покрадено и до 800.000.

Владика: И овде је слична ситуација. Али, међународна заједница је признала изборе. Треба то прихватити, па полако, временом ће ствари да се мењају. Ово што се дешава, просто да се човек пита да ли су ти унутрашњи, духовни расцепи толико велики. Треба им нешто да их препороди.

Др Шешел: Срби су претрпели велики историјски пораз у западним српским земљама. Морал је убијен и Срби су постали поткупљив народ.

Владика: Да, тачно. Српски народ је доживео велико духовно и морално

лошки блискији од нас. Ми смо све време стајали по страни.

Владика: Шта је са Косовом?

Др Шешел: Од Косова смо почели, са Косовом ћемо изгледа и завршити.

Четнички војвода прошетао Цетињем

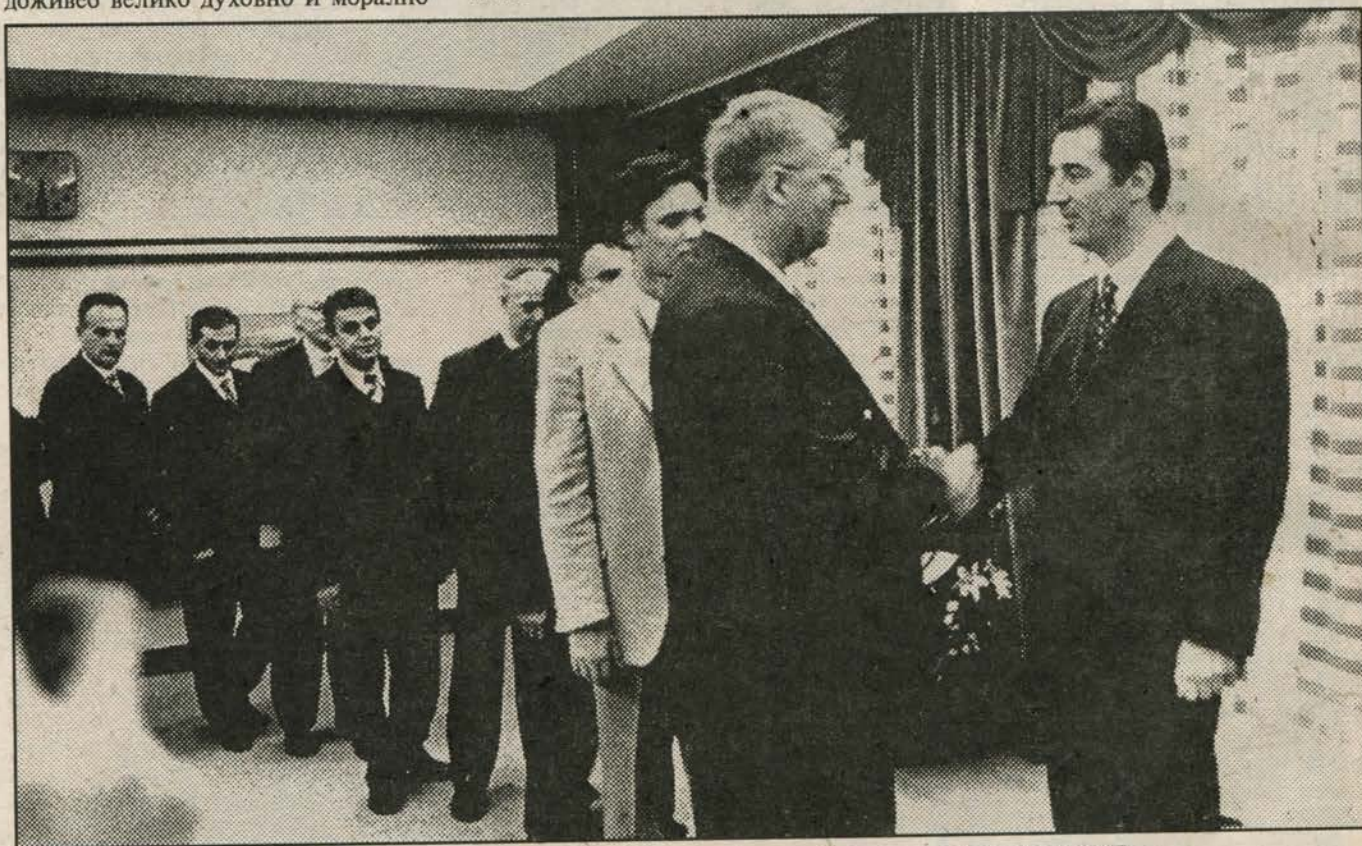
Војислав Шешел је после посете мнистиру, упутио на свечану седницу Скупштине Црне Горе, на којој је новоизабрани председник, Мило Ђукановић, званично ступио на дужност. Његов долазак у Владиној дом, маса народа, која је стајала испред, пропратила је радосним поклицима: "Војо, војодо!"

У Гранд хотелу, где је приређена свечана вечера за високе госте, за друштво др Шешела отимали су се сви, од новинара, политичких противника и симпатизера до страних дипломата.

дочекивала лидера српских радикала, др Војислава Шешела. Сви су они Воју, како га од милоште зову, хтели нешто да питају, да са њим поразговарају. Увек би се ту затекла и нека група симпатичних дечака, жељних аутограма. Добацијући "И ми смо радикали", окруживали би Шешела и потурали му папире и оловке. Војо би стрпљиво, пун разумевања, стојећи међу људима, разговарао, одговарао на питања и, уз добродушан осмех, потписивао све оне папире.

То је Војислав Шешел. Човек народа. Уме да гледа њиховим очима, да осећа њиховим срцем. Препознаје и разуме људску невољу. Ужасава га неправда. Самоуверено и пркосно иде до краја, чак и када други не разумеју и неодобравају његове поступке, јер зна да пут истине и правдољубивости увек мора да се заврши победом.

Овај кршни Херцеговац, пун динарске виолетности, како сам за себе ка-

Др Војислав Шешел честита Милу Ђукановићу на избору за председника Црне Горе

опуштошење и сада долази ово што долази. Када се то насади на духовну пустињу, долази до тога да се народ креће као гаврани у магли.

Мора да се врати духовна обнова, то се једино може са увођењем веронауке.

Др Шешел: Ми то показујемо на земунском примеру. Помогли смо цркве колико смо могли.

Све указује на то да смо на ивици промена.

Владика: Да је опозиција мало слабија, то би се већ могло догодити.

Др Шешел: То изгледа није могуће. Ђинђић није могао ни са Коштуницом ни са Драшковићем, а они су идео-

Он је са својим познатим смешком, у јасном ставу човека који влада ситуацијом, деловао као да га све то добро забавља.

"Идем к'о четнички војвода да прошетам Цетињем", Шешел је изјавио пред долазак на инаугурацију. И, заиста, тако је било.

Али, једно је сигурно, неспорно код ове снажне личности – његова харизма. Где год да сепојави, постаје центар апсолутне пажње.

Обилазећи општинске одборе у местима кроз која смо пролазили, новинаре је фасцинирала маса симпатизера и чланова странке која је радосно

же, љубоморно чува и не да ништа српско – ни земља ни човека.

"Ја сам из ината много тога у животу радио и бусао се у прса и прихватао да идем оном најопаснијом стазом, оном са највише трња", прича Шешел.

И ми видимо да због свега што је прошао, он сада уме да сачува Србе од њих самих, да заустави проклетство овог народа да Србин дигне руку на Србина и да спречи проливање најдрагоценије крви.

То је Војислав Шешел, лидер једине странке целог српског народа.

Елена Божић-Талијан

РАЗГОВОР СА ДУШКОМ СЕКУЛИЋЕМ ПРЕДСЈЕДНИКОМ ИЗВРШНОГ
ОДБОРА СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ ДР ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ

ТЕМЕЉИ ЈАЧАЊА СРПСТВА

Српска радикална странка др Војислав Шешељ је реално једина политичка странка у Црној Гори која заиста заступа српске националне интересе. Улазак српских радикала у Скупштину Црне Горе

"Наша подршка Булатовићу важила је само до оног тренутка када се видјело да та борба не носи императив националног, већ да је то само борба за положаје и власт": Душко Секулић председник Извршног одбора Српске радикалне странке др Војислав Шешељ"

- Гдје се, уочи мајских избора, налази Српска радикална странка др Војислав Шешељ на политичкој карти Црне Горе?

Секулић: Послије демонстрација од 13. и 14. јануара, одржаних на улицама Подгорице, показало се да је став наше странке био потпуно исправан. Др Војислав Шешељ је на вријеме указивао да мирне демонстрације могу да поприме пуно тежи карактер, да се све може завршити крвопролићем у Црној Гори.

Показало се да су демонстрације биле веома ризичне и да њихов организатор није могао или није хтио да контролише оно што се догађало тих дана. Мислим да су то могли да примјете и сви они који су се окупљали испред државних институција.

Послије свега што се догодило, политичка сцена Црне Горе је у много чему промјењена. Наравно да је обрачун Момира Булатовића и Мила Ђукановића, који се пренио на улице Подгорице, допринио да се јасно профилишу све политичке опције у Црној Гори. Мислим и да је слика о Српској радикалној странци у очима народа сада другачија, показало се да нисмо онакви каквима су нас приказивали државни медији.

Сада је и наш укупни политички профил другачији, за разлику од времена када смо подржавали Момира Булатовића у његовој председничкој кампањи. Подржавали смо га из једног једноставног разлога, зато што је програмски био ближи од Ђукановића циљу за који се залаже и Српска радикална странка др Војислав Шешељ. Булатовићев политички правац тежи ка успостављању јединствене државе, стварању што чвршће везе између Србије и Црне Горе. Дакле, свему ономе за шта се залаже и Српска радикална странка, док је Мило Ђукановић ставио до знања да се залаже за лабаву конфедерацију у којој савезни органи имају само звучне титуле али никаква овлашћења.

Наша подршка Булатовићу важила је само до оног тренутка када се видјело да та борба не носи императив националног, већ да је то чисто борба за полагање и власт. Булатовићева борба за власт могла је скупо коштати народ у Црној Гори и зато сматрам да је наша реакција, пре свега руководства Српске радикалне странке, правилна и правовремена.

Наш предсједник, др Војислав Шешел, неколико пута је рекао да ниједна политичка функција није вриједна ниједне капи крви. Тачно је тако, зато смо ми наш глас и издвојили из оних који су подржавали Момира Булатовића.

Осим тога, тренутна политичка слика је измењена и подјелом ДПС-а, што значи да на црногорској сцени има огромних помјерања. Ништа више није као раније, ДПС, у ствари, и не постоји јер је та подјела зашла и дубље од пребројавања чланства завађених табора. Обични чланови и симпатизери сада се питају за какве су то људе и какву политику давали свој глас.

Комплетна државна структура ДПС-а сада је у рукама Мила Ђукановића и Милице Пејановић Ђуришић а Булатовићева страна сматра да је под њеним скутом остала велика већина чланства. Међутим, мислим да народ који је клишао Булатовићу неће исказати такву подршку и на изборима, прије свега зато што ће у нама, српским радикалима, видјети оно што и сам жели.

То значи безрезервно остваривање свих услова за коначно стварање јединствене државе.

Сепаратисти и остали

Да употпунимо политичку слику Црне Горе, треба рећи да је сепаратистичка опција оличена у Славку Петровићу.

Истовремено, из политике је нестала Народна странка Новака Килибарде, па и Бојовићев народњаци који су добрим дијелом копирали Српску радикалну странку. Али, у том копирању увијек су каскали, били су бар корак иза нас.

У вријеме када смо ми радикали подржавали кандидатуру Момира Булатовића, Бојовићев народњаци су имали неутралан став. Када је развој ситуације кренуо на горе, када смо увидјели да може доћи до грађанског рата у Црној Гори, одустали смо од подржавања Булатовића а Бојовић му је тек у том кризном тренутку исказао своју подршку. Осим тога, и у њиховом програму постоје одреднице које су чисто сепаратистичке. Мислим да је народ све то добро видио и схватио и да ће материјализација свих оваквих политичких грешака бити евидентна на сљедећим изборима.

Оно што је интересантно али не и много важно, то је да Социјал демократска партија више не постоји у Црној Гори. Истина, иако више нису парламентарна странка, социјалдемократи су добили два министарска мјеста у новој влади. Опција Мила Ђукановића је просто усисала ову странку, па се заиста може рећи да Социјал демократска партија више не постоји.

Што се тиче странке Момира Булатовића, мора се рећи да је то снажна групација која своју снагу заснива на великој помоћи, прије свега на огромној промоцији путем државних медија. Напустили смо тај привремени и неформални савез не само због могућег крвопролића, него што сматрамо да он иде другим путем, путем којим је немогуће стићи до националних и политичких циљева којима ми тежимо. Српски радикали су своју политику од првог дана градили потпуно независно. Ми смо странка која има свој програм и то је једино чему тежимо, остварење нашег политичког програма у којем су садржане све одреднице битне за наш народ и нашу државу. Потпуно је нормално да смо у једном тренутку заузели једну од страна које су читаву јавност подигле на ноге. То је ствар политичког тренутка који је прошао, последије којег настављамо свако за себе.

Исто као што је Српска радикална странка подржавала Слободана Милошевића у вријеме рата и најгоре међународне изолације, све док није издано националне интересе, тако смо подржали и Булатовића у тренутку када је национални интерес доведен у питање.

● Да ли је тачно да је међу демонстрантима било и оних који су на предсједничким изборима гласали за Мила Ђукановића?

Секулић: Сигурно да постоји дио грађана који је гласао за Мила Ђукановића. Све је то на рачун приче о референдуму којим би се одлучивало о опстанку заједничке државе. По неким процјенама, ради се о великом броју грађана који су у први мах гласали за Ђукановића, видећи у њему начин како да се супротставе Слободану Милошевићу и левичарској политици чији је он главни експонент. Ти грађани су свој глас су дали искључиво под утицајем тренутног политичког маркетинга. Без обзира, колико год да ојача нека сепаратистичка клика у Црној Гори, никада неће доћи до одвајања од Србије. Велика већина народа је сигурно и безусловно за заједничку државу.

● Које су то одреднице које треба унијети у савезни Устав да би се једном за сва времена прекинула прича о сепаратизму?

Секулић: То је ваљда свима јасно, треба преточити кључне тачке из Програма Српске радикалне странке у Устав и биће то крај дробљења српских националних интереса.

Мајски избори

● Какве су шансе Српске радикалне странке др Војислав Шешел на предстојећим изборима?

Секулић: Из свега што сам вам рекао, произилази да ћемо на сљедеће парламентарне изборе или сами, неоптерећени некаквим савезима или коалицијама. Изаћи ћемо са самосталном листом, за коју мислим да је припремљен терен.

● Да ли су сва ова политичка превирања прошла без потреса у структури ваше странке?

Секулић: Било је неразумјевања код дјела чланства, посебно поводом присуства др Војислава Шешела на инаугурацији новог предсједника Црне Горе. То је потпуно логичан политички потез, јер не значи да ми некога морамо да мрзимо зато што нам је политички противник. Нама Мило Ђукановић и даље остаје политички противник, уосталом исто као и Момир Булатовић.

Неки људи, у Српској радикалној странци у Црној Гори, су заборавили шта нам је раније урадио Момир Булатовић. Осим тога, он никако не може бити лидер који ће учврстити српски дух Црне Горе. Какав је он српски лидер када за све дане протеста није узео у уста ниједну ријеч као што су "Срби" или "српство"? Никада, до данашњег дана, није макар једним политичким потезом показао да му је стало до српских интереса.

Народ све више увиђа да је на челу тог српског покрета у Црној Гори, који је тих дана на улицама изражавао своје незадовољство, био човек који то ничим није заслужио. Осим тога, до сада се увијек изјашњавао као атеиста, па може да буде добар и искрен вођа комуниста у Црној Гори. Он је вјеран тој идеји, може да води све лијеве снаге које су проистекле из некадашњег Савеза комуниста Југославије али никако Србе. Њему су потпуно страни српски идеали.

Српски радикали су од самог почетка имали све то у виду, тако да наша подршка није могла бити дугог вијека. На крају, шта се нас тиче сукоб унутар једне партије која влада већ више од 50 година, која повремено мјења имена али њена суштина остаје иста?

То што су се они посвађали између себе, то је њихова приватна ствар. У крајњој линији то је добро за Црну Гору, да се види ко су и какви су. Човек треба само да хронолошки сложи догађаје и да се подсјети шта су једни о другима рекли. То је најбољи политички маркетинг који чак нисмо морали ни да плаћамо.

● Ако Српска радикална странка др Војислав Шешељ уђе у парламент, шта ће то конкретно значити за Црну Гору?

Секулић: Улазак српских радикала у Скупштину Црне Горе би свакако значио елиминисање свих сепаратистичких тенденција. Да не заборавимо, сепаратистичке варијанте су проучавали лидери многих политичких странака. Нико не може гарантовати да у будућности ти исти лидери неће поново кренути странпутицом сепаратизма, само ако им то буде одговарало. То је већ неколико пута доказано власти, он је градио конфедерални однос са Србијом. Сигурно да би таква танка веза остала и у случају да је он побједио на предсједничким изборима, не би је продубљивао и јачао. Булатовић је израз чисте комунистичке варијанте која, кад је потребно, игра на националну карту а када је притисне међународна заједница, покушава да докаже свој интернационалистички, анационални, карактер.

Од таквих људи, који су спремни на све само да задрже власт, српски народ је дочекао небројено разочарења.

● Са кавим кадровима рачунате да уђете у парламент?

Секулић: Српска радикална странка др Војислав Шешељ је стабилизовала своје унутрашње прилике. Ми смо дуго времена живјели под неким тензијама, међусобним трзавицама на које смо узалудно трошили вријеме и енергију, умјесто да се посветимо озбиљном страначком раду. Успјели смо да у читавој структури странке успоставимо унутрашњи мир, савршено разумијевање и квалитетно боље односе, што мислим да се већ одразило на политичком имиџу странке.

Направили смо добре темеље да би у изборе који су пред нама ушли пуном снагом, са темељно припремљеним наступом. На вријеме смо донијели све важне одлуке и припреме за изборе су већ поодмакле. Јачи смо и кадровски у односу на посљедње парламентарне изборе, тако да мислим да имамо чему да се надамо.

У једном тренутку српски радикали су имали осам посланика у републичком парламенту и тај капитал се никако није смио испустити из руку. Међутим, тада смо доживјели страховит удар режима у Црној Гори јер смо у том тренутку били једина права опозициона странка у посланичким клубовима.

Сада је политичка ситуација, у којој дјелујемо, неупоредиво једноставнија и зато што у Црној Гори не постоји дефинисана апсолутно најјача политичка партија. Српска радикална странка је неким глобалним политичким потезима направила простор за повратак у парламент. Остаје само да се види да ли ће то бити она минимална квота од четири одсто бирачког тијела, што значи четири посланичка мјеста, или нешто више. Реално, ми смо једина странка у Црној Гори која заиста заступа српске националне интересе, што значи да можемо да рачунамо на повјерење српских гласача. До нас самих је да кампању одрадим професионално, онако како је наша странка радила у Србији за протекле изборе. Ако постигнемо тај ниво и у Црној Гори, резултати сигурно неће изостати.

Странка биљежи пораст

● Како је странка организована на терену, постоје ли одбори у свим дјеловима Црне Горе?

Секулић: Српска радикална странка има један одбор више, него што има општина у Црној Гори. Тај општински одбор основан је у Зети, јер у случају да будемо у могућности да битно ути-

"Булатовићева борба за власт могла је скупо коштати народ у Црној Гори"

чемо на доношење такве одлуке, зајожићемо се да се Зети призна статус општине. Овај крај је то заслужио и по броју становника и по својој традицији. Није било значајнијег политичког догађаја у историји Црне Горе у којем овај крај није учествовао. Значи, 22 општинска одбора, колико смо их формирали, раде а уз то имамо и апсолутно уређену страначку инфраструктуру.

У организационом погледу, достигли смо ниво који смо на прошлим скупштинским изборима могли само да сањамо. Са те стране смо бар три пута јачи него пред изборе 1996. године.

У овом тренутку имамо 68 посто више чланова, него те исте 1996. године, што најбоље говори о томе како сада радимо. Од доласка др Шешеља до данас, у том кратком временском интервалу, учланило се још 10 одсто, гледано на укупан број чланова. Овај податак, уједно, најречитије говори о посјети др Шешеља.

Честитке Шешељу

- Српска радикална странка је најјача парламентарна странка у Србији, што јасно показује број посланика у републичком парламенту. Да ли је ова чињеница довољно позната у Црној Гори и како се она може одразити на гласаче?

Секулић: Народу у Црној Гори су добро познати резултати избора у Србији и то је за нас огроман капитал пред мајско изјашњавање бирача. Оно што иде уз овај успјех радикала, то је црно медијско приказивање наше странке. Државни медији и даље несмањеном жестином сатанизују радикале.

Без обзира на све, мислим да нам је највише помогао долазак др Војислава Шешеља у најкритичнијем тренутку демонстрација. Његов наступ на телевизији Црне Горе је помогао да се смање тензије, таман толико да не би дошло до катастрофалне погибије на подгоричким улицама. Друге вечери др Шешељ је гостовао на приватној телевизији "Блу Мун", чији програм прима преко 100.000 гледалаца а најбољи доказ о томе како су примљени његови ставови је то што су га на изласку дочекали бројни грађани који су га одушевљено поздравили. Дочекан је здравницама, аплаузом, честиткама. Са трећим наступом, на приватној телевизији из Херцег Новог, која покрива добар дио Црне Горе, постигнута су два циља. Прво и најважније, избјегнут је рат у Црној Гори. Друго, то је оно што даје резултате ових дана.

Председник Српске радикалне странке је по први пут у Црној Гори добио прилику да проговори мало дуже, да сви виде какав је он човјек и какву политику води. То је одуларало од сатанизоване слике о њему коју су др-

жавни медији Србије и Црне Горе стварали годинама. Кампања државних медија усмјерена на др Шешеља, настојала је да он на нашој политичкој сцени остане запамћен као инцидентна личност. То је сада разбијено, прије свега чињеницом да је он тај који је дошао да смирује. Послије предсједникових обраћања гледаоцима широм Црне Горе, народ сада и на Српску радикалну странку гледа као на једну озбиљну политичку снагу.

Сада се о нама размишља као о страници која своје одлуке доноси мудро а не импулсивно, као о страници која прије свега дјелује политички а не терористички, како су нас до тада приказивали.

"Вјерујем да Срби у Црној Гори неће поновити грешку и бирати оне који не подржавају српске националне интересе"

Управо ти ефекти, постигнути директним обраћањем предсједника странке, нама су главни потенцијал на предстојећим изборима.

Нас би окривили

- Да ли то значи да се промјенио и однос садашњих државних медија у Црној Гори према Српској радикалној странци?

Секулић: Дошло је до изјесног отварања према српским радикалима. Иако је то далеко од праве слике о нама, ипак више нисмо државни непријатељ број један.

Да се нисмо на вријеме дистанцирали од Булатовића задржали би придјев државног непријатеља а политич-

ка сцена би изгледала овако: прогласили би нас за терористичку организацију и нестала би Српска радикална странка, била би избрисана из регистра политичких партија. Забрањено би нам рад. Ми бисмо понијели одговорност за све што се дешавало на улицама.

Осјетили смо то на вријеме, нама не треба ништа преко леђа народа, ми ћемо своје циљеве да остварујемо само политичким средствима и законитим методама. Силом нећемо ништа, хоћемо само гласове Срба у Црној Гори, али и других лојалних грађана.

И још нешто. Својевремено су мени и другим истакнутим радикалима упућиване пријетње телефоном, све су то били плодови систематски гајене мржње према радикалима. Овим наступима успјели смо и то да потпуно елиминишемо, да нас сљедбеници других политичких опција не мрзе. Др Шешељ је створио слободан простор у којем можемо слободно да радимо, без икаквих оптерећења.

Најјачи адут

- Значи ли то да ће у предизборној кампањи др Шешељ чешће боравити у Црној Гори?

Секулић: Да. Нама је веома важно да др Шешељ, који је симбол радикализма у свим српским земљама, буде присутан у предизборној кампањи. Колико је то важно, објаснићу на једном примјеру из кампање коју смо водили 1996. године. Прије доласка др Војислава Шешеља у Беране, у овом мјесту је за Српску радикалну странку гласало 0,5 одсто уписаних гласача. Послије одржаног митинга на којем је говорио предсједник Српске радикалне странке др Војислав Шешељ, за нас је гласало 10 одсто бирача.

То уједно значи да у наредној кампањи ми имамо најјачи адут. Ниједан други политичар у Црној Гори или Србији није толико моћан да са тако ниског процента дође до значајних 10 посто, у било којој средини. И то само последице једног скупа. Само др Шешељ има ту моћ да на лицу мјеста народу објасни све, и то у релативно кратком времену.

- Пред сваке изборе неизбјежно је питање успостављање евангуелистичких коалиција. Хоће ли Српска радикална странка удружити своје снаге са неком другом партијом?

Секулић: На изборе идемо самостално, не долазе у обзир никакве коалиције. Свако мора да провјери своју снагу, па тек онда може да се прича о некаквој коалицији. То је одлука у коју ја дубоко вјерујем.

Огњен Михајловић

ПРЕД ПРЕДСТОЈЕЋЕ ПРИЈЕВРЕМЕНЕ ПАРЛАМЕНТАРНЕ ИЗБОРЕ

СРБИ НЕЋЕ ПОГРИЈЕШИТИ!

Очито је да је владавина Демократске партије социјалиста неумитно прошла. Међутим, фракцијска борба два крила ове странке уздрмала је Црну Гору, умало је уводећи у крваву ратну драму пресликану из наших ранијих историјских догађаја. Зато се овога пута, као никада раније, јасно види да за српско бирачко тијело у Црној Гори постоји само једна политичка струја – Српска радикална странка др Војислав Шешељ

Неумитно се приближава мај и пријевремени вишепартијски парламентарни избори. Оно што се може утврдити је, свакако, да никада до сада у Црној Гори неће бити неизвјесније, а постоји могућност да се појави и неко изненађење. Наиме, у односу на изборе из новембра 1996. године, када је, искористивши све повољности владајуће странке, Демократска партија социјалиста остварила убједљиву побједу изненадивши и оптимисте из сопствених редова. У ствари, изненађења су реалнија када се каже истина и чињеницама се погледа у очи. То је значило само континуирани наставак вла-

давине истих структура власти, а богме и исте идеологије Савеза комуниста.

Владавина ДПС-а је очито неумитно прошла, али је фракцијска борба два крила ове странке уздрмала Црну Гору, умало је уводећи у крваву ратну драму пресликану из неких ранијих историјских догађаја.

Ако је власт ДПС-а, каква је у ствари и била, а била је крајње идеологизована (комунистички!) недемократична, крута и осiona, антисрпска, онда се расплет код расцијепа није ни могао очекивати на демократски начин. Шта је требало очекивати од власти

која је на велика врата отворила путеве криминалу, а самим тим правна држава није ни постојала.

Полуге апсолутистичке власти

За вријеме једностраначке власти ДПС-а посијане су, али богме форсиране, сепаратистичке "снаге" које су се инфилтрирале у врху власти.

Судство и полиција радили су на исти начин као и за вријеме СКЈ, остали су политичке полуге голе и апсолутистичке власти.

Момир Булатовић говори својим присталицама испред Скупштине Црне Горе

Унутарпартијски сукоб толико је умањено моћ ове странке, да данас ниједна фракција не може самостално формирати власт. Из тог разлога вријеме и избори који долазе представљају нови политички пејзаж на сцени у Црној Гори. Већ се јасно оцртавају четири политичке опције које намјеравају да се и на мајским изборима такмиче за што већи број мјеста у Скупштини.

Овога пута, као никада раније, јасно се види да за српско бирачко тијело у Црној Гори постоји једна политичка опција и једна политичка странка – Српска радикална странка.

Срби који су пронашли и нашли свој национални идентитет, ослобођени од комунистичке наслаге таме,

Терет на савјести Булатовића

Блок комунистичких странака, наследница СКЈ, предводи фракција ДПС-а на челу са Момиром Булатовићем. Оно што итекако боде очи је, свакако, да ова комунистичка странка жели да своју гласачку снагу исцрпи из српског бирачког тијела, што је највећи апсурд мајских избора. Или боље речено, што би могло да буде, ако буде, главни апсурд да Срби, или дио њих, гласове дају странци и лидеру коме национални интереси нису јача страна, историја ће се само поновити у ружнијем и тужнијем облику него раније!

Момир Булатовић ни у једној прилици није рекао да је Србин, на сваком мјесту је тврдио да је национални Цр-

струкцијом успио да од једне српске странке направи девет!

Савез црногорских сепаратиста

Демистификовање националног портрета Момира Булатовића значеће само да Срби овога пута гласају за српску странку, како и овога пута не би били грубо преварени. Црној Гори више никада не треба ниједан Броз.

Оно што је значајан терет на савјести групацији Булатовића, јесте руковођење Црном Гором седам пуних година, у којој су се догађале све оне ствари које су и описане на почетку текста.

Шта се друго могло очекивати од власти која је на велика врата отворила путеве криминалу?

неће овога пута погријешити. За Србе у Црној Гори нема друге опције осим Српске радикалне странке, јер некада "просрпска" Народна странка је потонула у сопственом муљу направљеном од сопствене грађанско-реформистичке варијанте, у којој је анатема бачена на све што је српско и национално.

Фракција Народне странке, која је отишла од Новака Килибарде, прихватила је загрљај одлазећег Момира Булатовића и из тог загрљаја ће вјештији и политички моћнији партнер извући апсолутно сву корист.

Неколико пигмејских, назови српских, странака нема ама баш никакве шансе да на мајским изборима освоје бар једно одборничко мјесто, а камоли да размишљају о каквом посланичком успијеху (Српска слога, Српска народна радикална странка, Отаџбински покрет, Отаџбинска странка...).

ногорац (друг Тито му створио нацију, као и муслиманима), и да је невјерник или како он то директније и стручније каже: атеиста!

Знајући да дио људи око Булатовића не жели никакав помак ка српству, већ им глумљење српства сада у Црној Гори доноси политички профит чијег би се "баласта" ослобађали одмах након мајских избора, тако да би Срби опет били преварени и наиван народ.

До када у Црној Гори српство да предводи човек који није Србин, а богме ни православац? То је стварањем Народне странке покушао да уради Килибарда (о чијем несрпском поријеклу је већ писала Велика Србија). Искористивши српске гласове, Килибарда је већ неколико пута лако профитирао. Сада када је офиран, зна да више на тај гласачки дио бирачког тијела не може рачунати, али је својом де-

Осим тога, немогућност да се у фракционашкој борби наметну као фактор који са опозиционом дистанцом улази у политичку борбу са дојучерашњом браћом која су на власти.

Партија Милице Пејановић-Ђуришић мора у савезима тражити некакав ослонац како би покушали остати на власти, нудећи бирачима конфедералну Југославију као свој програм уређења савезне државе.

Либерални савез предводи четврту групацију на овом списку, или прву када се ради о сепаратизму. Логично је да ће либерали покушати жестоко да крену на ДПС Милице Пејановић-Ђуришић, како би из тог сукоба освојили апсолутну превласт над сепаратистима, али је сигурно да ће, након избора, са овом фракцијом ДПС-а наћи заједнички језик.

Душко Секулић

ДР ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉУ ЕМИСИЈИ РАЗГОВОР СА ПОВОДОМ
НА ТЕЛЕВИЗИЈИ ПОДГОРИЦА – 14. ЈАНУАР 1998. ГОДИНЕ

СТРАНКА ЗА СВЕ СРПСКЕ ЗЕМЉЕ

Српска радикална странка у Црној Гори доживела је прави атомски удар режима. Српски радикали прошли су велику голготу, консолидовали своје редове и сада су опет јака политичка странка са развијеном инфраструктуром

У ситуацији нараслих тензија, српски радикали делују у правцу смиривања

Водитељ: Поштовани гледаоци добро вече. Гост емисије Повод за разговор вечерас је др Војислав Шешељ, председник Српске радикалне странке. Господине Шешељ добро вече

Др Шешељ: Добро вече.

Водитељ: Повод вашег боравка у Црној Гори је инаугурација новоизабраног председника Републике Црне Горе Мила Ђукановића. Информацију да ћете ви том чину присуствовати, многи су дочекали са изненађењем, па и неверицом. Шта је било пресудно да се одлучите на то?

Антагонистичке супротности у српским земљама

Др Шешељ: Пресудна је општа политичка ситуација и у Црној Гори и у Савезној Републици Југославији, у свим српским земљама. Мислим да је она оптерећена тешким кризама, антагонистичким супротностима, сталним растом тензија, нервозе и Српска радикална странка, доследна својим ранијим политичким настојањима у таквим ситуацијама, редовно ради на смиривању страсти и покушава успоставити дијалог са кључним политичким чиниоцима који могу пресудно утицати на расplet догађаја.

Црна Гора је сада у једној великој политичкој кризи. Она је ту, објективно, пред нама. У тој кризи дошло је до усијања емоција у народу, до директног супротстављања рекао бих са два профилисана политичка тора и та криза може да се изроди у нешто најгоре. Може да се изроди у крваве инциденте, може да доведе до проливања братске крви. Српска радикална странка сматра да ниједна политичка функција није вредна проливања српске крви. И увек смо се тако постављали, било да је реч о Србији, било да је реч о Црној Гори.

За смиривање политичких тензија

Ви знате, ми смо опозициона политичка партија и у Србији и у Црној Гори и у Републици Српској. И као опозициона политичка партија, увек смо жестоко критиковали режим, увек били у тешким сукобима, тешко страдали у Црној Гори и у Србији.

Хапшени, затварани, малтретиранни, прогањани. Али никада нисмо позивали народ да крвари због тога што се нама дешава. Него смо стоички поднели све оно што нам режим намењено, све смо то издржали и из тога излазили све јачи, чвршћи, стабилнији и способнији. То је можда један чин самопожртвовања са наше стране, али он је користан у једној узаврелој политичкој ситуацији.

Када су времена мирнија, ми смо најжешћи у вербалним нападима на челнике режима, на конкуренцију, на конкурентске политичке партије. Нико се не може по тим питањима такмичити са нама. Али када дође до усијања политичких тензија онда гледамо да их смиримо да се оне, ипак, каналишу у неке институције политичког система, без обзира колико слабости у њима има.

Противзаконита шиканирања

Водитељ: Томе сте значи подредили и чињеницу да сте недавно били удаљени из Црне Горе?

Др Шешел: Нисам био удаљен, био сам ухапшен, протеран, противустановно, противзаконито. Две године ми је забрањиван улазак у Црну Гору. Али, нисам дозволио да ме све то што ми се дешавало наведе да кренем путем мржње.

У Србији сам хапшен, шест пута сам био у затвору, Милошевић ме је затварао, седам књига ми забранио, нема шта нам нису радили. Али опет нисмо хтели ни тамо да се обрачунавамо са режимом проливањем крви.

И тамо, када је дошло до неких инцидентних ситуација, кризних ситуација, деловали смо најтрезвеније, најсмиреније и битно допринели да се, ипак, колико толико, та ситуација каналише и усмери кроз неке институционалне токове, где нам опет следи политичка борба, где нам опет следи надметање.

Радикалима се не може оспорити храброст

Друго, знате, нема функције која је вредна проливања крви. Ми радикали нисмо спремни да је проливамо у унутрашњим политичким обрачунама. Када је отаџина у опасности, када се боримо против спољних непријатеља, никада нам храбрости није недостајало. Ја мислим да нема никог у овој земљи ко радикалима може оспорити храброст. Али, ако ја нећу своја

три сина да укључујем у политичке сукобе на улицама, да их улутим у погибију, а нећу, нисам спреман ни туђе синове да водим да гину за неке политичке циљеве, за неке политичке интересе, за неке политичке функције.

На крају, знате, ми смо на овим изборима подржали Момира Булатовића, као опозициона странка обрадовали смо се расцепу унутар владајуће партије, Демократске партије социјалиста. Шта друго опозиција може да прижељкује него да се владајућа партија поцепа. На изборима смо подржали Булатовића и његово крило Демократске партије социјалиста јер су нам они, на изврстан начин, програмски ближи.

Нису нам блиски ни они ни ово друго крило Милице Пејановић Ђуришић, ни једни ни други нам нису блиски. Политички противници су нам и једни и други. Али, ову су нам мало ближи можда по питању судбине заједничке државе, по питању уређења те заједничке државе итд. И због тога смо га подржали на изборима. Али, подржали смо га једнократно. Имали смо примедби на изборну процедуру, на изборни ток, на начин одвијања изборног процеса. Имали смо читав низ примедби. Имаћемо их и даље.

Али, све оно што су проблеми тог изборног процеса, стварала је Демократска партија социјалиста док је била јединствена. Е сада, наш је циљ да доведемо до измена у тој изборној процедури, да се мења изборно законодавство, да се врши централна компјутерска обрада бирачких спискова, да се све оне слабости елиминишу.

Имали смо огроман број примедби, још више примедби на изборе у Србији.

Избори једино решење

Водитељ: Када сте већ код ситуације у Црној Гори, без обзира што сте господина Булатовића подржавали у његовој борби за председничку функцију, ви сте своје чланство позвали да не учествују на митингу његових присталица у Подгорици.

Др Шешел: Да. И наша странка не учествује. Има и у нашој странци извесних проблема и неразумевања, неки су људи били изненађени, неки су били запрепашћени и тако, имали смо данас један састанак који је трајао три сата у Будви, проширени састанак Извршног одбора Српске радикалне странке и ми смо та питања до детаља размотрили.

Знате, ми нисмо хтели да доливамо уље на ватру у овој ситуацији где је већ дошло до толико нараслих тензија, ми смо хтели да делујемо у правцу смиривања.

Друго, оно што је наш циљ, то је да се што пре закажу ванредни парламентарни избори. Када се поцепла владајућа партија у било којој земљи нема

бољег начина да се дође до политичког расплета од заказивања ванредних парламентарних избора. Тако исто и у Црној Гори.

Избори се морају заказати, за избор се треба спремати, па ће народ да одлучи коме ће ukazати поверење коме неће. Ако дође до још жешћих уличних сукоба, не дај Боже, и до трагичних догађаја, да дође до преврата, опет после тога нас чекају избори.

Водитељ: Значи, боље избори прије свега тога.

Др Шешел: Боље избори што пре, рецимо мај месец би био сасвим солидан.

Мандатар важнији од председника

Водитељ: Тај рок је и договорен.

Др Шешел: Нама као политичкој партији то одговара, ми смо брутално избачени својевремено из црногорског парламента, и нисмо парламентарна странка тренутно али нама, отприлике, тај рок одговара. Имамо довољно времена да се спремимо, три месеца, и надамо се да је могуће да се постигне консензус политичких партија о основним изборним правилима.

И друго, што многи људи губе из вида, много је важније ко ће имати већину у парламенту, ко ће формирати нову владу Црне Горе него ко ће бити на функцији председника Републике. Ако неко обавља функцију председника Републике а не контролише владу, није његова партија владајућа партија, његове председничке интереснице су веома сужене.

То је показао и овај сукоб између два крила ДПС-а, али центар власти је влада. Ђукановић не би однео превлагу да није држао под контролом тај центар моћи. Председничка функција, изолована, сама од себе не значи много. То је разлог више да не треба сада доливати уље на ватру да не треба изазивати неке оштре тензије у народу. Нисмо ми против митинга, нисмо ми против демонстрација. Свака политичка партија има права да организује митинге, демонстрације, да изађе на улицу, да се бори за своје политичке ставове.

Свака политичка партија би требала, у ситуацији када се ствари доведу до стања у коме се не могу процесити контролисати, не могу каналисати, да се мало примири, да мало предахне, да мало сталожу узбуркане емоције итд.

Изборни лоповлуци

Водитељ: Је ли било у Српској радикалној странци, након председничких избора у Србији, вашег незаложљивости њиховим резултатима, захтева рецимо да се на улици ствари реше?

Др Шешељ: Јесте, из свих делова Србије наши људи су били огорчени, знате ми смо све наше републичке и савезне посланике у другом изборном кругу упутили на Косову и Метохију да буду контролори. Тамо је дошло до стравичних ствари. Ујутру у 7 сати дођу на бирачко место и затекну пуне гласачке кутије, па нам хапсе посланике и републичке и савезне, затварају, неке су претукли, уцењују нам чланове на Косову и Метохији, служе се најгорим могућим средствима. Ви сте у једној од ваших претходних емисија...

Водитељ: Ово је прилика да се исправим...

Др Шешељ: Да, рекли сте да сам ја честитао Милутиновићу. То није истина.

Водитељ: Честитали сте Милошевићу.

Гест грађанске пристojности

Др Шешељ: Милошевићу након што је изабран у Савезној скупштини. То је гест, ја мислим грађанске пристojности, један гест добре воље на крају крајева. Поред свих тих великих притисака у нашој странци да изађемо на улицу, руководство странке је одлучило да се не иде на улице.

Ми ћемо демаскирати сваки фалсификат на овим изборима, три специјална издања "Велике Србије" спремамо, поговото поводом фалсификата

на Косову и Метохији. Једно је већ изашло из штампе. То су тиражи два од 100.000 и други од 200.000 примерака. То су велики тиражи.

Ми ћемо то жигосати, ми ћемо сваку прилику користити да режим нападнемо, да режим оптужимо, да режим демаскирамо пред народом. Али нећемо да ризикујемо, јер страсти су у Србији још прилично вреле, после оних демонстрација коалиције "Заједно", која је неславно пропала, још увек је ровита ситуација и нећемо да са своје стране допринесемо да опет дође до неких нереда, немира. Да дође до нечега што се не може контролисати. Сматрамо да је стрпљење у политици веома важно и странка смо која највеће стрпљење показује.

Да се вратимо на ово ваше почетно питање, ја мислим да је од стране Мила Ђукановића и Светозара Маровића позив да дођем на Цетиње један гест добре воље. На тај гест добре воље ми узвраћамо гестом добре воље. То не значи сада да ми улазимо у неки политички савез нити да смо ми одмах сада неки политички истомишљеници или било шта друго. То је сам гест добре воље и успостављање извесног дијалога. Дијалог је увек добар међу политичарима, чак и оним који су непомирљиво сукобљени. Поготово у тешким временима треба мало радити на снижавању тензија.

Друго, знате ми полазимо и од интереса наше странке. Јасно је да је у Црној Гори политичка сцена сва до

краја издиференцирана. Постоје отприлике четири политичке опције, четири политичке групације. Либерали, који су за сепаратистичку варијанту, и ДПС Мила Ђукановића, односно Милице Пејановић Ђуришић, која је за статус кво у садашњој савезној држави, можда наглашено за јачање елементарна конфедерализма.

Тако ако бих хтео као правни политички теоретичар да дефинишем њихову позицију по том питању. Постоји групација ДПС Момира Булатовића која је за јачање федералних елементарна на основу неких њиховог залагања. И постоји Српска радикална странка која је за унитарну централизовану државу. Која је за Велику Србију ми то увек отворено говоримо ту никаквих тајни није било.

Наравно и Народна странка се поцепала управо по оном обрасцу по коме се поцепало и ДПС. И друго, мислим да се Народна странка упропастила уласком у коалицију Народна слога и да више не представља неку озбиљну политичку снагу. То је дакле, данашња црногорска политичка сцена. Имамо још доста разлога због којих треба што више да иступимо самостално.

То што смо подржали Момира Булатовића не значи да смо у коалицији с њим. Не значи да смо његови истомишљеници или његови следбеници. Ми смо га подржали само по једном конкретном питању. Можда ћемо га некада негде опет подржати, али ми имамо свој програм и са тим својим про-

Брзо организационо јачање српских радикала: са промоције у Беранама, 8. октобра 1996. године

грамом идемо на изборе. Не идемо ни са једном другом политичком групацијом.

Аутокефална црква на цедилу

Водитељ: Политичка групација господина Булатовића оптужује новоизабраног председника Црне Горе, господина Ђукановића, и ДПС Милице Пејановић Ђуришић за сепаратизам и разбијање Југославије. Међутим, у последње време чини ми се да чак ни радикали више Ђукановића не проглашавају сепаратистом. Какав је ваш коментар?

Др Шешел: Ми смо га такође оптуживали истом аргументацијом. Знате некада у неким мирнијим временима, и они су нас нападали да смо фашисти, да смо овакви, да смо онакви. Ми смо њих распаљивали, нисмо никада остајали дужни. Али сада уз то што смирујемо ситуацију сагледавамо и нека друга збивања.

Водитељ: На пример.

Др Шешел: Очигледно Либерални савез све је оштрији против Мила Ђукановића. Затим, Мило Ђукановић је једним гестом показао да не жели да иде у правцу сепаратизма. Рецимо паљењем бадњака пред цетињским манастиром. То је било стани пани, знате, пали се бадњак пред манастиром св. Петра цетињског, пали се пред домом краља Николе.

Прво паљење бадњака у организацији српске православне цркве, а друго паљење бадњака је у организацији ове сепаратистичке црногорске православне цркве. То је била ситуација где је Ђукановић требао да се определи где ће. Он је дошао пред цетињски манастир. И тамо је налагао бадање сходно традицији. Старој српској традицији. То је један гест који не може да се изгуби из вида који на извршан начин мора да се цени. Ја не знам како ће се он убудуће понашати, и како ће се даље одвијати ситуација у нашој земљи у целини, нико то више не може да прогнозира. Али и овај гест добре воље треба сада да наиђе на неки додатни гест добре боље.

Шта би било најбоље решење, шта би било најбољи излаз из садашње ситуације. По мом мишљењу да се одмах одреди датум одржавања парламентарних избора. То би у Народној скупштини требало да се постигне између посланичких клубова па да онда надлежни државни орган и закаже ванредне изборе.

Знате, ако се зна тачан датум одржавања избора доста то онда и утиче на смиривање ситуације, онда се и партије оријентишу на предизборну кампању и у предизборној кампањи долази до уличних скупова итд. Али, по примају другачији ток.

Политика је препуна чудноватих обрта

Водитељ: Господине Шешел, они који и даље мисле да ви говорите и радите оно што мисли господин Милошевић, ваш долазак на инаугурацију председника Ђукановића, повезују са могућношћу да рецимо и господин Милошевић евентуално може променити став према новоизабраном председнику Црне Горе и признати изборни резултат Црне Горе.

Др Шешел: Ти који говоре да ми радимо оно што Милошевић мисли не разумеју се уопште у политику. А

ка успети да поврати парламентарни статус и да ниједна политичка партија у Народној скупштини нема већину за формирање владе, да се мора ићи на коалициону владу. Опет ће лакше ове две Демократске партије социјалиста Ђукановића и Булатовића наћи заједнички језик и формирати коалицију, него што ће нека од њих бити спремна да уђе у коалицију са Српском радикалном странком. Знате, политика је увек препуна чудноватих обрта.

Овај политички сукоб је опет сукоб међу људима у суштини исте идеологије, то су људи ипак левичарске идеологије. Једни много више леви-

С оптимизмом у ванредне изборе: српским радикалима је довољно три месеца за озбиљну кампању

шта то значи, када Милошевић мене ухапси, онда ме чува на хладном и тамном месту да се не укварим до неке следеће прилике. Ја не знам како другачије да објасним таква њихова резоновања.

Ако једна странка има неку своју јасно диференцирану идеологију, политички програм, онда је то Српска радикална странка. Ми се само по томе оријентишемо. Никакве везе са Милошевићем немамо, али није немогуће да дође до успостављања неке сарадње између Милошевића и Ђукановића.

Ја сам данас рекао на овом нашем данашњем састанку Извршног одбора, идемо на парламентарне изборе, под претпоставком да ће наша стран-

чари, неки нешто мање, али то је опет Демократска партија социјалиста, то су социјалисти.

Политичка инструментализација судства

Водитељ: Савезни суд је поништио, донео одлуку о поништењу преко сто пресуда врховног суда Црне Горе које се односе на изборне спорове у овој Републици. Ви сте савезни суд оптужили за двоструке аршине, једне према изборима у Црној Гори а друге у Србији. На чему то темељите?

Др Шешел: Ми би били задовољни да је Савезни суд на исти начин реаго-

вао на изборе у Србији. Међутим, није – хуао је. И увек одбацује све наше захтеве, све наше тужбе. Једноставно ни код Савезног суда ни код Уставног суда Југославије никада нисмо успели ни са једним захтевом.

Водитељ: Како то објашњавате?

Др Шешељ: То говори о политичкој инструментализацији судства. Наше судство је политички инструментализовано и у Југославији, и у Србији и у Црној Гори, ту нема никаквих сумњи. И овде, када смо покушали нешто око овог нашег протеривања, одмах смо наишли на зид, без обзира што је било очигледно кршење закона.

И у Србији када покушамо било шта преко суда остварити, немогуће је. Видели сте у случају локалних избора у Србији, где је дошло до отимања огромног броја одборничких мандата опозиционим странкама, међу њима и Српској радикалној странци, опет је судство остало немо. Опет је судство показало да је инструментализовано од стране режима. У овом случају, савезни суд је инструментализован од једне владајуће политичке групације, која има доминацију и моћ, и користи те полуге када је реч о Црној Гори.

А када је реч о Србији, савезни суд ћути или одбија наше захтеве као неаргументоване, неутемељене, неосноване, овакве, онакве. Ми у нашој земљи немамо независно судство. Немамо га нигде ни у Црној Гори, ни у Србији ни у Савезној Републици Ју-

гославији. Тек бисмо морали да изградимо институције независног судства. Да суд суди ни по бабу ни по стричевима, него по правди божијој, народној, по закону и Уставу.

Ванредно стање је диктатура

Водитељ: Од почетка политичке кризе у Црној Гори, стално се помиње могућност увођења ванредног стања. Какав је ваш однос према таквој могућности и да ли би сте гласали за такав предлог?

Др Шешељ: Не можемо ми унапред да се изјаснимо хоћемо ли гласати или не. Зависи од околности, знате. Ако дође до неке ситуације, где се на други начин заиста не може реаговати, онда би се и ванредно стање испоставило као нека нужда, као неко нужно зло.

Свака демократска земља има у свом Уставу одредбу према којој је могуће у извесним околностима успоставити ванредно стање. Али, ми се трудимо да не дође до ванредног стања. Јер, ванредно стање само по себи је ипак једно зло.

Нешто мање од онога што се спречава, али је ипак зло. Ипак је лоше. Ванредно стање је диктатура. А ми не желимо успостављање ванредног стања ни у једном делу наше земље. Ми смо за то да се ствари решавају кроз институције и изборима.

Хитно заказивање ванредних парламентарних избора такође је један на-

чин да се предупреду догађаји који би могли условити успостављање ванредног стања.

Голгота српских радикала

Водитељ: Српска радикална странка се вероватно већ полако, ако не припрема, оно размишља о изборима у Црној Гори. Како ви видите позицију своје странке у тој прилици?

Др Шешељ: Српска радикална странка у Црној Гори је доживела прави атомски удар режима. Ми смо прошли једну велику голготу и полако консолидујемо своје редове, опет смо јака политичка странка, имамо развијену инфраструктуру. Мислим да ћемо на овим изборима успети да повратимо парламентарни статус, убеђен сам у то.

Радићемо много, ми смо јединствена политичка странка за све српске земље, тако да када говорим о Српској радикалној странци сваки њен део и у Црној Гори, у Србији, у Републици Српској, ми је исти, у потпуности исти, исту ћемо пажњу поклањати развоју сваког тог дела.

Овде, у Црној Гори, имали смо једну несрећну кадровску политику која се разбила о главу нашој странци. Онда, имали смо ситуацију у којој нас је режим прогонио, хапсио, бивши председник наше странке пет месеци провео је у затвору због речи изговорених у Народној скупштини. Мене и

Добром вољом на гест добре воље: др Војислав Шешељ са Милицом Пејановић-Ђуришић, на инаугурацији Мила Ђукановића

моје најближе сараднике 1994. године су протерали због говора на политичким митинзима. Протерали противустановно, противзаконито из Црне Горе.

Две године ми је био забрањен улазак. Крајем 1995. године свих осам наших народних посланика је брутално

Др Шешељ: Јер је испало да нема другог начина да се одреди шта је шта. Ипак смо све то издржали. Ми смо странка која има општинске одборе у свим општинама у Црној Гори, 21 општински одбор, имамо сада способно руководство које је у стању да добро организује ове изборе, а максимално ћемо

литичкој партији да оно већинско крило може да остави без посланичких мандата мањинско, и скупштина наставља да ради сасвим нормално.

Међутим, веома је опасно када дође до расцепа у владајућој странци, до овако озбиљног расцепа, применити законско правило, па да једно крило избаци друго крило. Да је то веома опасно показао је случај Народне странке.

Народна скупштина Црне Горе је признала легитимитет Килибарди на основу мишљења републичког министарства правде Црне Горе, а Савезна скупштина је признала легитимитет Бојовићу на основу мишљења савезног министарства правде, где је та Бојовићева странка регистрована.

Било би веома лоше да се слична ситуација понови са Демократском партијом социјалиста Црне Горе, да једно крило избаци друго из Народне скупштине у Подгорици, а да се потпуно обрнут случај примени у Савезној скупштини. Онда би се додатни хаос направио, онда бисмо ушли у један правни и политички галиматјас из кога би тешко било наћи излаз. Да би се и то предупредило, нама требају и републички избори у Црној Гори и савезни избори, па да се види ко тачно има колико посланика у Већу грађана Савезне скупштине или у Народној скупштини Црне Горе.

У Србији очекујемо нове парламентарне изборе из других разлога. У Србији ниједна политичка партија нема већину у Народној скупштини, ми, радикали, одмах смо после парламентарних избора кренули са иницијативом да се формира концентрациона влада народног јединства.

Међутим, то није прихваћено од левог блока ни од Српског покрета обнове. Сада су леви блок и Српски покрет обнове ушли у неке сопствене комбинације око формирања владе, у неку политичку трговину. Ми очекујемо, а наша очекивања су базирана на нагомиланом искуству, да било каква трговина међу њима неће дуго да траје. Да ће се врло брзо посвађати, а питање је и да ли ће успети да се договоре око конкретне поделе министарских места. Тако да врло скоро можемо очекивати нове парламентарне изборе у Србији.

Ми под овим условима нећемо улазити у владу, ми одбијамо сада и разговоре, уопште разговоре о саставу новог кабинета и нама је и циљ да се иде на нове изборе. Желимо и нове локалне изборе и у Србији и у Црној Гори. У Србији желимо зато што је дошло до цепања унутар коалиције "Заједно", тамо се створио хаос у многим општинама, а у Црној Гори желимо из истог овог разлога из ког желимо и парламентарне изборе у Србији.

Водитељ: Господине Шешељ хвала вам на овом разговору.

Др Шешељ: Било ми је задовољство.

Гордана Булатовић, председник Српске радикалне странке за Црну Гору

избачено из Народне скупштине, јер претходно полиција ниједног од њих није успела врбовати да ради за режим, а онда су полицијски агенти провокатори доведени да глуме да су они заправо прави радикали, да они представљају Српску радикалну странку. Па су нам одузели чак и регистрацију у Министарству правде, па смо морали регистровати нову странку па још додали моје име у њен назив да више не може нико да нам украде бар то име. Ми смо, изгледа, увели неку праксу коју сада користе у Демократској партији социјалиста и у Народној странци и тд.

Водитељ: Име је обележје странке.

се и ми из Београда трудити, из централног руководства странке, да им у томе помогнемо. Ангажоваћемо се директно у предизборној кампањи.

Избори у наставцима

Водитељ: Ви сте у једном разговору, ако сам добро обавештена, најавили могућност ванредних парламентарних избора током ове године, ако не током године, оно релативно скоро и на савезном нивоу и у Србији.

Др Шешељ: И на савезном нивоу би било неопходно да се одрже парламентарни избори. Истина, имамо ми одредбу и у републичком и у савезном закону када дође до расцепа у по-

ДР ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ У ПОДГОРИЧКОЈ ТЕЛЕВИЗИЈИ
SKY SAT 14. ЈАНУАРА 1998. ГОДИНЕ

ЈЕДАН СМО НАРОД

Српски радикали сматрају да наша држава у перспективи треба да се зове Србија, или Велика Србија. Јер Срби су у овој данашњој држави Југославији већински народ. Наравно и Црногорци су Срби, у то нема никакве сумње. Нема научника који то може оспорити и нема свести која то може негирати

Водитељ: Наш гост је господин Војислав Шешељ, председник Српске радикалне странке. Добро вече и добро дошли у студио Телевизије SKY SAT.

Др Шешељ: Добро вече и боље вас нашао.

Водитељ: Ево, сада када смо мало евоцирали и обновили нека ранија познанства из студентских дана, ја бих овај разговор почео са овом причом.

Хтео бих да испричам једну причу. Наиме, недавно сам пријатно путовао у Србију и путовање је текло ова-

ко. Путовао сам аутобусом, како то још увек чине новинари, и у Пријеполу сам наишао на једну поприлично детаљну контролу, односно, морао сам да изнесем свој пртљаг, морао сам да покажем све то што носим. Добро, то сам прошао као нормалну процедуру.

Међутим, то је било у време предизборне кампање за ваше председничке изборе. И нормално, током боравка у Србији од неколико дана, гледао сам и телевизијске програме, гледао сам те ваше наступе – вас као кандидата на телевизији. Међутим, нешто

се учинило карактеристично, ни у једном од тих наступа нико није помињао Југославију. Код нас овде је нешто другачије, овде се броји колико је ко пута поменуо Југославију. Значи ли то да сепаратизма има и у Србији?

Сепаратизам на сцени

Др Шешељ: Сепаратизма има свуда. Али, ја мислим да вам ови индикатори нису много добри, јер смо прошле године у Србији имали републичке, парламентарне и председничке изборе.

Онда смо се максимално концентрисали, бар Српска радикална странка, на оно што су уставне надлежности Републике Србије, као федералне јединице, и на томе базирали нашу предизборну кампању. Када смо ишли на савезне изборе, 1996. године, онда смо говорили о савезној држави и о свим аспектима њене надлежности, унутрашње и спољне политике. А сепаратизма има и у Србији и у Црној Гори. У Србији се тај сепаратизам може пронаћи на Косову и Метохији, шиптарски сепаратизам је данас најизразитији сепаратизам у целој Савезној Републици Југославији.

Код извесног броја грађана Србије има размишљања да би требало да се распадне савезна држава, да се одвоје Србија и Црна Гора, итд, али то је веома мали проценат. Тај проценат људи је углавном концентрисан око тих странака које су припадале коалицији "Заједно". Рецимо, Грађански савез непрекидно говори Србија и Црна Гора, никако преко уста не преваљује Савезна Република Југославија, ваљда следе америчку праксу по том питању. Сепаратизма у Србији је било и 1990, 1991, 1992. године највише. Тада је било залагања за српску војску, било је залагања да Србија прогласи суверенитет и независност, па да после види да ли ће са неким још живети или не. Никада та политичка опција у Србији није могла да прође, па сам убеђен да сепаратизам не може да прође ни у Црној Гори.

Србија и Црна Гора: један народ, једна држава, један парламент, једна застава

Импровизације царинске службе

Наравно, ово је веома неугодно искуство које сте имали у Пријепољу. Ја бих напоменуо да се та неугодна искуства дешавају и у Србији и у Црној Гори. У Црној Гори се дешава да полиција претреса путнике који пристигну из Србије, итд. Ја бих вам могао и своја лична искуства испричати на ту тему.

Шта је наш основни проблем?

Наш основни проблем је што је дошло до великог сукоба између владајућих гарнитуре у Србији и Црној Гори. Њихови међусобни политички сукоби изазивају тешке последице по односе Србије и Црне Горе, као федералних јединица. У нашој политици има још много идеолошких предрасуда, па се међустранички односи транспонују на односе у оквиру државних институција, односе између државних структура две федералне јединице.

И овај проблем је, пре свега, увек двозначан. Морам признати да код нас не функционише царинска служба како би требало. Да ту има доста слабости, пропусти. Прво прописи нису добри. Прописи омогућавају да се различити критерији заузимају по различитим питањима и према различитим економским субјектима.

Постоји монополски положај у увозно-извозним пословима, систем контингента, дозвола. Постоји дискреционо царинско право да се поједини привредници ослободе плаћања увозних дажбина – царина, такси и сличних, што је веома лоше, јер се ствара монополски положај у привредном систему појединих субјеката; изазива завист других, некада отворена мржња, сукобљавање.

Онда долазимо до прерачунавања колико је којој фирми било повлашћено из Србије и Црне Горе, како се ко понаша, да ли је могуће, рецимо, да у Црну Гору уђе нека роба мимо царинских органа, да ли је то могуће у Србију. Ми знамо да постоје разни канали којима роба пролази и у Србију, са једне стране, и у Црну Гору, са друге стране. И да та роба најчешће улази без плаћања царинских дажбина, а да разлику у цени, тај екстра профит, узимају разне интересне групе, центри економске моћи, који су у чврстој спрези са политиком.

Југославија је несрећна форма

Водитељ: Ову причу сам испричао чисто као једну илустрацију, као увод у разговор између двојице људи који не морају да имају исто мишљење о свему овоме. Али, ево следеће питање које ми се намеће након вашег излагања, три Југославије, као невесела судбина српског и црногорског народа у једном. Имали смо прву Југослави-

ју, знамо како је било. Имали смо ову другу, претходну, како ви гледате на то, како даље.

Иако инсистирамо на Савезној Републици Југославији, очито је да многе ствари не функционишу. Не функционише скупштина, не функционишу многе службе. Ево, кажете да царина функционише како-тако. Како гледате, коментаришете све то?

Др Шешел: Савезна скупштина не функционише због природе режима у нашој земљи. Због његових идеолошких предрасуда, због покушаја да се центар одлучивања, у оквиру државе, пренесе на неке друге органе којима то није стриктна уставна надлежност, итд.

Прва Југославија је једна несрећна форма. Срби су понесени страшним заблудама ушли у заједничку државу. А Хрвати и Словенци су је већ у стару сматрали привременим решењем и гледали прилику да изађу из те заједничке државе.

Хрвати и Словенци су мољкавали Србе да их приме у заједничку државу да би се спасили пред Италијанима и Аустријанцима, пред њиховим претензијама, евентуално и мађарским претензијама.

Распадом Аустроугарске, Аустрија и Мађарска су остале без излаза на Јадранско море. Тај излаз се није могао створити ни једним ни другим путем, него преко Словеније и Хрватске. И било је доста болно међу силама победницама, да ли баш тако тешко, казнити централне силе или убацили неки одушак, неки излаз, да ли им, дакле, омогућити да за релативно кратко време стану на ноге. Не у оној сили, не у оној снази којим су раније располагале али у некој другој варијанти, која за њих није тако трагична.

Кобна грешка Стојана Протића

Срби су, са своје стране, учинили све што је у њиховој моћи да се та заједничка држава створи, и при томе чинили много грешака. Рецимо, једна од кључних грешака коју су направили регент Александар Карађорђевић и Стојан Протић, тадашњи председник Српске краљевске владе, десила се 1918. године. Две трећине котарских и обласних народних одбора у Босни и Херцеговини донело је одлуку да не признају Централну земаљску владу у Сарајеву, него да директно своје котаре и своје области прикључују Србији.

Уместо да се на један начин то правно уобличи, па да дође до директног прикључења Босне и Херцеговине Србији, као што се Црна Гора директно прикључила Србији, па да се тек онда види има ли елемената за стварање заједничке државе са Хрватима и Словенцима, Стојан Протић је послао циркуларно писмо, одмах после 1. децембарског рата, свим обласним котар-

ским народним одборима у Босни и Херцеговини, да до даљег морају да извршавају налоге Централне земаљске владе из Сарајева. То је једна невероватна грешка из оног времена.

Друга грешка је направљена, када је створана Југославија, што није тачно омеђено шта је српско, шта хрватско, шта словеначко. То је морало да се уради.

Пусти снови Александра Карађорђевића

Водитељ: Ту је крив онај корак више.

Др Шешел: Како мислите корак више?

Водитељ: Корак више у том смислу да ћемо, дошли смо до...

Др Шешел: Крив је регент Александар Карађорђевић који је имао неке своје пуне снове.

Водитељ: Управо сам на то мислио.

Др Шешел: После октобарске револуције, када је побијена комплетна царска породица Романова, пошто су Карађорђевићи били у родбинским везама са Романовима, Александар је сањао да једног дана дође на руски престо. Да би створио неку погодну основу, он је желео што већу државу.

Једноставно, није размишљао може ли та држава функционисати. Има ли она унутрашњу основу функционисања. Стварао је државу у којој је један народ, на крају крајева, био већински, али умало да престане бити већински. После Другог светског рата је, разним комунистичким смишлицама, али и повећаним наталитетом неких несрпских етничких групација, престао да буде већински.

Дакле, требало је паметно промислити шта нам је потребно. Јединствена српска држава, па се посветити њеној изградњи, њеном развоју, или вештачки стварати државу са нама иначе сродним народима, али не са народима са којима имамо разлике у културном, економском, историјском погледу, а и верске разлике су се, у овом случају, показале као фаталне.

Контра пут комуниста

Водитељ: Добро, то је прва грешка. Идемо сада на другу грешку.

Др Шешел: После Другог светског рата постојала је шанса стварања унитарне државе. Комунисти су ишли контра путем.

Водитељ: Зашто није створена та држава?

Др Шешел: Није желела Коминтерна. Коминтерна се трудила да разбије Југославију. Хрвати су пружали отпор унитарној Југославији у време краљевине између два светска рата.

После Другог светског рата, Хрвати су имали огромну одговорност за злочине почињене над Србима, милион

Ако је неко спреман да пошаље народ у погибију, треба сам да стане на чело народа

Срба је побијено од хрватске руке, и Хрвати у таквим околностима нису били спремни да пружају неки већи отпор, да се супротстављају неким новим политичким или демократским пројектима, које би иницирала српска страна. Срби су и тада били спремни, код Срба није било инсистирања на кажњавању Хрвата за те злочине, није било инсистирања на одмазди, није било осветничког расположења, али комунисти су, са своје стране, могућност стварања унитарне државе дефинитивно упропастили. Комунисти су робовали ранијим коминтерновским заблудама, пројектовали и стварали нове нације, разграђивали државу федералним уређењем, за које није било никаквих потреба.

Јер, не треба никада заборавити да је краљ Александар Словенцима створио први универзитет на којем се настава изводила на словеначком језику. Први пут је словеначки језик признат као званични књижевни језик у Краљевини Југославији, односно у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

Перфидна тактика Хрвата

Што се Хрвата тиче, они су кроз цео XIX век били углавном присталице идеје југословенства, али та идеја југословенства је била схваћена као начин да се, пре свега, ослажи хрватски фактор и католички елемент. У време Илирског покрета, Хрвати су, као на-

род, прихватили туђи језик као свој књижевни језик, прихватили су српски језик као свој књижевни језик да би тако олакшали улазак око милион Срба католика у хрватски национални корпус.

Срби католици, који су живели на црногорском приморју, на подручју Дубровника, некадашње Дубровачке републике, Срби католици којих је пуна западна Херцеговина, рецимо, Лика, Далмација, Славонија.

Ми знамо да је, још од Марије Терезије, вршен интензиван процес покатоличавања Срба на подручју Босне и Херцеговине. Али, неки католички франџевци, који су путовали Босном и Херцеговином почетком овог века, пишу у својим извештајима, то су сачувана документа, да код босанских католика једноставно нема никаквог сазнања о хрватској националној свести. Тог осећања код њих, једноставно, није било.

Нација из коминтерновске реторте

Водитељ: Значи, две Југославије, када се подвуче црта, када се направи неки сабир након онога што имамо, имамо пуне јаме, имамо пуна гробља, имамо празне куће, имамо згаришта. Дакле, након прве, а поготово након ове друге. Ево, сада смо у трећој Југославији.

Др Шешел: Сада нам је остао један назив који смо и ми прихватили 1992. године, да бисмо лакше сачували међу-

народно-правни континуитет југословенске државе. Да не бисмо морали тражити ново међународно признање од Европске заједнице, па да нас она и по том основу уцењује. То је био разлог што су и радикали, 1992. године, пристали на овакав назив државе.

Ми сматрамо да у перспективи тај назив треба мењати. Да наша држава треба да се зове Србија или Велика Србија, што би радикали највише волели. Јер, у овој данашњој Југославији живе Срби као већински народ.

Наравно, и Црногорци су Срби, ту нема никакве сумње, нема тог научника који то може оспорити и нема те свести која то може негирати. Знате, црногорска нација је створена такође у комунистичким ретортама, у коминтерновским ретортама. То је био начин да се разбије она бивша Југославија која је претила Совјетском Савезу у време његове консолидације, бивша Југославија, која је режимом Александра Карађорђевића примила огроман број руских емиграната, дала им све могућности за несметано деловање на нашем простору, итд.

Све су то разлози што се ранија Југославија нашла на удару Коминтерне. Сада имамо Савезну Републику Југославију коју чине две федералне јединице – Србија и Црна Гора, али Србијанци и Црногорци су један народ. Они су Срби.

Водитељ: Многи се неће сложити са вама.

Др Шешел: Ја мислим да нису многи. Има неких који се неће сложити, али више из неких политичких интереса и амбиција, него што искрено у то не верују. Са друге стране, ја немам намеру никога на силу да терам да буде Србин. Ко не жели да буде Србин, може да се изјашњава и као Марсовац, и као Јапанац.

Водитељ: Палестинац.

Династије ометале уједињење

Др Шешел: И каква му воља, али са научне тачке, једноставно не може се дати неко друго објашњење, неко друго тумачење. Црна Гора је међународно призната као српска држава.

Црна Гора је имала једну од модерних српских династија, династију Петровића. То су историјске чињенице против којих се не може. Наша је трагедија што смо у прошлом веку имали две династије, једну у Србији, једну у Црној Гори. У Србији смо, заправо, имали две династије, али су се мењале на престолу, једна је увек била актуелна. И дошло би много раније до уједињења Србије и Црне Горе да нису међудинастички разлози то ометали.

Грешке режима

Водитељ: Вратићемо се касније поново на ту тему. Нешто што је актуелно, нешто што је, практично, дневни догађај, Хрватска је јуче званично заокружила своју државну територију, бар по ономе што смо видели у медијима. Било је свечано, на десетине граничних прелаза између Савезне Републике Југославије и Хрватске већ функционише. На граничним прелазима се виоре заставе. Мене занима зашто и Црна Гора нема отворен званичан прелаз према Хрватској и према Албанији. Зашто је, по вашем мишљењу, Црна Гора и дан данас под херметичким звоном? Да ли је то питање Превлаке?

Др Шешел: Ја мислим да је то, пре свега, због питања Превлаке. Савезна власт у нашој земљи је обманута од великих сила по питању Превлаке. Повлачењем наше војске са Дубровачког приморја, 1992. године, направљена је стравична грешка.

Водитељ: Зашто смо дозволили да будемо обманути?

Др Шешел: Имали смо неспособан режим у Београду. Не поставља се овде питање што смо дозволили или што нисмо дозволили. Имали смо ту несрећу да у том тренутку нашом државом влада неспособан режим.

Распад Југославије затекао нас је у условима у којима још нисмо били у стању да оборимо комунистички режим. Дакле, оно што је цела источна Европа била у стању да проведе тих

година, ми нисмо. Зашто? Зато што је, неколико година раније, комунистички режим у Србији заиграо на националну карту и акумулисао много националне енергије. Ту националну енергију искористио је за своје устоличење, али није решио основне националне проблеме.

Неке је решио, рецимо, вратио је Војводину и Косово у састав Србије. Практично су били издвојени из Србије. То је нешто што ће остати, уколико не прокоцкају сада, рецимо, Косово и Метохију у неким новим међународним преговорима и не попусте пред притисцима западних сила. Режим се није понашао адекватно ситуацији ни 1990, 1991, 1992. године.

Правио је промашај за промашајем. Режим је увек био кратког даха у свим својим потезима, није имао јасну концепцију. Режим у Београду је највећу грешку направио крајем 80. године, спречавајући Словенију да изађе из Југославије. Наш интерес је био да се помогне Словенцима, а не да се они спутавају, да се спречавају. Злочин је био слати нашу војску да спречава Словенију, 1991. године, да се отцепи. Уместо да се радујемо што ће Словенија да оде, да онда имамо лакшу унутрашњу ситуацију. Одлазак Словеније, независно од Хрватске, нама Србима је олакшавао положај. Хрватска се онда не би ни отцепљивала.

Радикали не признају Хрватску у овим границама

Водитељ: Мислите?

Др Шешел: Не би се могла отцепити, убеђен сам у то. А не би се онда отцепљивала ни Босна и Херцеговина, ни Македонија.

Зашто се Хрватска не би отцепила? Да је Словенија изашла и да је то било без проливања крви, без икаквог сукоба, да се наша армија на време повукла, да је извукла сву војну опрему, запосела би чвршће територију Хрватске.

Могла је да запоседне целу западну Славонију на време. Могле су се тамо дислоцирати трупе, цео вараждински корпус. Пред таквом војном силом ником нормалном у Загребу не би пало на памет да иде на отворено отцепљење. А овако, режим из Београда се исцрпљивао у сталним конфронтацијама са Словенцима, а Хрвати су се на миру спремали за отцепљење, и у погодном моменту отворено кренули у само отцепљење.

Водитељ: Наравно, Хрвати извлаче ноћу, и тврде да је то само безбедоносно питање у односима између Савезне Републике Југославије и Хрватске.

Др Шешел: То је територијално питање, не само безбедоносно. Друго, Српска радикална странка никада неће признати Хрватску у овим границама. Ми никада нећемо признати Хрватску док

траје окупација Републике Српске Крајине. Та окупација ће морати да престане једног дана. Када – видећемо.

Када се промени однос снага међу великим силама. Ми то питање остављамо отвореним. И нека знају Хрвати да тако лако неће одржати ту српску територију у својим рукама. Никада.

Државни медији под контролом владе

Водитељ: Баш сам мислио да доћемо и на то питање, али ево, прије тога хтио бих да нам кажете нешто о државним медијима у Србији. Ваше искуство са њима?

Др Шешел: Искуство са државним медијима је исто и у Србији и у Црној Гори. Државни медији су под апсолутном контролом режима.

Водитељ: Да ли је баш исто...

Др Шешел: Државни медији служе као пропагандни апарат режима. Неких разлика има. Ви се сећате да је било неких разлика и у третману наше странке и у Србији и у Црној Гори. С времена на време нам је тежа ситуација у Србији, с времена на време нам је тежа ситуација у Црној Гори. Рецимо, судећи по предизборној кампањи 1996. године, црногорски државни медији су били неупоредиво отворенији и бољи него србијански. У Србији смо били под апсолутном медијском блокадом. Овде није било те медијске блокаде. Али је било неких других облика блокаде.

Третман опозиције је, такође, био доста уједначен. Опозиција се сматрала као неко странско тело. У једном тренутку, режим у Црној Гори је формирао коалициону владу са Народном странком и Либералним савезом. Али, та коалициона влада није дуго трајала. Мислим негде око годину дана, ако ме сећање добро служи.

Проблем државних медија је што су они под контролом владе. Државни медији би требало да буду под контролом Народне скупштине. И да имају вишестраначке управне одборе.

Водитељ: Да.

Др Шешел: Састављене пропорционално односу снага у Народној скупштини. Тада би много боље функционисали и обезбедила би се објективност њиховог извештавања.

Друго, проблем медија се много лакше решава ширењем мреже приватних радио и телевизијских станица. То је доста стидљиво рађено под режимом и у Београду и у Подгорици. Последњих година почеле су да бујају те приватне радио и телевизијске станице. Али, савезна власт никада није показала добру вољу да то законом регулише, него жели да статус приватних радио и телевизијских станица буде нерегулисан, да би им увек претила као Дамокловим мачем над главом, уколико се окрену против режи-

ма, уколико буду више слободни и толерантнији према опозицији, да сваког тренутка могу бити забрањени.

Комунизам је убио сваки морал

Водитељ: Знате што вас ово пита, имам неодољив осећај и искуство, када су новинари у питању, од Словеније па до Црне Горе, да постоји једна матрица по којој се сатанизује све то што се дешава. Рецимо, имао сам прилику да исте колеге сусрећем и у Словенији и у Хрватској, и ево данас у Црној Гори. Донекле је човек могао да разуме то 1991, 1992. године, али данас ја не знам, у име, у корист чије штете се то ради.

Др Шешељ: Када су новинари у питању, онда се поставља проблем и новинарске етике, морала. Комунизам је убио скоро сваки морал у народу. Ми сада мукотрпно обнављамо тај морал.

Водитељ: Добро, обојица смо, на неки начин, деца комунизма.

Др Шешељ: Па, јесмо. Сви ми који смо рођени под комунистичким режимом, који смо васпитавани, образовани у комунистичком школском систему, нисмо могли бити имуни на комунистичку идеологију, на комунистички образац мишљења.

Неко се раније, неко касније свега тога ослобађа. А када је реч о моралу, знате, на државним медијима су ти морални критерији најнижи. Тражи се апсолутна послушност, и задржан је концепт новинара као друштвено-поли-

тичког радника, а не новинарске професије као професије која мора имати унутрашњи етички кредибилитет, као професије која мора да одговара неким светским стандардима објективности, истинитости, непристрасности, итд.

Међутим, и на Западу имате такво, како би комунисти рекли, ангажовано новинарство. Погледајте CNN, погледајте неке западне телевизијске станице, оне имају циљно извештавање.

Телевизија је опасно средство манипулисања

Водитељ: Хоћете рећи, како газда каже.

Др Шешељ: Јесте, имају циљно извештавање. Какав год догађај да се деси, они имају налог како да тај догађај обраде, како да га представе у јавности. А телевизија је једно веома опасно средство манипулисања људима, и телевизија може бити основ за успостављање новог тоталитаризма у неким светским размерама. Народ је склон, врло често, да подлегне свему ономе што се пласира преко телевизије.

Водитељ: Телевизија на својим очима, је ли?

Др Шешељ: Да, и ако је био очевидац неког догађаја, његов лични утисак се гаси у односу на оно како му је догађај представљен на самој телевизији. Има много таквих примера. Тај проблем манипулативних способности телевизије може се решавати са-

мо једном правом конкуренцијом. А конкуренција се постиже ширењем мреже приватних телевизијских станица.

Ми смо зато и по свом програму да се комплетна територија наше земље, целе Савезне Републике Југославије, јасно одреди на основу неких природних могућности, јер фреквенције су природно богатство као рудници, као реке, као пољопривредно земљиште решимо, то је једно природно добро које треба јасно, на научним основама, разграничити какве су могућности нормалне централне фреквенције, за регионалне фреквенције и за локалне фреквенције. И онда свим приватницима, по истим критеријима, омогућити да формирају своје радио-телевизијске станице. Све, осим централног државног радија и централне државне телевизије, све мора бити приватно. Ако тај принцип прихватимо једном здравом конкуренцијом, можемо обезбедити висок степен објективности и непристрасности информисања.

Буџетска телевизија у више примерака

Водитељ: Створити онај жељени праг информисаности, односно система информисања.

Др Шешељ: Да. Ево шта се дешава у Србији, то још није толико вероватно узело маха у Црној Гори. У Србији режим, од општине до општине, формира државне радио и телевизијске станице.

Упркос бројним званицама, инаугурација Мила Ђукановића протекла је, по мишљењу др Шешеља, без велике помпе

То је страшно, огромне паре из буџета иду тамо, а само се дуплира државна телевизија. Копира се државна телевизија на један прилично невешт начин. Уместо да се пружи могућност приватницима да улажу свој новац, да то за државу буде повољније, да ти приватници плаћају држави годишњу таксу за коришћење фреквенције као природног добра, па да држава има и неки приход за свој буџет. Држава се по том основу расипнички понаша, а ја чају те идеолошке спреге, директна контрола режима над јавним мњењем.

Водитељ: Па да и нама неки динар утрчи у џеп, мислим новинарима.

Др Шешељ: Врло сам се лепо осећао. Био сам веома изненађен аплаузом којим сам дочекан пред улазом у Владин дом. Окупило се неколико хиљада људи, Цетињана углавном, мислим да су скоро све били Цетињани, и знате, и на моју свест су раније могле деловати неке предрасуде како је сепаратистичко расположење на Цетињу најизраженије, итд.

Додуше, једном сам био на Цетињу, пре две-три године, мислим 1994. године, али нисам имао неких негативних искустава. Није се ништа лоше десило, прошетали смо центром Цетиња, посетили манастир св. Петра Цетињског, задржали се неко време.

Чујем да је после једна група људи

скромно у садашњој ситуацији. Дакле, није било неке велике помпе, одржана је свечана седница Скупштине, на којој је Мило Ђукановић одржао инаугурациони говор. Положио заклетву. После је била вечера за неких 300 званика, колико ја знам.

Водитељ: Било је доста иностраних гостију.

Др Шешељ: Био је комплетан дипломатски кор.

Водитељ: Да, то је догађај који Цетиње одавно не памти. Међутим, у исто време, синоћ се на телевизији Београд могла чути оваква оцена бившег председника Црне Горе, господина Булатовића, који је рекао да је Црна Гора

"Ваљда се лепше осећамо у већој него у суженој држави!"

Аплауз за Шешеља

Др Шешељ: Па и новинарима, наравно. Али, све зависно од тога како успете на тржишту. Добра телевизија нађе себи видове финансирања. Ако телевизија има квалитетан програм, много је гледана и онда се разне фирме просто надмећу која ће узети више простора за рекламирање својих производа. Ако телевизија нема добар програм, ако није гледана, нико није ни заинтересован да оглашава преко ње.

Водитељ: Предлажем да се, за час, вратимо на Цетиње. Ви сте казали овако: долазим као политички противник, али долазим из поштовања. Интересује ме како сте се осећали претпрошлу ноћ у Црној Гори, на Цетињу?

ишла пред манастир и напала митрополита због нашег доласка. Имао сам информацију шта се дешава на бадњи дан, пале бадњаци, па има инцидентних ситуација, претњи, сукоба, итд. Али, овог пута сам био дочекан заиста френетичним аплаузом, било је и неких звиждука...

Водитељ: То је демократија, је ли?

Др Шешељ: Наравно.

Против кризе на радикалски начин

Водитељ: Је ли сама свечаност има ла достојанствен...

Др Шешељ: Ја мислим да је било прилично скромно и добро је што је

ових дана ухапшена. Да ли сте ви то тако доживели?

Др Шешељ: Не, ја мислим да је Црна Гора у једној великој политичкој кризи, и ми, радикали, са своје стране покушавамо припомоћи да се та криза разреши на један цивилизован, демократски начин. Што је најважније, без проливања крви.

Такав став имамо у кризним ситуацијама у Србији, такав став имамо и у Црној Гори. Сада мене напада радио Београд, напада ме београдска режимска штампа, као да мењам мишљење. Ја уопште не мењам мишљење ни по једном питању. На исти начин сам се тако поставио и у Београду када је дошло до тешких сукоба, до крвопрол-

ића, када су се сукобљавали режим и опозиција на београдским улицама, итд.

Ми, радикали смо у тим тешким тренуцима увек најтрезвенији. На један начин се режимска штампа у Београду понаша када на београдским улицама дође до уличних немира, а на други начин када дође до уличних немира на подгоричким улицама. А ти улични сукоби су исти, и у Београду и у Подгорици. И увек прети опасност да се српска крв пролије, да грађани страдају. Ми, радикали, сматрамо да нема те политичке функције која је вредна једног јединог људског живота.

Водичи у погибију, на чело колоне!

Водитељ: Да, нема чак ни идеје која води у данашњем времену као...

Др Шешел: Знате, када нас с поља нападне нека сила, када бранимо државу од спољашних непријатеља, онда треба сви да дамо свој допринос да се боримо и ми и наши синови, и наши очеви, ако су живи. Али, у унутрашњим политичким сукобима нема те идеје и нема те политичке функције за коју треба људи да гину.

Уосталом, ако је неко и спреман да поведе народ у погибију, треба сам да стане на чело, па да он први погине ако дође до погибије. Ми смо имали доста искустава да неки политичари своју децу склањају на сигурно место, често у иностранство, а да туђу децу воде у погибију, да туђе дече...

Водитељ: Обично у рату владар први облачи униформу, па његов син, ако га има, па његови најближи, па тек онда остали.

Др Шешел: Није случајно што се синови владара појављују као војсковође у рату, некада и формално. Знате, некада је неко други стварни војсковођа, али он треба да буде са војском на фронту.

Владајуће странке, узрочници кризе

Водитељ: Међутим, ви малочас кажете да је дубока политичка криза у Црној Гори, ако сам добро разумео, али има мишљења која кажу да је то политичка криза Савезне Републике Југославије, да је Савезна Република Југославија у политичкој кризи. Како то?

Др Шешел: Она јесте у политичкој кризи зато што је уздрмана досадашња коалиција која је владала Савезном Републиком Југославијом, коалиција Социјалистичке партије Србије и Демократске партије социјалиста Црне Горе.

Због тога је у кризи Савезна Република Југославија. Ниједна партија на савезном нивоу не може сама да влада, такав је увек до сада био однос снага. И увек су се владајуће партије Ср-

бије и Црне Горе споразумевале и остваривале савезну власт. Сада је та власт у кризи. Поцепала се владајућа партија у Црној Гори. Ту постоји позитиван аспект и негативан аспект. Позитиван аспект – ми опозиционари сматрамо да је одлично што се поцепала владајућа партија.

Ништа лепше не можемо пожелети, него да се поцепала владајућа партија. И у Црној Гори и у Србији. Дај Боже да се поцепала владајућа партија у Србији. Можда се неће тамо поцепати Социјалистичка партија, али тамо постоје тензије између социјалиста и ЈУЛ-а, који су у оквиру тог левог блока. Можда се може у будућности десити нешто слично овоме што се десило у Црној Гори. Јер, тензије расту између Социјалистичке партије и Југословенске левице, некада су те тензије веће него што су према опозиционим политичким партијама. Ми то осећамо добро, крећу се кроз скупштинске кулоаре.

Полиција извукла дебљи крај

Негативан аспект – што се тај расплет у владајућој партији одвија на овакав начин. Што је дошло до антагонистичких супротности, до узаврелих страсти, и што је мало фалило и да се људски животи изгубе, велики број људи је повређен, негде око 50 људи је повређено, са тешким телесним повредама.

Водитељ: И полицајаца...

Др Шешел: Највише полицајаца, далеко највише полицајаца. Што значи да полиција није примењивала све оно што јој је стајало на располагању. Више су се полицајци жртвовали у сукобљавању са демонстрантима, него што су применили све оно што су имали на располагању. Јер, да су применили све што су имали на располагању, онда би било више жртава међу цивилима. Знате, човек је човек, и не треба сада да говоримо шта је боље када гину цивили или полицајци. Знате, не ваља када гину људи...

Водитељ: Све су то људи...

Др Шешел: Да, све су то људи. Све су то наши људи. Не можемо сада да рачунамо повређено је толико полицајаца, повређено је толико цивила, опет су то наши људи и опет су људи повређени.

Водитељ: Само што је у овом случају индикативно то са које стране је дошло ово, са које стране је дошло оно. Ако је повређено 40 полицајаца, то говори...

Др Шешел: То значи да су више демонстранти...

Водитељ: То говори о јачини агресије и са једне и са друге стране. Добро, то је неко моје размишљање, не морате се сложити, али да се вратимо на

ваше опредељење. Ваше опредељење је унитарна Југославија.

Црна Гора населила свет

Др Шешел: Да.

Водитељ: У тој гранитној грађевини, како је ви замишљате, покушавам да на неки начин замислим ту идеју коју ви заговарате. Где видите место Црне Горе? Како видите место Црне Горе?

Др Шешел: Видите, стварање унитарне централизоване државе не може уопште да угрози Црну Гору. Црногорци по свом менталитету, по својој продорности увек, у свакој друштвеној скупини у нашој земљи, испливају врло брзо на површину. Уосталом, данашњи председник Савезне Републике Југославије, дојучерашњи председник Републике Србије, такође је Црногорац, Слободан Милошевић. Је ли тако?

Водитељ: Не знам.

Др Шешел: То је опште позната чињеница да је из Бијеле Реке. Друго, ви знате да су Црногорци веома умешни у Београду, да их има велики број, да су веома успешни и у привреди, и у политици, итд.

Ја сам пореклом из Црне Горе. По очевој линији сам са Роваца, по мајчиној линији смо из Херцеговине.

Водитељ: Исти случај, идемо даље.

Др Шешел: Да. Према томе, постоји нешто што је дало снагу људима из овог крша, из овог камена, који су вековима, генерацијама морали много више да се труде кроз живот, за живот иоле достојан човека. Дакле, да се обезбеди онај минимум људске егзистенције, морали су много више да пруже, много више напора да улажу, и то их је учинило чвршћим, стабилнијим, продорнијим, пробитачнијим. Када човек одрасте у неким богатим условима живота, онда се опуштено понаша. Она није много ни заинтересован за сталну борбу за живот, за стално испробавање сопствених снага, одмеравање снага са другима, итд.

Према томе, шта то може угрозити Црну Гору и Црногорце? Не може их угрозити, имају, дакле, много шири, много већи простор где ће њихове способности максимално доћи до изражаја.

Водитељ: Колико ја сада видим, не мора бити, али велика Црна Гора, је ли?

Др Шешел: Знате, нисмо далеко ни од тога. Наш изворни назив је Србија, један смо народ. Цела Шумадија је насељена Црногорцима. Старинско становништво Србије са Турцима повлачило се у Војводину, даље у Угарску, све до Пеште. После сеобе Чарнојевића, 200.000 људи је иселило у Русију.

Србија је остала пуста, празна, готово Шумадија. Шумадија је насељена Србима из Црне Горе. Ужице и овај део уз Дрину, Косјерић, Ваљево, Чачак, углавном су досељеници из Херцеговине.

Јединство супротности

Водитељ: Дакле, Црна Гора свет насели, али се не да раселити.

Др Шешел: Да. Уосталом, данашња Црна Гора не обухвата само Црну Гору, изворну Црну Гору. Изворна Црна Гора су четири нахије, Ријечка, Црничка, Хунска и Љешанска, је ли тако? Црна Гора данас обухвата и Приморје, обухвата стару Херцеговину, и обухвата део старе Рашке области, то је данашња Црна Гора.

Ту постоје различити менталитети људи, је ли тако. На изврстан начин, Никшићани се разликују од Подгорицана. Никшић је стара Херцеговина, Подгорица је већ изворна Црна Гора. Затим, разликују се од становника који живе на подручју старе Рашке области. Па се разликују сви они заједно од Срба из Приморја. На крају крајева, сви смо један народ, говоримо једним језиком, имамо исту историју, исту културу, исти национални идентитет. Бесмислено је ићи на оно што нас раздваја и што нас чини посебним. Треба ићи на оно што нам је заједничко. Што нам је јединствено.

Ваљда се лепше осећамо када имамо већу државу, него када имамо сужену државу.

Водитељ: Опет се многи неће у томе сложити...

Др Шешел: Ви стално говорите неће се многи сложити. Ја мислим да је веома мали број оних који се неће сложити.

Водитељ: Али, ето, ја то као претпоставку, имам право на претпоставке.

Др Шешел: Нису вам много убедљиве.

Повратак српских земаља мирним путем

Водитељ: Али, ево, у овом разговору, незаобилазно следи и она ваша крилатица о границама српских земаља, ако ћу добро то рећи Вировитица-Карловац-Карлобаг, која је често помињана ових последњих десетак година.

Међутим, ево данас смо ту где смо, ви сте чак недавно најавили, ако сам ја опет добро прочитао, да ће доћи дан када ће нека, да то парафразирам, да ће нека српска олуја, односно варијанта блеска, те крајеве поново учинити...

Др Шешел: Ја нисам говорио о српским олујама и блесцима...

Водитељ: Добро, ја сам то мало додао, али на неки начин...

Др Шешел: Али, рекао сам да ћемо ми то једног дана повратити. Како? Како буде могло.

Желимо да повратимо мирним путем. Није немогуће да повратимо мирним путем када се промени однос снага међу великим силама. Ми смо изгубили западне српске територије, јер се Русија нашла на коленима, у слому комунизма, сломљена је, заправо, и Русија.

Русија не може вечито остати на коленима. Она ће врло брзо опет постати велика и моћна сила. Вратиће се и на европску и на светску позорницу. Ми Срби, данас страдамо зато што смо традиционални руски савезници на Балкану. То знају Американци, то знају западне силе, зато подржавају све српске непријатеље – и Словенце, и Хрвате, и муслимане, и Албанце, и све остале.

Трагичне деобе

Са друге стране, има нешто што је наша трагична судбина. Што смо се изнутра делили, не само по регионалним карактеристикама, по регионалним одредницама, делили смо се и по верском основу. Знате, данас се, у свести већине људи, сматра да су Срби само они који су православни вероисповести. Албанац је Албанац иако је муслиман, иако је католик, иако је православац. Када Француз пређе на ислам, све има чешћих случајева, он остаје Француз. Немац је Немац, иако је католик, иако је протестант, иако је муслиман, у новијем времену. А код нас Срби, који су прешли на католичанство, или су изворно били католици, има и таквих Срба, данас се не сматрају Србима. Данас се сматрају Хрватима.

Речимо, ја сам сада срео на Цетињу надбискупа барског и примаса српског. Чак смо се и срдечно руковали.

Водитељ: То сам видео.

Др Шешел: Његова титула је остала још из времена средњовековне српске државе. Мало је фалило да ми, Срби, сви будемо католици. Стеван Првовенчани је прво узео католичку круну, па је онда дошао његов млађи брат св. Сава, па га је наговорио да Срби, ипак, остану верни византијском православљу. Мало је фалило да сви будемо католици. А почетком овог века, велики број Срба католика је поносно истицао своју националну припадност. У Дубровнику су Срби католици издавали и посебан часопис, звао се "Срп", књижевни часопис Срба католика.

Водитељ: Знам.

Срби католици

Др Шешел: И читав низ истакнутих имена из српске историје, почевши од Руђера Бошковића, који је наш

Ровчанин пореклом. Његови преци су преселили у Херцеговину, отац му је као православни Србин отишао у Дубровник. Тамо су примили католичанство. Онда Војновићи, који су пореклом од познатих српских племића Војновића. Кнез Мирослав је из њиховог рода, Војислав Војновић један од наших великих средњовековних владара из преднемањичког периода. Кнез Мирослав је познат по Мирослављевом јеванђељу, првом српском писаном споменику културе. Ти Војновићи су после преселили у Дубровник пред турском најездом, били су господа, племићи и у Дубровнику, у Дубровачкој држави. Али, никада нису одрицали своју српску националност.

Водитељ: Добро, срећом или несрећом, то се није десило.

Др Шешел: Видите, неки елемент мржње код нас је био израженији при преласку са једне вероисповести на другу, него код других народа. Било је и код Француза тешких сукоба. Сетите се како су се француски католици обрачунали са француским хугенотима. Француским протестантима. Они су буквално побијени, поклани.

Водитељ: Да, још... историја о томе сведочи. Међутим...

Др Шешел: Сада видите, јављао се и другачији процес. У целом XIX веку, код Срба католика је била изражена припадност српском народу у целини. Срби католици су се од Хрвата разликовали по језику. Хрвати изворно говоре кајкавски и чакавски, штокавски је био непознат хрватском народу као језички израз. Штокавски су Хрвати прихватили за време Илирског покрета. Тада су били одушевљени тим југословенским идејама, ту је било неких научних заблуда да смо ми потомци старих Илира итд. Има у нашим венама илирске крви, јер када су наши преци дошли на Балкан, они су се помешали са оним становништвом које је ту затечено.

Срби нису убијали становнике које су затекли на Балкану. Балкан је био насељен, није био густо насељен, Срба је било много више него оних које су затекли, али ми смо преузели гене и крв свих оних становника Балкана, старих Илира, Трачана, Влахана итд.

Режим скрштених руку посматра беду избеглица

Водитељ: Да се из историје вратимо мало у збиљу која...

Др Шешел: Ви сте мало више ишли на историјске теме.

Водитељ: Да, добро, али ево да се вратимо на збиљу, вероватно као први човек Земуна сусрећете несрећнике из оне дугачке колоне егзодуса из Хрватске; сусрећете људе који данас егзистирају тако што продају цигарете, бава се свим и свачим да би преживели.

Када сретнете те људе, осећате ли се овако, бар мало, негодно, да употребим ту реч.

Др Шешељ: Наравно. Бесан сам због те ситуације, осећам велику тугу, незадовољство.

Водитељ: Људи су препуштени ипак...

Др Шешељ: Препуштени су сами себи, режим се неодговорно према њима понаша. Ми са своје стране имамо власт само у земунској општини.

Имамо и у Темерину, али тамо немамо већинску власт, тамо имамо мањинску власт, тако да је она веома сужена у својим могућностима. Али, са своје стране смо учинили све што је било у нашој моћи да тим људима помо-

ву беду, њихов јад, а ми бар нешто помогнемо, ми бар нешто учинимо за њих.

Поделили смо око 1,200.000 динара, у неколико наврата, једнократне помоћи, највише деци палих бораца, физички хендикепираним особама, инвалидима из овог рата, било војним било цивилним. Никакву разлику нисмо правили између држављана и оних који нису држављани.

Касно трежњење

Водитељ: Ко је највећи кривац за судбину тих људи?

Др Шешељ: Режим у Београду је највећи кривац. Тај режим у Београду их је повео у овај ослободилачки рат, подста-

Срба није гласала за српску Демократску странку, него за Рачанову комунистичку партију. Некомунистичку. Срби су веровали у идеју братства и јединства, заједничког живота итд. А онда, на крају, једно касно трежњење и болно сазнање да они са којима смо живели не мисле исто, да мисле много другачије.

Сви Срби у једној држави

Водитељ: Била је и идеја сви Срби у једној држави.

Др Шешељ: И у идеју сви Срби у једној држави...

Водитељ: Да, то се изгледа и остварило на неки начин...

Српски радикали на промоцији странке у Херцег Новом, 12. октобра 1996. године

гнемо. Више од 5000 плацева општинске земље смо испарцелисали и дали под најповољнијим условима, по најјефттинијој могућој цени, 15 динара по квадратном метру.

Водитељ: Да, али колика је ту утеха ономе који је, рецимо, изгубио неког најближег...

Др Шешељ: Знате шта, када је неко некоме погинуо, ту нема никакве утехе.

Водитељ: То је тачно.

Др Шешељ: Изгубили су много. Режим скрштених руку посматра њихо-

као, а онда их оставио на цедилу.

Српска Крајина је предата, она је предата без борбе, јер је то раније било договорено са Американцима.

Водитељ: А у Хагу је опет радила оловка.

Др Шешељ: Затим, предата је на исти начин једна трећина Републике Српске. Тим људима не би било опстанка у Хрватској и да су се борили и да се нису борили.

Они су знали шта их чека. Чим је Туђман победио на изборима, Срби су осетили шта се спрема. Да трагедија буде већа, на оним првим вишестраначким изборима у Хрватској, већина

Др Шешељ: Остварило се на најлошији начин. Опет због неспособног режима.

Видите шта се десило са муслиманима, они су најтрагичније прошли. Они су прошли још горе од Срба. Знате, та идеја сви Срби у једној држави, значила је и сви муслимани у једној држави. За њих је то била најбоља варијанта. Изетбеговићу је нуђено да Босна и Херцеговина остане у скраћеној Југославији као равноправна федерална јединица. Чак му је нуђено да он буде први председник те Југославије, он је прво прихватио, после одустао по наговору западних сила. Шта је сада ура-

дио? Муслимани су највише изгинули и сведени су на веома малу територију.

Водитељ: Највећи губитници.

Карлобаг, Огулин, Карловац, Вировитица – кад тад граница!

Др Шешел: Највећи губитници.

Водитељ: Мала губитака ни на овој страни...

Др Шешел: Губитник смо и ми Срби, ми смо велики губитници. Али, мислим да нећемо бити трајни губитници, да ћемо повратити оно што је наше, кад тад.

Знате, што се мене лично тиче, када бих мислио да више никада нећемо повратити целу Српску Крајину, целу Републику Српску, да нећемо имати границу на линији Карлобаг-Огулин-Карловац-Вировитица, ја бих овог тренутка престао да се бавим политиком.

Ко се Хага боји још!

Водитељ: Нисте ли ви једном изјавили да бисте добровољно ишли у Хаг, али пре одговора...

Др Шешел: Јесте, ја сам и хтео да идем у Хаг, него ми нису дали визу.

Водитељ: Пре одговора на то питање, да ли сматрате да је досадашњи редослед тих путовања...

Др Шешел: Хаг је изразито антисрпска институција. Хаг је замишљен да се суди српском народу у целини. А онда, када су већ биле очигледне њихове намере, Американци су прибегли једном трику: као издали су велики број оптужница против Хрвата и притисли Туђмана да убеди те Хрвате да добровољно оду у Хаг. И они су отишли. Двојица, тројица су већ ослобођени, колико ја знам, а суђење осталима ће бити једна велика фарса.

Ти Хрвати су отишли тамо на Америчко инсистирање, по Туђмановом наговору, да би се режим у Београду нашао у још тежем положају да може да му се каже, ево сви Хрвати отишли, што не испоручујете Србе. А Милошевић не сме да испоручи Србе у Хаг.

Водитељ: Зашто?

Др Шешел: Мислим да би то био онај крајњи потез који би га оборио са власти. То не може српско јавно мњење да прогута. Напокон, више то не може, и Милошевић је тога свестан.

Друго, он се прибојава шта би ти људи тамо говорили, да се не би клупко даље одмотавало.

Водитељ: Мислите да може? Има шта да се одмота, је ли?

Др Шешел: Ја не знам, видеће се.

Што се мење лично тиче, мене су неки западни политичари, новинари проглашавали за ратног злочинца. Једном приликом бивши амерички министар

иностраних послова Иглбергер. Па када сам га демантовао преко канала Сиксти, једне од америчких телевизијских станица, он је заћутао. Тада сам рекао да је најобичнији лажов. Оптужио ме је да сам учествовао у убиству 3000 Хрвата и муслимана код Брчког.

До тог момента, до његове изјаве, ја ниједном нисам био у Брчком од када је почео рат, и тамо нису били добровољци Српске радикалне странке, апсолутно. Док није ослобођено Брчко, Република Српска је била пресечена на два дела. Када сам обилазио западну Славонију и Книнску крајину, ишао сам хеликоптером из Београда, није се могло проћи тим подручјем. После сам се хеликоптером враћао преко целе западне Херцеговине на мостарски аеродром, па одатле за Подгорицу, и овде сам хватао авион за Београд. И то под пуном ратном спремом, са оружјем у рукама, са аутоматском пушком, у униформи.

Водитељ: Добро, рецимо деси се да дођете пред Хашки трибунал и кажу вам, господине Шешел, по том и по том основу приведени сте. Шта бисте рекли, шта би била ваша прва реченица?

Др Шешел: Полако, ви кажете приведен сам.

Водитељ: Па добро, мислим...

Др Шешел: Ја сам хтео да идем без привођења.

Водитељ: Добро, одете...

Др Шешел: Ја сам у децембру 1995. године...

Водитељ: Извињавам се на непријатности, одете добровољно.

Др Шешел: У децембру 1995. године три пута сам телефоном звао Хашки трибунал. Разговарао са неким њиховим тамо функционерима, са неким Квинслијем, чини ми се, и рекао, ево многи су ме оптуживали да сам ратни злочинац, ако имате било шта против мене, само ме позовите, ја одмах долазим. Они су рекли да њих не интересује шта пише штампа, да они немају ништа и да ме не позивају. Онда сам од холандске амбасале у Београду тражио визу да сам, о свом трошку, путујем у Хаг. Као туриста, на крају крајева. Нису ми дали визу. Боје се мог доласка у Хаг.

Хрватска јустисија

Е, зашто се боје, то питање треба њима поставити.

Друго, видите, ту су две смешне ствари. Сазнао сам да су ми судили у Дубровнику и у Осијеку. У Осијеку сам осуђен на 4,5 године затвора због једног говора који сам одржао у Јагодњаку уочи рата, а у Дубровнику су ми судили и осудили су ме на 4 године затвора у одсуству, јер сам обилазио нашу војску негде крајем 1991, 1992. године на Дубровачком ратишту.

Водитељ: Колико се ја сећам, имали сте тетку у Дубровнику.

Др Шешел: Па су лансирани вест да је једна тетка заклана, међутим, ја сам имао неке канале којима сам проверио, па сам сазнао да то није истина. Новинар београдских "Вечерњих новости" је јавио, мислим из Требиња, да ми је тетка у Дубровнику заклана, међутим, ја сам то прво проверио. Вероватно је неко намерно то лансирао, претпостављам из хрватског пропагандног апарата, да је заклана да бих ја дигао неку велику галаму у Београду, држао конференције за штампу, вероватно на пропагандни начин наступио, па да онда они то демантују, да кажу, ево служи се лажима, па да је прикажу да је жива. Онда су је после пустили у некој размени из Дубровника.

Водитељ: Да вас питам, ви сте за гледаоце појаснили две чињенице, у ствари. Вас је прво хапсио Туђман, односно Туђманова власт у Хрватској 1991. године...

Др Шешел: Не, то није било моје прво хапшење.

Водитељ: Не, од како је почео рат.

Др Шешел: Код Батине сам ухапшен по повратку са митинга у Јагодњаку код Белог Манастира. Организовали су ми заседу и заседа је била код самог моста на Дунаву, то је била њихова грешка. Заседу је организовао Рајко Кијев, бивши шеф полиције из Осијека, Немац пореклом. После су га убили Главашеви људи. И убили су га баш због тога што ме је пустио одмах након хапшења. А морао је да ме пусти јер су пристигли, у колони, возила наших људи са митинга у Јагодњаку, до зуба су сви били наоружани, блокирали пут са друге стране, и он није имао куда да ме проведе. Хтео је да ме води у Осијек, а није могао преко Србије. И онда, да би избегао тај директан сукоб, а сукоб је био већ ту пред нама, пустио ме је.

Хапшења

др Војислава Шешелја

Водитељ: Имали сте задовољство да вас прво хапси Туђманова полиција, прво Поздерац, па Туђман, па Милошевић на крају.

Др Шешел: Прво су ме хапсили Микулић, Поздерац, Стане Доланц, не, Милошевић ме је хапсио два пута 1990. године, два пута сам био у затвору.

Први пут сам био у затвору због уписивања добровољаца за одлазак у Книн и организовања потписивања петиције да се кућа цвећа сели из Београда.

Други пут сам био ухапшен због једног митинга пред Савезном скупштином, који заправо нисам ни организовао. Организовао га је Мирко Јовић, ја сам се тамо прикључио, мене су осуди-

ли после, а њега нису дирали. То је био један од доказа да је он режимски човек, да служи само за провокације.

Водитељ: Какви су били ти затворски дани у односу, рецимо, на оне зеничке?

Др Шешељ: Били су другачији, наравно. Зеница је једно страшно животно искуство. Зенички затвор је био најгори затвор у ондашњој Југославији. Далеко најгори затвор, са најтежим режимом издржавања казни, са најтежим пословима које су робијашни морали да раде. Ја сам се супротстављао, нисам хтео ништа да радим, 6,5 месеци сам провео у самици. Око 4 месеца у карантину, само 3,5 месеца у затворском кругу.

Једном су ме претукли тамо, и тамо сам штрајковао глађу неких 16 дана, а у Сарајеву претходно 48 дана.

Када сам касније хапшен, то су биле и мање казне, некада и прекршајно. Знате, атмосфера се променила. Ја дођему затвор, скоро сви затворски стражари на мојој страни. Дешавало се и у Зеничком затвору да има стражара који су на мојој страни, али су морали то да крију као змија ноге. Па онда тек неку наклоност покажу када их нико не види. Док сам био у самици рецимо, кријући ми дају додатно неки оброк хране, или дају ми ванредно купање, тамо се по 25 дана некада нисмо купали.

Водитељ: Надам се да се нећете љутити, али рецимо, неки кажу за вас фашиста, други кажу црвени војвода.

Др Шешељ: Знате шта, мени то ништа не смета. Могу да говорим шта год хоће, мислим да нико од оних који ме оптужују да сам фашиста, који ме јавно оптужују, искрено не мисле да сам заиста фашиста.

Све је појео Дејтон

Водитељ: Одете ли када у завичај, када сте последњи пут били у завичају?

Др Шешељ: Био сам у децембру, а и сада. При доласку у Црну Гору прошао сам кроз Републику Српску, био сам на Палама. Имали смо сусрет у уторак са руководством Српске демократске странке, Момчилом Крајишником, Драганом Калинићем, Велибором Остојићем и другим, онда сам прошао кроз Требиње и задржао сам се, додуше кратко, једно сат времена, у седишту наше странке у Требињу. Дуже сам био негде у децембру месецу. Али, најмање једном годишње одем.

Водитељ: Кога имате тамо?

Др Шешељ: Имам доста рођака ближих, даљих.

Водитељ: Јесу у овом рату... сви на броју...

Др Шешељ: Знате шта, неки су погинули у овом рату, неки су рањени, не-

ки су прошли без рана и повреда. Али су листом били у овом рату војници који су били за рат способни.

Водитељ: Пошто смо, отприлике, привели овај разговор крају, ја имам за вас једно мало изненађење. Можда се у неким стварима нисмо сложили, али водили смо један доста коректан дијалог. Имам за вас један поклон, једну моју графику. То је летња кухиња моје мајке, мотив.

Др Шешељ: Хвала вам, много је лепа.

Водитељ: Та кухиња је страдала, наравно, страдала је у овом рату. А после тога оно што је преостало од ње појео је Дејтон. Хвала вам још једном што сте били гост.

Др Шешељ: А које је то место?

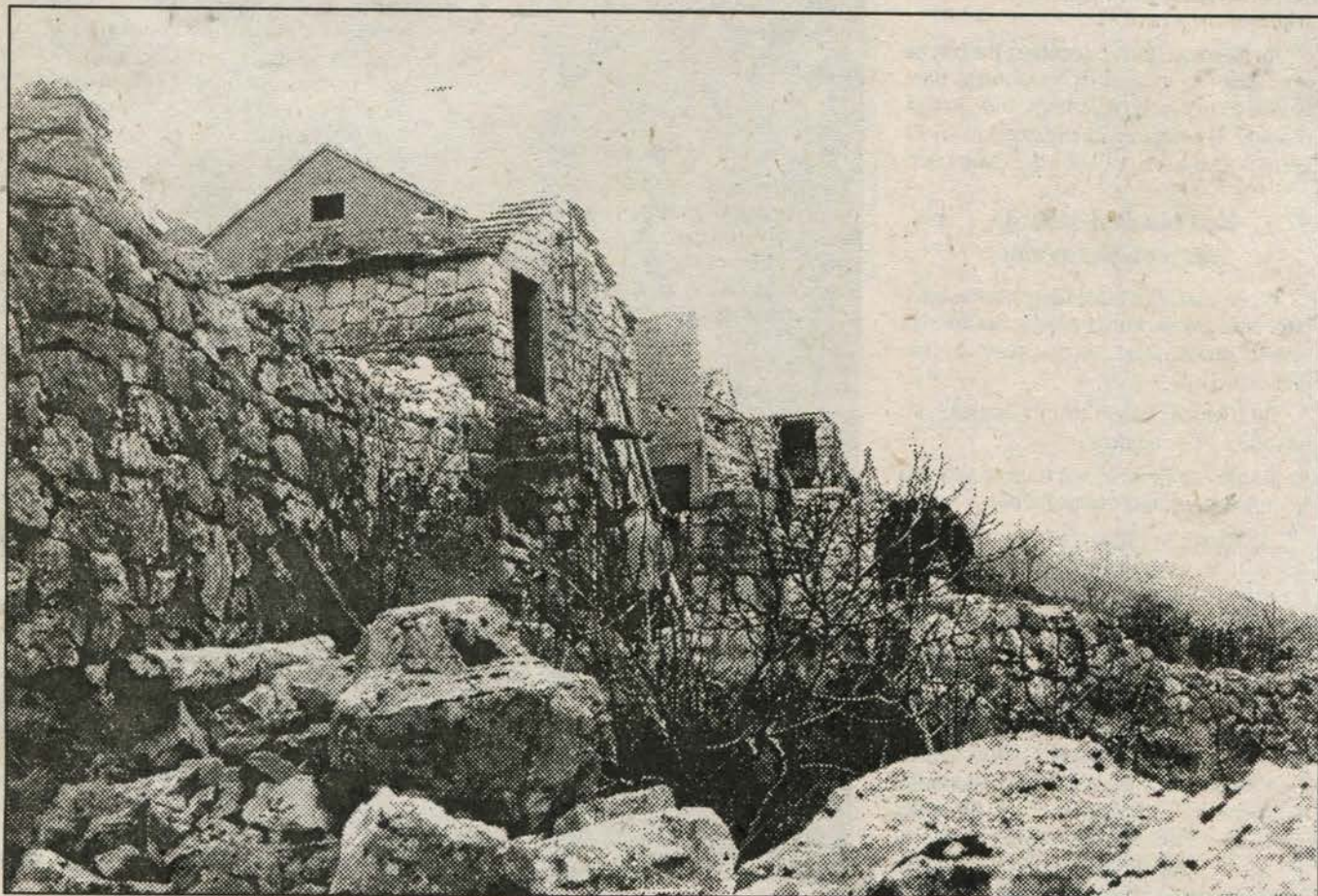
Водитељ: То су Потоци крај Мостара.

Др Шешељ: Видите шта се десило са селом у ком је рођен мој отац, Марева Љут код Завале. На пола је подељено, линија разграничења пролази кроз само село. Пола кућа с једне стране, пола кућа с друге стране, и то није по Дејтону него по накнадним, париским споразумима.

Водитељ: Хвала вам још једном.

Др Шешељ: Али вратићемо се ми и у ваше село. Било ми је задовољство.

Водитељ: И мени.

Последице белосветских "споразума": Марева љут, родно село оца др Шешеља, подељено је на две државе

ДР ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ У ЕМИСИЈИ "МОГУЋЕ ВРУЋЕ"
"ТЕЛЕВИЗИЈЕ "BLUE MOON" У ПОДГОРИЦИ, 16. ЈАНУАРА 1998. ГОДИНЕ

МОНТЕНЕГРА НЕЋЕ БИТИ!

"Можда ће неки који су раније гласали за Либерални савез сада гласати за Српску радикалну странку, зашто да не! Политичке партије нису секте а људи који гласају за политичке партије на изборима нису верници тих политичких партија да морају вечито да остају у једном опредељењу."

Водитељ: Добро вече драги гледаоци, гледате емисију Могуће вруће ТВ Blue Moon. Ми смо, као што сте навикли, ишли четвртком, ово је ванредна емисија. Ванредна је због тога што смо искористили прилику да угостимо господина проф. др Војислава Шешеља. Господине Шешељ добро вече.

Др Шешељ: Добро вече.

Водитељ: Моје уобичајено питање пред разговор, гласило би, како вам изгледа, како се осећате у нашем студију?

Др Шешељ: Лепо се осећам. Видим да у прилично суженим условима развијате једну добру телевизију. Једну телевизију која се све више гледа. И мени је драго што сам вечерас ваш гост.

Кратка биографија лидера радикала

Водитељ: Господине Шешељ, ова емисија има своју концепцију, па бих ја желео да кренемо. Датум и место вашег рођења?

Др Шешељ: Рођен сам у Сарајеву, 11. октобра 1954. године.

Водитељ: Реците ми нешто више о породици у којој сте рођени?

Др Шешељ: Рођен сам у радничкој породици, отац ми је био железничар а мајка домаћица. Поред мене имали су и моју сестру Драгицу. Моји су пореклом из Херцеговине, а отац ми је даљим пореклом из Црне Горе, из Роваца. Мајка ми је из породице Мисита, то је једна од најстаријих српских породица у Херцеговини. Очеви преци су у великим исељавањима Ровчана, Бошковића, Шћепановића и Срезејевића прво населили околину Мишићке жупе, Риђане. А одатле, пре неколико стотина година, дошли у Попово Поље.

"Црногорска држава је увек постојала као српска држава, то никоме озбиљном и паметном не треба доказивати"

Конвертитетство поделило нацију

Водитељ: Господине Шешељ одмах да вас питам подгакнут ТВ дуелом вас и господина Драшковића, има ли Шешеља Хрвата?

Др Шешељ: Има, али има и Драшковића и Хрвата и муслимана. Знате трагедија нашег народа је била велика историјска трагедија, пет векова под

са турским окупатором, у националној свести и тај се јаз непрекидно ширио. Мада се тачно зна из којих су племена, из којих су братстава појединци, групе људи. Некада су скоро комплетна братства прелазила на ислам. Јаз се продубљивао уместо да се у овим модерним временима превазилазио. А са друге стране, у Хрватској је, у време Илирског покрета, уз велико ангажовање католичке цркве, вршено по-

Славонији и на другим ратиштима, јер су их Хрвати гурали тамо где је било најгушће. А изворни Хрвати немају о њима добро мишљење. Рецимо, Загорац не може да поднесе западног Херцеговца ни на километар и најгоре могуће мишљење о њему има. Али када треба да им послуже тако за неке послове којих се они иначе либе, онда су добродошли.

Историјски инжињеринг није могућ

Водитељ: Када већ помињемо вашу породицу, ви сте жестоко реаговали на оптужбу господина Драшковића да је ваш отац био комуниста. Да ли је био комуниста?

Др Шешељ: Није био комуниста. Нисам ни нарочито жестоко реаговао. Морам да вам признам да је мени та емисија била поприлично смешна. Она је режирана од стране србијанских социјалиста, Вук се са њима у договору спремао за ту емисију и циљ је био, знали су сви да Вук нема шанси да уђе у други круг, да се том емисијом спречи да Драшковићеви гласачи у другом кругу гласају за мене. Као штб је то био случај у дуелу са Лилићем. Ја сам Лилића победио у другом кругу зато што су скоро сви други опозициони гласачи у другом кругу гласали за мене. А овог пута су поприлично у томе успели, али цена коју су платили, готово коју је платио Драшковић, веома је висока. Он је себе потпуно уништио том емисијом, а мене успео мало да закочи. Дакле, успео да је деморалише и дестимулише своје гласаче да у другом кругу гласају за мене.

Отац ми није био комуниста. Али не би ми лично сметало ни да је био, знате, јер ја сам био комуниста. И био сам искрени и убеђени комуниста. Веровао сам искрено у ту идеологију. Драшковић је тамо помињао да сам васпитавам у комунистичком духу, па је то доводио у везу са мојим оцем. Ја сам заиста негде изјавио, у неком интервјуу, да сам васпитаван у комунистичком духу. Али кроз основну школу, гимназију, факултет, на постдипломским студијама непрекидно сам образован и васпитаван у комунистичком духу, само је марксистички поглед на свет био прописан у свим фазама школовања. Само је он признаван. Само смо такве књиге читали. Само смо из таквих уџбеника учили. То је било природно.

Онда, тај комунизам није нека идеологија за потцењивање. То је једна веома моћна и опасна идеологија. Идеологија која нам је нанела много зла. Која нас је скоро упропастила као народ. Али не само нас него и огроман руски народ, источноевропске народе који су робовали под комунистичком диктатуром. Али та идеологија је имала реално утемељење у социјалној беди и потлаћеном положају великих

Са мајком Даницом у Сарајеву

окупацијом, увек су велике силе на Балкану водиле главну реч. Срби су увек били изложени стравичним ударима и са истока и са запада, и оно што је нас као народ највише потресло, што је највише штете нанело је то да је кроз све те историјске околности, свата историјска искушења, дошло до великог подвајања унутар нашег националног бића. Тако да се данас у друштвеној свести, свести људи, Србином сматра само онај ко је православне вероисповести. А Француз је Француз и ако је католик, и ако је протестант и ако је муслиман. Немац је Немац и ако је католик и ако је протестант и ако је муслиман. Све већи број Немаца прелази на ислам. Албанац је Албанац и ако је муслиман, католик или православца. Код нас Срба то верско конвертитетство довело је до цепања националног бића. И онда онај ко је прешао на ислам, то је било под условима турске окупације, изједначаван је

хрвашћивање Срба католика. Срба католика којих је у прошлом веку било негде око милион. Хрвати су у време Илирског покрета српски језик прихватили као свој књижевни језик да би се олакшао процес укључивања Срба католика у хрватски национални корпус. Иначе, Хрвати су изворно говорили другачије од Срба, кајкавски и чајкавски су изворни хрватски говор. А штокавски су прихватили у време тих Вукових реформи управо из овог разлога. Та мржња је стварана на верским разликама и некада свесно подстицана.

Већи католици од папе

Видите, у Другом светском рату најгорим су се показали Срби католици из западне Херцеговине, тамо су најгоре усташе биле. У овом рату они су опет били најгори. Огроман број их је додуше изгинуо, посебно у Источној

Када је имао дванаест година, знао је цео "Горски вијенац" напамет

друштвених група, широких друштвених слојева и она је настала на извесном природном супстрату. Показало се да никакав инжињеринг историјски није могућ. Показало се да се не може неком свесном вољом креирати у целисти историјски процес. Показало се да људи не могу чак ни предвидети даљи ход историје. Могу одлас до сутра предвиђати догађаје. Могу на кратку стазу. Али, неке укупне историјске токове не могу, то је ствар у божијим рукама. Нити замерам људима који су некада били комунисти, нити сам се икада стидео да кажем да сам ја био комуниста. Био сам.

За разлику од Драшковића, ја се ниједног свог текста из комунистичке фазе не стидим данас. Никада никоме ништа нисам напакостео, никада нико због мене није остао без посла, отишао у затвор итд. А то ми приговара Драшковић који је некада био главни комунистички ликвидатор у време борбе против црног таласа. После његових текстова Лазар Стојановић је оти-

шао у затвор, рецимо. Познат је био по многим другим нападима на слободномислиће интелектуалце, по хајкама које је против њих водио итд. Ја то никада нисам радио. Али, не стидим се комунистичке прошлости. Ја сам све своје текстове које сам написао у тој фази после објавио. У три издања је штампана моја докторска дисертација. У три издања је штампан мој магистарски рад. И сви текстови из тог времена су уклопљени у неке од мојих књига и објављени. Ја се не стидим ничега што сам било када написао. Јер писао сам оно што сам мислио у том тренутку, али нисам другоме неку штету нанео, нисам другоме напакостео, нисам прогонио људе, и нисам им никакво зло наносио.

Генеа Шешељевог школовања

Водитељ: Господине Шешељ, како је текло ваше школовање? Где сте завршили основну школу?

Др Шешељ: Основну школу, гимназију и Правни факултет сам завршио у Сарајеву. На постипломске студије сам се уписао на Правном факултету у Београду и тамо сам и магистрирао и докторирао.

Водитељ: Вратио бих се на основно школовање, да ли се сећате неког од свог наставника из основне школе?

Др Шешељ: Сећам се свих наставника, професора, учитеља, али ми је у најлепшем сећању остао мој учитељ од другог до четвртог разреда основне школе. Звао се Вук Јововић, умро је, мислим 1977. године, и како сам чуо сахрањен је на неком гробљу у Херцег Новом. Иначе, живео је у Сарајеву и био је изузетно добар педагог и много сам од њега научио. Наравно, сећам

Дипломирао после две године и осам месеци студирања

се и свих других професора и наставника, рецимо сада живи у Подгорици, историју ми је предавао, Драгољуб Статомовић, био је изузетно добар професор, али веома строг као педагог. Код њега сам имао петицу из историје али неклико пута сам добио и шамар, и онако за парче косе поред ува је некада знао да вуче, уколико смо били несташни на часовима. А ја сам неколико пута био кажњен јер сам шапутао девојчици која је иза мене седела у клупи, а која редовно није знала да одговара на питања из историје. Рецимо то је једна анегдота из мог ос-

тику и познавање природе. У то време сам био најбољи у разреду из математике, радили смо неки писмени задатак, онај редовни писмени задатак четири пута годишње што се ради, то је било од највеће важности за тај предмет. И у једном задатку резултат је био 25.

Не могу се сетити структуре задатка, али се сећам резултата. Она је имала неколико својих миљеника у разреду које је онако обилазила у току писања писменог задатка и помагала им у решавању. Онама којима је она помагала резултат је био 4000. Се-

Ја се онда побуним, изађем пред таблу и остатак часа смо непрекидно нас двоје полемисали, ја њу убедим да је резултат 25. И она на крају, када више није имала куд, каже ово је задатак где су могућа два резултата, исправно је и једно и друго. И сада и ја сам добио пет и девојчица која је седела са мном у клупи, та Јадранка Јаковљевић, а и ови њени миљеници којима је резултат био 4000. То ми је остало у неком трајнијем сећању, било је, наравно, много сличних догађаја. Али то је можда за неку другу, дужу причу.

Водитељ: Какве вас успомене вежу за детињство. Да ли сте били немирно дете?

Др Шешел: Био сам поприлично несташан, што се каже, али, опет до извесне границе. Одрастао сам у Сарајеву, на старој железничкој станици, која је, у извесном смислу, некада била центар јавног живота у Сарајеву, рецимо најпрометније место у Сарајеву. Ту сам се од најранијих ногу нагледао разноразних друштвених збивања, упознао живот разних социјалних слојева.

Детињство у Сарајеву

Од оних станичних носача, амала како су их звали, дакле, људи на самом дну беде, на самом дну друштвене лествице. Најчешће су то били наторни хронични алкохоличари који су и умиралли некада на асфалту, на земљи, од претераних количина алкохола, хладноће, смрзли би се итд. Тава су времена била, то је негде крај 50-тих година, па до оних виших социјалних слојева који су предњачили по томе што су имали први телевизор, па први аутомобиле, па су изазивали завист нас осталих из сиромашних породица итд.

Али, кроз то детињство био сам спреман на разне несташлуке, некада на туче, дечачке туче, знате. Дечачке туче безазлене, знате, данас се потучемо сутра се понашамо као да се ништа није десило. Некада смо у игрању фудбалском лопотом неком и прозор разбили, али никада ни у какве крађе нисам ишао. Наравно, ту су највише утицали моји родитељи а и ја сам сам рано рецимо, сазрео до те свести да је то ствар коју не треба никада чинити. А било је ту безазлених крађа, знате лети се краду лубенице, доведу сељаци из Србије огромна брда лубенице на стару железничку станицу, тамо је био огроман неки плац где су се лубенице продавале, све је то било некада и надметање међу дечацима ко ће украсти већу лубеницу. Па онда продавац јури, па се онда после сезоне лубеница крао и купус, итд. Али, у тим стварима већ нисам учествовао.

Дакле, пресудну су улогу одиграли и отац и мајка да се у то не укључујем, наравно њихова претња стро-

”Био сам комуниста и не стидим се тога”

новног школовања. Тешко је набројати сада све те наставнике, али сећам се свих. Сећам се и какви су били и како су се понашали према ученицима. Сећам се оних који су били коректни, који су били објективни.

Сећам се и оних који су били лични, рецимо, у петом разреду основне школе, разредна старешина ми је била Нела, и предавала је уједно матема-

ћам се добро, са мном у клупи је седела Јадранка Јаковљевић, и она је била у дилеми око решавања задатка и преписала је резултат од мене, 25. Тако смо то предали, следећи час је било исправљање задатака и неко од њених миљеника, разредне, изашао је за таблу и дошао опет до оног резултата 4000. Она каже, јесте то је тачно, то је тачан резултат.

гом казном ако случајно тако нешто покушам. Али ја сам се врло рано од таквих ствари дистанцирао и ту сам неки морални субјекат израђивао као дечак.

"Горски вијенац" напамет

Водитељ: Господине Шешел, кроз ваше школовање према којим предметима сте имали афинитета највише?

Др Шешел: Највише према историји и књижевности. То ме је највише интересовало, у основној школи сам био врло добар математичар, али математика ме није много интересовала. Знате, често сам знао да решим неки задатак, неки нови задатак који нико други није знао. Када је требало негде да се покаже мало инвентивности. Али, нисам никада вежбао математику, нисам је учио и већ у тој раној фази младости она није била неко моје опредељење. Друштвене науке су ме највише интересовале. Читао сам историјску литературу, и читао сам белетристику. Већ у детињству сам много књига ишчитао. Мој најстарији син Никола сада је у седмом разреду основне школе, нисам сигуран ни да је једну једину књигу до краја прочитао, чак ни из обавезне школске лектире. А ја сам у његовим годинама сигурно бар 500 књига прочитао, све оно из дечије књижевности па до Карла Маја, чије сам све романе, преведене на наш језик, прочитао, и читав низ других књига Анастасијевића, ис-

торијске романе, па онда Баранина итд.

Још једна ствар што би вам могла била интересантна. Као основац сам научио Његошев Горски вијенац на памет. И сада знам много стихова напамет, али нисам у стању у целости, то је било негде у седмом и осмом разреду основне школе, и то је било под приличним очевим утицајем а и проф. Стаматовић је делимично на то утицао. Често нам је доносио на часове ствари из новије српске историје. Када кажем новије, највише XIX и XX века. Он је једном доносио и читав Горски вијенац на час, а доносио је литературу која није била доступна у то време. Стара издања и од пре Другог светског рата, и сећам се да нам је показивао, уз помоћ школског пројектора, фотографије из неког историјског албума из Првог светског рата, неке ствари које се нису могле сазнати из уџбеника, које се нису могле сазнати кроз ту званичну официјелну штампу која је одисала комунистичком идеологијом, и доста је усађивао у нас ђаке патриотизам и код српске деце доста тог националног опредељења, не знам како су на то реаговала муслиманска и католичка деца, али он је био коректан према свима и никада није правио поделу по том основу. Али је наглашено одисао патриотизмом, српством и по томе сам га запамтио као једног врсног човека који је оставио трага на моје најраније школовање.

Од малих ногу за права

Водитељ: Нисте се дакле, определили за књижевност нити за историју већ, за права.

Др Шешел: Ја мислим да сам се већ у основној школи определио за правни студиј. Некако ме је то поприлично интересовало, а познат сам био у разреду и као основац и као средњошколац по томе што бих волео да улазим у неке полемике са наставницима, са професорима, што сам волео тако да водим дијалог, расправе. Мислим да ме је то на неки начин и привукло правном студију.

У основној школи, наравно, нема неких образовних основа које би усмеравале баш у том правцу.

Водитељ: Магистарски студиј, када је дошао? После завршеног факултета колико сте имали година?

Др Шешел: Правни факултет сам завршио, то је било 1976. године, са 22 и по године. За две и по године студија, тачније две године и осам месеци сам студирао. Одмах после тога сам уписао постипломски студиј на Уставно правном политичком смеру Правног факултета у Београду. Магистрирао сам 1978. године. Дакле, имао сам 23 и по година када сам постао магистар наука. А тема магистарског рада ми је била марксистички концепт наоружаног народа. То је једна врло интересантна тема мада су неки покушавали да је оспоравају, не прочитавши

Први сусрет са сином Николом по изласку из зеничког затвора

Патриотизам пре свега: био је најбољи војник у својој класи

унапред књигу о којој је реч. Знате, највеће фурије су људи који су у стању да нападају књигу коју нису прочитали. Мислим да су ми та сазнања била доста корисна, и кроз све време овог најновијег рата и кроз ангажовање Српске радикалне странке и њених добровољаца итд.

Није то подручје које се може занемарити без обзира што су марксисти после имали највећег уплива у неком теоријском утемељењу самог појма, саме суштине, не треба то занемаривати и не треба ниједан продукт људског духа, без обзира какавог је политичког усмерења, а приори одбацивати. Треба упознати, проучити па извући закључак, и ако је онда човеку могуће и да се критички на то осврне. А не нешто одбацивати онако а приори, то је тако и тако, само да се не би сам проблем апсолвирао.

Крштење и докторат на исти дан

Водитељ: Докторат, када је дошао, које године?

Др Шешељ: Докторат сам одбранио 25. новембра 1979. године, дакле, са 25 година. А пре неких месец дана сам сазнао да сам и крштен истог дана, 25. новембра 1955. године у манастиру Завала.

Водитељ: Морате тај податак да доставите господину Драшковићу.

Др Шешељ: Добро, немам ја шта њему да достављам, видели сте господина Драшковића јуче на Цетињу како

се доста нелагодно осећао седећи између мене и Ђинђића. Мислим да му је било поприлично непријатно.

Водитељ: Господине Шешељ, шта сте му рекли, јер смо ми посредством камера телевизије Црне Горе, видели да сте му нешто дошапули, нешто је он мрзовољно прокоментарисао.

Др Шешељ: Знате шта, ја нисам човек мржње. Ја заиста не знам да мрзим. Ја не мрзим политичког противника, мени је циљ да га победим а не да га уништим, да га ликвидирам. А Драшковић се појавио и по протоколу је било предвиђено да седи између мене и Ђинђића, а он је дошао сео без речи нити се поздравио са мном, нити се поздравио са Ђинђићем, он је у великој...

Политички противник не треба да се мрзи

Водитељ: А да ли прича са неким господином Драшковићем?

Др Шешељ: Ја онда почнем са њим дијалог, почнем нешто, покушавам, он је онако испочетка био врло кисео и мрштио се. Ја кажем шта је то Вуче, зар не говориш са Ђинђићем? Шта је, па ви сте коалициони партнери, ви сте десетине хиљада људи предводили на уличним демонстрацијама, сада не говорите међусобно. Је ли тако? А онда смо на Цетињу били на вечери у хотелу Гранд и седели сто до стола. За столом где сам ја био, био је Драгољуб Мићуновић, били су моји сарадници Александар Вучић, Мирко Благојевић пред-

седник нашег Извршног одбора за Републику Српску и Душко Секулић председник Извршног одбора за Црну Гору. Били су Јусуф Калонферовић и Никос Финелис из Грчке амбасаде. А за суседним столом седели су Ђинђић, Весна Пешић, Чанак, Исаков, Јозеф Каса и Драшковић је ушао у последњем моменту, када су сви ушли у салу и поседали, онда је он доведен до тог стола. И опет онако сео, ћути, ни са ким се не поздравља, ни са ким не разговара. Ја са овог нашег стола добањујем опет, Вуче шта је то, ни са ким живим не разговараш, хајде пређи за наш сто, овамо ће ти бити пријатније, овде се води интересантан дијалог. Овде никада није досадно, овде је увек забавно. И онда је било тако покушали смо некако да откравимо атмосферу.

Политички противник никада не треба да буде непријатељ. Политички противник никада не треба да буде човек који се мрзи. Који треба да се мрзи. Мржња је веома погубна.

Мржња више уништава онога ко мрзи него онога ко је предмет мржње. А што се мене тиче ја нисам оптерећен никаквом мржњом. Тако се понашам у политичком животу. Ја сам веома жесток као политички противник, у вербалним сукобима идем до краја у коришћењу најтежих квалификација, али после тога идемо онако нано, што би се рекло, нити сам човек који избегава те међуљудске контакте, често сам у прилици међу љутим политичким противницима, решимо у Савезној скупштини пред почетак седнице да направим прави шоу, да про-

воирам једног, другог, трећег неким духовитим упадицама, шалама. Некада се неко наљути обично се не љуте. Некада се цела сала смеје и тако. Познат је тај случај са Новаком Килибардом, који се доста љутио што се ми радикали нисмо прикључили коалцији заједно.

Јесте да се прикључимо па да се сада са њима свађамо, препиремо и да нас народ моткама жури по Београду. Онда почео је нешто тако да приговара, шта ти сада, ти причаш, ово, оно прихватио си да будеш председник општине. Шта сада ти председник велике странке па председник општине. Ја кажем, Новаче, моја општина као твоја држава, исти број становника малте не. И тако, онда је цела сала узвратила громогласним смехом, смејали су се буквално сви који су се затекли, социјалисти, и ДПС-овци, и сви други у сали. Тако, читав низ других. Видите, у жару политичке борбе људи користе разне изразе, некада тешке квалификације, некада су ти изрази умесни, на месту, некада нису. Али, треба израђивати један политички модел понашања који постоји већ одавно у демократском свету.

Нема шта кандидати за председника Сједињених Америчких Држава један другоме не кажу у предизборној кампањи, нема шта не кажу. Међутим, када се избори заврше они се сасвим нормално понашају, чак се сматрају пријатељима, чак се с времена на време сретну, друже.

Водитељ: Да, чак је и Боб Дол дошао са господином Клинтоним.

Др Шешел: Јесте, видели смо то, у Сарајево је довео Боба Дола у својој делегацији. То је тај гест људскости, који је нама постао стран захваљујући тој полувековној комунистичкој диктатури, која је убијала морал и која је убијала душу људима. Та комунистичка идеологија, тај диктаторски режим је идеолошког неистомишљеника сматрао за непријатеља. За некога кога треба убити, ликвидирати, елиминисати. Људи су због мишљења ишли у затвор. За изражено мишљење у кафани пет година затвора се добијало.

После Другог светског рата одмах су и стрељали, многе су стрељали само зато што другачије мисле. Ми се морамо ослободити тих предрасуда. Ми морамо ићи на неко нормално понашање. Ако смо политички противници не морамо да се волимо, не морамо ни да се поштујемо. Али, морамо да се подносимо, да се трпимо, да контактирамо, да разговарамо.

Живот без жена био би бесмислен

Водитељ: Господине Шешел, били сте врло успешни као ђак, међутим, да ли сте поред књига имали времена за жену?

Др Шешел: Имао сам, увек сам имао времена за жене, наравно. То је некако и било испред књига. Али сам знао да организујем своје време. Рецимо, када сам спремао докторску дисертацију напорно сам заиста радио, вид сам тада покварио, али сам знао да се организујем. Радио сам сваки дан и дисциплиновао се. Устајао сам у 6 сати, свако јутро у 6 сати није било шансе да не устанем у 6 сати. Онда, знате, јутарње спремање, доручак и ишчитавање новина. И од 8-13 сам радио, учио.

Онда правио једну паузу за ручак и мало одмора до 15 сати. Од 15-19 сам опет учио. Али тако сваки дан. И у 19 сати сам излазио. И сваки дан сам излазио. Наравно, у току поподневне паузе сам одлазио и на факултет док сам студирао, рецимо, врло рано сам завршио и Правни факултет, али захваљујући томе што сам знао да организујем своје време. Био сам и председник ФОС-а, Факултетског одбора савеза студената, и студент продекан итд, а за све сам налазио времена само добром организацијом – ништа друго. И упорношћу, наравно.

Жене у политици

Водитељ: Шта мислите о женама?

Др Шешел: Ја мислим да би живот био бесмислен без жена. Али, ја сам ту, у правном смислу речи, неко ко заступа идеологију Српске радикалне странке. Жене сматрам у пуном смислу речи равноправним бићима, потпуно равноправним у сваком погледу равноправним.

Водитељ: Да ли има неки тип жене који вам се посебно свиђа?

Др Шешел: Највише ми се свиђају паметне жене.

Водитељ: Шта мислите о женама у политици?

Др Шешел: Мислим да жене треба да се ангажују у политици. Треба што више да се ангажују. Ми у Српској радикалној странци имамо већи број жена, немамо пропорционално структури становништва, немамо пропорционално структури нашег чланства, али то је опет тај заостатак прошлости, заостатак једне другачије патријархалне свести која је сматрала да жене треба да буду искључене из јавног

Увек у друштву лепих жена

"Моја супруга нема своју странку"

живота. Ми смо да се жене максимално укључују у јавни живот. Рецимо, председник Српске радикалне странке за Црну Гору је Гордана Булатовић, потпредседник Српске радикалне странке је Маја Гојковић, имамо још доста истакнутих радикалских посланика, Јоргована Табаковић, др Рада Трајковић, Наташа Јовановић и читав низ других. Елвира Фекете је била у прошлом мандату у српском парламенту, Душица Николић итд. Не могу их сада све набројати. То су веома способне жене које имају одређене циљеве у животу, које су и бављење политиком схватиле на професионалан начин и оне су драгоцене за Српску радикалну странку.

Када се жене на тај начин ангажују у политици онда је то сасвим природно. Неприродно је када жена почне да стиче огромну моћ и да се меша у политику захваљујући чињеници да се њен супруг налази на некој важној политичкој функцији.

Водитељ: Имамо и такав пример.

Др Шешељ: Имамо доста таквих примера, ја нисам вечерас дошао да прозивам супруге политичара, радије бих говорио о самим политичарима, било да је реч о Драшковићу, Милошевићу, Булатовићу, Ђукановићу итд. Дакле, нема потребе да било кога амнестирамо, али ја мислим да су супруге, које су тако претенциозно ангажоване у политици, које се дочепају извесних политичких функција, које преузимају политичку моћ у своје руке, а то су супруге неких србијанских политича-

ра, доста ометале своје мужеве у оном изворном бављењу политиком у страначком раду итд. Њима су највећу штету наносиле. Они сами би требало над тиме да се замисле.

Породични подаци

Водитељ: Господине Шешељ, да ли сте ожењени?

Др Шешељ: Да.

Водитељ: Шта имате од деце?

Др Шешељ: Не знам то када се каже шта имам од деце, колико имам деце, имам три сина. Николу који има 13 година, Александра који има 4,5 године и Михајла који има 2 године.

Водитељ: Никола је из првог брака?

Др Шешељ: Да.

Водитељ: Одакле вам је била прва жена?

Др Шешељ: Отац јој је са Цетиња, а мајка из Мостара.

Водитељ: Ваша друга жена, одакле је?

Др Шешељ: Отац јој је пореклом из Црне Горе, а сви су његови живели у Топличком крају, тамо су досељени након ослобађања Топлице од Турака, досељеници из Црне Горе, Баловићи, а мајка јој је из Блаци.

Водитељ: Да ли ваша жена има уплив у ваш политички рад, да ли бар коментарише неке одлуке?

Др Шешељ: Коментарише, али у нашој кући, не да изађе у јавност да коментарише.

Водитељ: Нема ни своју странку?

Др Шешељ: Нема ни своју странку. Да се моја жена бавила политиком пре него што је мене упознала, ја бих сматрао сасвим природним да она настави да се бави политиком. А она се није бавила политиком, она је завршила вишу педагошку школу, радила је у београдском предузећу Минел, тамо је отпуштена када се удала за мене, и хонорарно је радила као новинар неких забавних листова. Већег броја забавних листова, ја не знам ни све те називе, ја ту штампу углавном не читам. Али, она се с времена на време ангажује, сада око деце има много обавеза, али је радила рецимо за наше страначке новине Велика Србија. Нејаметљиво, непретенциозно, али је с времена на време помагала и одрадила неке послове који су били корисни за редакцију и за странку.

Али, сада да се она меша у политику, на основу чињенице што сам ја председник највеће опозиционе странке у Савезној Републици Југославији, странке само што није постала владајућа, то једноставно не долази у обзир, нити она то жели, нити она то покушава, нити би то могла.

Историјат радикалне странке

Водитељ: Када је основана Радикална странка и који је њен основни циљ?

Др Шешел: Радикална странка је основана 1881. године, основао ју је Никола Пашић. Она је у континуитету трајала до 45-те године, заправо негде до почетка 46-те године када су је комунисти укинули.

Српску радикалну странку смо обновили 23. фебруара 1991. године, али она је настала уједињењем Српског четничког покрета и главнине Народне радикалне странке. Заправо смо продужетак Српског слободарског покрета који смо основали 23. јануара 1990. године у Београду. Тај Српски слободарски покрет прерастао је у Српски покрет обнове, након што је Вук Драшковић избачен из странке Мирка Јовића, па смо га ми прихватили, па одглумили уједињење итд. То су већ опште познате ствари у јавности, вероватно ни за ваше гледаоце нису нарочито интересантне.

Програмски циљеви српских радикала

По својим програмским циљевима Српска радикална странка је изразито национална и патриотска. Ми се боримо за јединство свих српских земаља, целокупног српског народа. За јединствену српску државу која ће обухватати све српске земље. У политичкој сфери смо странка која је за парламентарну демократију, вишепартијски систем, модеран правни поредак, за грађанске слободе и права по највишим светским достигнућима.

У економској сфери ми смо странка либералног карактера, странка која се залаже за либерални капитализам. Наравно, то не искључује државну интервенцију у оној мери у којој се то иначе ради у земљама либералног капитализма. Ми смо за слободну тржишну привреду, приватну својину, приватну иницијативу, наравно.

У социјалној сфери се залажемо за социјалну правду, заштиту најугроженијих социјалних слојева.

За повратак Македоније

И у културној сфери се залажемо за потпуну слободу стваралаштва, али наравно и за принцип да сви резултати стваралаштва, културног, уметничког стваралаштва морају бити верификовани на тржишту. Можете насликати по свом мишљењу најлепшу слику на свету али ако не можете да је продате на аукцији, слика вам не вреди. За тај принцип се залажемо и у сфери уметничког, културног стваралаштва уопште, јер сматрамо да је то веома важно како би се различити паразити одстранили из те културне сфере. Ти паразити поједу највише новца које друштво издваја за културу, однесу, а не постижу никакве културне ефекте.

Водитељ: Поменули сте све српске земље. На које земље мислите?

Др Шешел: Србију, Црну Гору, Републику Српску и никада нећемо одустати и од Републике Српске Крајине.

Водитељ: Шта је са Македонијом?

Др Шешел: Ми желимо да се и Македонија врати у састав заједничке државе. Отцепљење Македоније је велика рана на срцу целокупног српског народа. Наравно, ми не мислимо никога да терамо да се сматра Србином ако он то не жели. Ако становници Македоније кажу да нису Срби, што би ми њих на силу терали да буду Срби. А ако заиста нису, ако нисмо исти онда смо веома, веома слични. Ми Срби немамо сличнијег народа од Македонаца. Немамо по пореклу ближег народа.

Са друге стране, ту постоје још неки разлози, ја сам лично убеђен да под овом најездом шиптарског сепаратизма Македонија као самостална држава нема велику шансу да опстане. Онда би најбоља варијанта била да нађемо солуцију да се она врати у састав заједничке државе, као федерална јединица у састав Савезне Републике Југославије или под неким другим обликом, није битно. Ми немамо намеру било шта силом да постижемо у Македонији.

Ми немамо намеру дакле, да било кога присиљавамо на заједнички живот. Али смо спремни, имамо добру вољу и желели бисмо опет да живимо у заједничкој држави са Македонијом. Ако они желе да буду посебна нација, нека буду посебна нација. Ако они желе да имају посебан македонски књижевни језик, нека га имају. Тај језик је створен после Другог светског рата од једног дијалекта, знате. Македонци су једна етничка група која на прелазу између Срба и Бугара.

Ту постоји 12 разних дијалеката који су тачно дијалекти између српског и бугарског језика. Али, ако је 50 година у књижевним смислу трајао тај језик, зашто бисмо ми били против тога да неки људи говоре тим језиком, да им је матерњи језик. Дакле, ми смо добре воље по том питању, желимо да разговарамо, желимо да водимо дијалог, ако не желе у заједничку државу, не желе ником ништа. Ви сте можда приметили Српска радикална странка никада није доводила у питање ни један међународни споразум између Савезне Републике Југославије и Македоније, успостављање дипломатских односа. Ми дакле, желимо све облике сарадње. Ако нећемо заједничку државу, можемо беспаринску зону, можемо тако да се повезујемо, можемо имати јединствено тржиште.

Водитељ: Да се вратимо на политичку сцену у Србији, били су избори у Србији, председнички избори, па су поновљени. У првом кругу, господине Шешел, имам утисак да сте ви били морални победник, тј. да вам је победа одузета.

Др Шешел: Нисам био морални, био сам стварни победик.

Победник из оба изборна турнуса

Водитељ: Али, Слободан Милошевић није дозволио да се осећате као стварни победник.

Др Шешел: Не може он мени забранити да се тако осећам. Ја се још увек тако осећам. Ја се осећам као победник из првог и другог изборног турнуса, знате. Видите, у првом изборном турнусу у други круг смо су се пласирали Зоран Лилић и ја. И победио сам га у другом кругу, победио сам Лилића и то са 3% гласова разлике.

Тада социјалисти нису много радили на фалсификовању изборних резултата. Понегде су нешто радили, и тада имамо на Косову доказа да су мували са гласачким листићима, са бирачким кутијама итд. Али, извукли смо закључак да они нису много желели да Лилић победи. Они су очекивали да ће Лилић победити, али да неће изаћи 50%, па да га елиминишу као некога ко није по вољи врха Социјалистичке партије. Огроман број страначких активиста, по природи ствари, очекивао је да Лилић буде кандидат. Али, најужи врх га није желео. Најужи врх зато није дао налог да се на терену ради ово чудо које је рађено у Милутиновићевом случају. Могуће је да смо заиста остварили потпуну победу, да је изашло 50% грађана на бирачка места. Чак сам убеђен да је то тако било. Али, нисмо могли да докажемо. Ми смо преко наших контролора пратили до 98% бирачких места. Мало је фалило још, можда је 1000 људи изашло изнад 50% можда 1000 испод према бирачким списковима. Али наш је проблем у самим бирачким списковима, убеђени смо да је око 300.000-500.000 имена више уписано у бирачке спискове него што има бирача у Србији. Још увек су многи мртви људи на бирачким списковима, добијају позив и они који су умрли пре 10 година. Друго, има много људи који су више пута уписани у бирачке спискове, за то имамо конкретне доказе. Доста тога сада објављујемо у специјалним издањима "Велике Србије", три специјална издања припремамо по том питању, прво је већ изашло из штампе.

Фалсификовани изборни поступак – "председник" среброљубац

Водитељ: Шта је било у другом кругу?

Др Шешел: У други изборни круг је ишао кандидат по вољи најужег врха режима, левог блока, Милан Милутиновић. Кандидат који је објективно много лошији од Зорана Лилића. Зна-

те, Зорана Лилића смо морали третирали као озбиљног политичког противника, али нисмо му могли замерити неки криминал, неку аферу, неку корупцију итд. Нема неких трагова који указују на Лилића у том смислу. За Милана Милутиновића смо имали огроман број аргумената, па смо наводили неке од њих, продају авиона канадера, преко Грчке, где је неколико милиона марака украдено, па онда тај случај са отимањем виле на Сењаку, па то расипничко понашање у Њујорку где је десетине хиљада долара дневно плаћао за неки апартамент у самом центру Њујорка.

Па за крају која се десила у амбасади у Атини, прво је благајник украо неких 5000 долара, па никакав поступак против њега није вођен на инсистирање Милана Милутиновића. Он се ставио у његову заштиту.

После је тај исти благајник украо око 150.000 долара, и да проблем буде већи, новац Републике Српске. Влада Републике Српске је тим новцем покушавала да купи неку медицинску опрему у иностранству. Благајник је повучен у Београд у Савезно министарство иностраних послова, али никакав поступак ни до данас се против њега не води.

Какав је Милутиновић човек, види сте сада, отишао је у Грчку да чека Нову годину. Грчка је нама пријатељска земља, али не доликује тек изабраном председнику Републике да иде у иностранство на дочек Нове године, и 20.000 долара је само авион Са-

везне владе коштао за одлазак у Грчку. Знате, читав низ других аргумената те врсте смо имали против Милана Милутиновића. Имали смо и суштинских политичких аргумената. Неозбиљно је водио нашу спољну политику, све ово што нам се сада дешава последица је његове спољне политике. Бусали су се у прса да они значе улазак Србије у Европу, а одмах после његовог избора Европска унија нам је укинула неке трговинске повластице.

Када је потписивао споразум о малограничном промету са Хрватском 27 или 28 српских села Источне Славоније и Барање је избацио из тог споразума. Не буквално избацио, није уопште знао за та села. Потписао онако овлаш, што су Хрвати понудили он потписао и та села остала ван споразума. Значи, хиљаде и хиљаде људи који живе у тим селима, не могу да користе повластице које даје споразум о малограничном промету. Читав низ других ствари има. Изборни поступак је потпуно фалсификован. Прво у медијској сфери ситуација је била сасвим другачија.

Ми смо у првом изборном турнусу имали релативно либералан приступ медијима. Могли смо да гостујемо на огромном броју локалних радио и телевизијских станица, и на државној телевизији могли смо солидну мину-тажу да остваримо. Ту је Лилић био привилегован, био је привилегован и Драшковић, а и ја сам нешто имао, било ми је довољно.

Знате ја обично много боље искористим време које ми се укаже на медијима од својих противника, па се и не жалим што је увек процена да су они имали неупоредиво више простора него ја, али до тог закључка су дошли сви посматрачи, страни и домаћи, разне агенције и то да су они имали много пута више од мене простора. Овог пута су нас потпуно блокирали на државној телевизији, избегли су потпуно јавни телевизијски дуел и кренули са офанзивом лажи, клевета против Српске радикалне странке, против мене лично, нема чиме се ни-су служили.

Више никада Вук неће бити Вук

Водитељ: Идуел са господином Драшковићем.

Др Шешел: Дуел са господином Драшковићем је режиран од стране социјалиста. Али су се преварили у једној ствари. Они су очекивали да ћемо се Драшковић и ја међусобно уништити тим дуелом. Очекивали су да ћу ја Драшковићу узвратити на исти начин. Ја нисам хтео. Ја сам само ишао на то да покажем да је Драшковић фалсификатор. Да је оно што он тврди фалсификат. Да ја сада њему копам по његовој прошлости, његове породице, где бих имао много јаких аргумената, истинитих, за разлику од његових измишљених, ја то нисам хтео да радим. Тако да су се преварили у процени да емисија може и мене уништити. Уни-

"Нисам хтео да копам по прошлости Драшковићеве породице, где бих имао много јаких аргумената, за разлику од његових измишљотина"

штила је само Драшковића. Драшковић више никада неће бити онај Драшковић од пре те емисије, то је сигурно. А мене је у том изборном турнусу мало успорио.

Дакле, онемогућио да добијем гласове које је он имао у првом изборном кругу, да их ја добијем у другом изборном кругу. Неке сам добио, јер ја сам између првог и другог изборног круга опет напредовао за неких 200.000 гласова, али то није било довољно.

А што се Милутиновића тиче, његови резултати су потпуно фалсификовани. Ми имамо материјалне доказе за 350.000 гласова на Косову и Метохији. А процењујемо да је укупно до 800.000 гласова украдено на овим изборима на разне начине. Некада поткупљивањем контролора, притисцима, уценама, дописивањима.

Раскринкали смо им конкретно дописивање, показали на конференцији за штампу пред огромним бројем новинара чиме се служе. На Косову јенегде изашло 9 гласача, а они још долажу три бројке испред.

Радикали не признају изборе

Водитељ: То су претпостављамо Албанци.

Др Шешел: Јесте, али свако жив зна да Албанци нису изашли на изборе. То је ноторна чињеница у овој земљи. Они су приказали да су Албанци и у оним селима, где ни данас српска полиција ни тенковима не може да уђе, да су изашли и гласали за Милана Милутиновића. Симиша Аксентијевић је нацртао једну добру карикатуру тим поводом, иначе је био један од контролора тамо, а у још неким новинама је објављена карикатура са текстом као неки шиптар са кечетом на глави зове телефоном "аљо, аљо, колико треба још гласова за тај Љињић", а друга двојица лопатама убацују гласове у бирачку кутију. Отприлике је то тако изгледало. Сада, наравно, ми те изборе нећемо признати. Али, многи су се питали зашто наша реакција није била бурна. Била је бурна, била је веома бурна. Рекли смо да су избори фалсификовани. Која је тежа квалификација која се може рећи од квалификације фалсификат.

Водитељ: Чак сте и бојкотовали полагање заклетве.

Др Шешел: Јесте, и то смо бојкотовали, да је и Српски покерт обнове изашао Милутиновић не би могао да положи заклетву. Не би имао...

Вашарска трговина СПО и СПС

Водитељ: А Српски покрет обнове?

Др Шешел: Српски покрет обнове има неке договоре са социјалистима, ускоро ћемо ми сазнати какви су то договори, они преговарају око владе

Србије, воде политику трговине итд. Ми Милутиновића нећемо признати. А није нам пало на памет да изађемо на улице. Зашто? Ровита је још увек ситуација у Србији, дошло би до опште гужве. Људски животи би били угрожени. Мени је драга та председничка функција, веома ми је драга, јерим што пре да дођем на ту председничку функцију. Али није ми толико драга да бих гледао како нечије дете умире борећи се на улици у Београду да ја дођем на ту функцију.

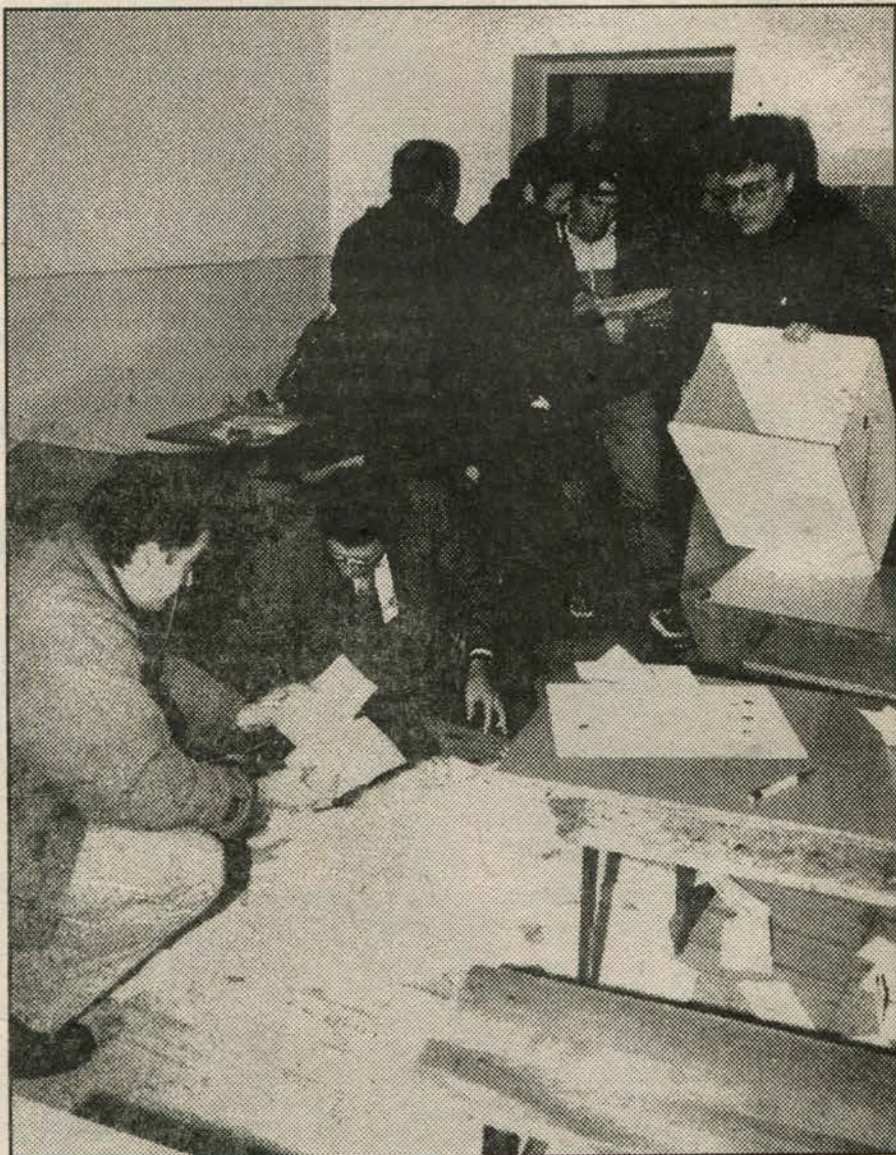
То је, дакле, оно што нас разликује од неких других политичких партија и ми смо на трезвен начин наступали, ако се сећате, и 9. марта, у време Видовданског саборовања и у време оних јунских немира 1993. године, и у време протеста коалиције "Заједно".

Највећи политички противници

Водитељ: Господине Шешел, чули смо ваш однос и однос Српске радикалне странке према господину Ми-

лутинићу, интересује ме ваш однос према господину Милошевићу.

Др Шешел: Милошевић је мој највећи политички противник у овој земљи. Мој политички циљ је Милошевићево рушење са власти. Али не рушење тако да пропадне и држава, него да Милошевић оде са власти, а да ја дођем на његово место. То је мој политички циљ. Циљ Српске радикалне странке је да Социјалистичка партија оде са власти, са својим савезницима, а да ми дођемо на власт. Тако се и понашамо. Било је ту разних фаза у нашим односима 1990, и пре 1990. године био сам прогоњен. Годинама ми нису дали пасош, седам књига су ми судски забранили, нисам могао нигде да нађем посла. 1990. године једино је наша странка била забрањена. Два пута сам био у затвору на потпуно противзаконит и нерегуларан начин ухапшен и осуђен. Дакле, били смо у фази апсолутне конфронтације. 1991. године је избио рат, Српска радикална странка верна свом српском патриотском опредељењу, без обзира на идеолошке разлике

Пљачка на Косову и Метохији: радикали поред разбијене бирачке кутије са фалсификованим гласовима за Милана Милутиновића

са режимом, максимално се свим својим потенцијалима укључила у помагање западних Срба. Ми смо тада сарађивали са режимом у Београду помажући и Српску Крајину и Републику Српску и 1991. и 1992. године, наши односи су тада били поприлично добри. И даље смо били опозициона странка и даље смо непрекидно нападали режим за све слабе стране његове унутрашње политике у Србији. Али, у заштити српских националних интереса смо били солидарни. 1992. године, нашом заслугом, Милошевић је остао на власти, да није било наше подршке, можда би он победио у другом изборном кругу, али сигурно не би победио већ у првом изборном кругу, 1992. године, да га ми нисмо подржали. Да ми нисмо одустали од нашег кандидата и да се нисмо својски ангажовали да сви наши бирачи, тада смо били веома јака и моћна странка ако се сећате, имали смо у Савезној скупштини 30 посланика из Србије и у Републичкој скупштини 73 посланика. И наши гласачи су гласали за Милошевића, он је победио захваљујући томе у првом изборном кругу.

Рушење владе Николе Шаиновића

Сукобили смо се жестоко поводом његовог прихватања Венс-Овеновог плана, тада смо растурили ону тзв. Свесрпску скупштину у Сава Центру, где су заседали Савезна скупштина, Скупштина Србије, Скупштина Црне Горе, Скупштина Републике Српске и Српске Крајине. Која је била сазвана да би уместо Републике Српске и у њено име прихватила Венс-Овенов план. Нашим напуштањем остали су без кворума. Савезна скупштина није имала кворум и скупштина Србије није имала кворум.

Онда долази фаза једне велике жестоке политичке конфронтације која је до усијања доведена обарањем владе Николе Шаиновића, у јесен те године, онда хапшењем неких истакнутих радикала од стране режима, прогонима, потпуном медијском блокадом.

Отимање посланичких мандата

Посланичке мандате су нам отимали 1994. године, прво у Савезној скупштини а касније и у Републичкој скупштини.

У отимању тих посланичких мандата учествовала је и Демократска партија социјалиста Црне Горе, ми смо покушали и имали смо један контакт негде јануара или фебруара 1994. године са врхом ДПС-а, тражили да се у то не мешају, да не подржавају Милошевића и социјалисте у отимању наших посланичких мандата.

Србијанска полиција је прво врбовала тројицу наших посланика из Црне Горе, Душана Бошковића, Радована

Вукчевића и Славољуба Шошкића. А онда су после, када сам ја отишао у затвор, врбовали ону Гламочанинову групу, ако се сећате, у Савезној скупштини. А други пут када смо Томислав Николић и ја заједно отишли у затвор, у Гњилану, онда су једну групу успели врбовати разним уценама и притисцима, а некада и поткупљивањима у Републичкој скупштини.

Дакле, на нерегуларан начин су владали на савезном и на републичком нивоу. То је та фаза најжешће конфронтације. 1995. година такође пролази у великим конфронтацијама, држали смо велики број митинга узбуњујући Србију поводом предстојеће предаје Републике Српске Крајине, ми смо унапред сазнали да се спрема ликвидација Српске Крајине и јавно смо то оглашавали.

Хапшења и медијска блокада

Заказали смо велики протестни митинг у Београду 17. јуна, али смо ухапшени у Гњилану 2. јуна, и осуђени на различите временске казне.

Томислав Николић и ја најдуже, на по два месеца. Митинг је и поред тога одржан, али није било онолико људи колико би било у неким другим околностима. 1996. година је такође година великих конфронтација, наше апсолутне медијске блокаде. 1997. године мало су се ствари примириле.

Дошло је до великих уличних сукоба у Београду, кроз демонстрације коалиције "Заједно". Ми смо и ту имали један принципијелни однос, непрекидно смо осуђивали режим због отимања одборничких мандата опозиционим странакама, и нама радикалима су отели велики број мандата том приликом. Али смо били против уличног насиља, разбијања по Београду и били смо против тога да се маршира под немачким и америчким заставима.

Наравно, имали смо и читав низ примедби на друге захтеве. Рецимо, Драшковић је непрекидно потенцирао да је један од њихових захтева сарадња са Хашким трибуналом, изручење Срба Хашком трибуналу, што ми апсолутно не можемо прихватити. Али смо и режим непрекидно нападали не заоптравајући већ постојећи конфликтну ситуацију.

Дакле, принципијелно смо нападали тражили смењивање, тражили кроз институције система да се те ствари решавају.

Ни по бабу ни по стричевима

Тада је режим покушао да напарви неки гест добре воље организујући такозвани панел дискусије. А ми нисмо хтели да учествујемо док нам не врате отете посланичке мандате у Републичкој скупштини. То је било смешно, они обећају да ће вратити, али

кажу ви прво дођите, па ћемо ми после да вратимо. Наравно, немамо поверења, сигурно би нас преварили, и онда су они на те панел расправе позвали тог несрећног Дерету, он је био посланик у Републичкој скупштини са којим су одржавали парламентарну већину.

Онда имамо период тих великих телевизијских дебата, двочасовних телевизијских емисија на којима су наступали представници разних странака. Ту смо ми водили своју политику. Када се не слажемо са социјалистима, ударимо по социјалистима, када се не слажемо са ЈУЛ-ом ударимо по ЈУЛ-у, када се не слажемо са СПО ударимо по СПО-у. Када се не слажемо са демократама, ударимо по демократама. И те емисије су имале доста ефекта на раст наше популарности у Србији. 15 тих емисија је било, мислим, да су оне имале веома значајну улогу.

Дан Устава у белом двору

Дошло је до извесног смиривања тензија и на тај начин што је Зоран Илић, негде крајем априла прошле године, позвао и представнике опозиционих странака на пријем у бели двор, поводом дана проглашења Устава Савезне Републике Југославије.

Ја сам се одазвао, други нису дошли. Али, знате када се људи сретну другачија је мало атмосфера. Опасну неке напетости. Бар делимично нестане мржња. Па се разговара, па се нека шаља размени, па се мало тера и тај вербални инат итд. Али, без неких свађа, ту свађа није било. Знам да сам са многим људима тада ступио у контакт и ту је било হাসкања, препуцавања, надмудривања, али некако су спласле те тензије.

Српски радикали за парламентарни систем

Онда када је Милошевић изабран за председника Савезне Републике Југославије, ми радикали смо гласали против. А након што је био изабран ми смо му честитали. Нисмо онако јавно на сва звона, него када је положио заклетву, пришли смо и честитали. Дакле, када је била његова инаугурација у Савезној скупштини. Претходно је била иницијатива Социјалистичке партије да се иде на промену савезног Устава и да се председник Републике бира непосредним изборима. Ми смо били против тога, Српски покрет обнове и Драшковић су прихватили. Ми смо били против јер по нашем програму, по програму Српске радикалне странке залажемо се за парламентарни а не председнички систем. Ми смо за систем у коме парламент бира шефа државе, и где шеф државе има веома сужена овлашћења. Ми смо за то да власт буде концентрисана у парламенту. Извршна власт у рукама владе,

коју парламент може у сваком тренутку оборити.

Радикалска опција, очување Српске

Водитељ: Господине Шешел, поменили смо Републику Српску, радикална странка коју опцију у Републици Српској подржава?

Др Шешел: Ми не подржавамо ни једну опцију у Републици Српској. Ми имамо своју опцију. Српска радикална странка је веома моћна партија у Републици Српској, од 83 српска посланика 15 је српских радикала. Ми имамо исто посланика као странка Биљане Плавшић. Биљана Плавшић је са функције председника Републике изашла на ове изборе, имала пола полиције под својом контролом, имала неограничену и материјалну и политичку и финансијску помоћ Американаца и других западних сила. Ми смо најсиромашнија странка, али имамо исту снагу као странка Биљане Плавшић.

Ми имамо опцију очувања Републике Српске и стварања услова за њено прикључење савезној Републици Југославији или директно Србији. Која варијанта буде у датом тренутку повољнија, проводљивија њу ћемо да реализујемо. Ми смо у односима стратешког политичког савезништва са Српском демократском странком.

Имамо ми доста примедби на владајућу улогу СДС-а. СДС није често био коректан према српским радикалима. У изборној кампањи 1996. године и тамо смо били апсолутно блокирани на државној телевизији, али ми ценимо прво историјску улогу СДС-а у Републици Српској, а друго њихову у основи патриотску политику и данас. Та политика нам је ипак програмски најближа. Имамо много примедби на унутрашњу политичку сферу, на разне негативне појаве у друштву, на разне политичке промашаје итд.

Политичке прилике у Црној Гори

Водитељ: Господине Шешел, прелазимо на део емисије који ће вероватно бити најинтересантнији нашим гледаоцима, тј. актуелна политичка ситуација у Црној Гори виђена очима радикалне странке.

Овако, господине Шешел, ви сте подржали господина Булатовића у протесту избора за председника Црне Горе. Реците нам шта вас је потакло да то урадите?

Др Шешел: Да, ми смо подржали Момира Булатовића као кандидата за председника Републике, и у време расцепе демократске партије социјалиста, у старту смо га већ подржали.

Ту постоје два аспекта ове ситуације. Позитиван и негативан. За оп-

озиционе политичке партије нема ништа лепше него када се поцепа владајућа партија. Нема дражег догађаја.

Али, негативан аспект што је политичка сцена доведена до усијања и што је дошло већ и до ултичних сукоба, до тешких сукоба у којима је велики број људи повређен. Што није добро и што би требало што пре да се елиминише, дакле, да се смире страсти и да се смање тензије, да се то све доведе у нормалан ток.

Зашто смо подржали Булатовића јасно је. Програмски смо ближи његовој политичкој опцији него политичкој опцији Мила Вукановића. Програмски смо ближи по конкретном питању. По питању савезне државе, њене суштине и функционисања. Јер, опција Момира Булатовића је очување савезне државе у садашњој форми, и уз извесно јачање федералних елемената у њој. А опција Мила Вукановића, како ја то разумем и Српска радикална странка, је опстанак савезне државе уз јачање извесних конфедералних елемената. То би била дакле, та једна линија разграничења. Пошто је ова опција нама, као унитаристичкој странци централистичког усмерења ближа, природно је било да ми подржимо Булатовића.

Наравно, ми смо били реални у процени своје снаге, било је бесмислено да истакнемо сопственог кандидата за председника Републике у оним условима, јер ту никаквих шанси на изборима не бисмо имали.

Друго, морам да вам признам били смо доста оптерећени и изборима у Србији и у Републици Српској где су нам шансе биле поприлично велике. Нисмо имали много финансијских средстава да расподелимо на све изборе, а знали смо унапред да је та политичка борба на председничким изборима у Црној Гори за нас изгубљена, да нико жив није очекивао да би ми могли да победимо. Чак ни они који би можда за нашег кандидата гласали одустали би од тога знајући да наш кандидат не може да победи. То је разлог што смо гласали за Момира Булатовића.

Наравно, то не значи да смо сада ми његови политички савезници, коалициони партнери итд. Морам рећи, ја се нисам срео са Момиром Булатовићем у току прошле године, осим једном у Београду, у белом двору, уопште. Срели смо се када је био тај пријем у белом двору, то је био једини наш сусрет. Али, ево, ја сам спреман, рецимо, колико сутра да се сретнем са Момиром Булатовићем, чак је данас био један контакт са Срђом Божовићем, путујемо заједно у Африку у делегацији Савезне скупштине, па пошто нисам био у Београду, има одређен рок за вакцинасање против жуте грознице, вакцина ми се шаље у Подгорицу, па треба сутра у Подгорици, заједно са члановима делегације из Црне Горе, да примим ту вакцину.

Поручио сам и преко Срђе Божовића да бих се радо сусрео са Момиром Булатовићем и поразговарао о овој општој политичкој ситуацији и о свим другим питањима. Тако да очекујем да је могуће и да дође до тог сусрета.

Подршка Булатовићу, једнократни циљ

Водитељ: Нисте се придружили демонстрацијама које је организовао господин Булатовић.

Др Шешел: Из више разлога се нисмо придружили. Прво, ми никада нисмо ни деловали као коалициони партнер, знате, никада нисмо никакве савезе потписивали. Никада нисмо имали ни међустраничке сусрете од када је дошло до расцепа у Демократској партији социјалиста Црне Горе, ми никада нисмо имали званичан састанак ни са једном ни са другом фракцијом из тог расцепа. Никада званичан састанак.

Наша подршка Булатовићу је била наш један једнократни чин, рекао бих. То је био чин наше воље, без икаквог претходног договора, без икаквог споразумевања по том питању.

Разлике међу нама су и даље веома велике, а друго, ми се, наравно, ни у том случају нисмо понашали руковођени било каквим личним емоцијама, мржњом, љубављу или нечим другим, то у политици не важи. Ми смо некада били на најтежи начин прогоњена политичка партија у Црној Гори, док је демократска партија социјалиста била јединствена.

Политичка голгота српских радикала

Водитељ: Ви сте хапшени, протеривани из Црне Горе,

Др Шешел: Да, и хапшен, и протериван, и забрањиван ми улазак у Црну Гору, и наш бивши председник за Црну Гору пет месеци је био у затвору због говора изреченог у Народној скупштини, и свих наших осам народних посланика, крајем 1995. године, брутално је избачено из Народне скупштине, речено је нису они више посланици Српске радикалне странке Црне Горе, него су неки други посланици, па су довели осам полицијских провокатора који су следили Бошковића и Вукчевића, да глуме да су они српски радикали.

Чак су нам одузели регистрацију у Министарству правде, па смо морали да региструјемо нову странку у чији смо назив убацили моје име да нам више нико не може да украде име странке. Дакле, праву смо голготу провели на црногорској политичкој сцени. Али опет ми не говоримо језиком мржње. Опет ћу се ја једног дана ухватити у коштац са челницима режима и у Србији, и у Црној Гори, некада ће ти сукоби

бити жешћи, некада блажи итд. Али, увек када дође до неке опасности, када осетимо ту опасност за животе људи, за опстанак државе, ми смо онда најтрезвенији, најсталоженији. Ми се понашамо и у Црној Гори на исти начин на који се понашамо у Србији.

Ако у Србији нисмо били спремни да учествујемо у крвавим немирима, нередима зашто бисмо то радили у Црној Гори.

Странацка прошлост

Водитељ: Господине Шешељ, пре него што наставим са мојим питањима, само да обавестим гледаоце да пред крај емисије, једно 15-20 минута, имају могућност да на број телефона 225-605, постављају питања господину Шешељу.

Господине Шешељ, поменули сте функцију коју је обављао господин Вишњић. Зашто је он изопштен из радикалне странке?

Др Шешељ: Није он изопштен, он је сам напустио Српску радикалну странку. Он је после изборног пораза Српске радикалне странке, на изборима 1996. године, био критикован на седници Централне отаџбинске управе, јер је као председник наше странке за Црну Гору, наравно, сносио главну одговорност.

Знамо ми да су ти избори били нерегуларни у извесном смислу, да је било разних смицалица и на бирачким

местима, и у току пребројавања гласачких листића, итд. Али, објективно, наша странка се тада веома ниско котираше на црногорској политичкој позорници. Ахим Вишњић је после те изречене критике, у критици су предњачили наши кадрови из Црне Горе, поднео оставку на седници Централне отаџбинске управе.

Остао је тада члан Централне отаџбинске управе, ми смо му и тада рекли, да је човек на кога наша странка рачуна итд. Међутим, он је два, три дана после тога напустио странку, кренуо у рат против сопствене странке. Ахим Вишњић, као и сваки човек, има позивитних и негативних особина. У неким тренуцима код њега су превагнеле те негативне особине, поготово у међуљудским односима.

Знаете, тих наших осам посланика, колико смо имали у Народној скупштини Црне Горе, који су тако брутално изабчени, могли су бити овакви или онакви, могли су бити квалитетни или неквалитетни, али су били до краја одани Српској радикалној странци. Никада их нису успели поткупити, никада их нису успели заплашити, никада их нису могли натерати да се одрекну странацке политике.

До краја су остали чврсти. А онда, по избацивању из Народне скупштине, Ахим је улазио у сукоб са једним, са другим, са трећим, док их није све отерао из странке. Ниједан није остао у странци. На крају је остао само Ахим

Вишњић од њих осам. А онда је отишао и Ахим Вишњић. Дакле, та једна чисто људска димензија њему је недостајала. Када уђе у тај сукоб, он нема меру, нема граница. Извесна виша нота виолентности од оне која нас у целини карактерише као народ реџимо. Предозирана виолентност. После је изгубио главу када је напустио странку. Онда је био и некоректан, и служио се неким прљавим методама и ми на крају више нисмо хтели да реагујемо. Једноставно не узвраћамо му, то је за нас ипак странацка прошлост.

Странка је према њему увек била коректна, он после није био коректан према странци. То су чињенице.

Гест добре воље

Водитељ: Господине Шешељ, многе у Црној Гори је изненадила ваша одлука да дођете на инаугурацију господина Ђукановића. Шта вас је навело на такав потез. Многи су мислили, и поред најава, да ви нећете доћи.

Др Шешељ: Ми смо схватили, у Српској радикалној странци, у најужем руководству, да је то гест добре воље Демократске партије социјалиста Милице Пејановић Ђуришић, којој припада и Мило Ђукановић, позив да дођемо на свечаност инаугурације. Позив су упутили лично Светозар Маровић, као председник Народне скупштине, као домаћин на свечаној седници Народне скупштине и Мило Ђу-

"Иако смо политички противници, дошли смо на Цетиње јер је дијалог међу нама неопходан"

кановић, као домаћин на свечаној вечери која је следила после инаугурације. Ми смо жестоки политички противници увек до сада били, врло често се сукобљавали, некада је то сукобљавање било заиста крајње жестоко, али проценили смо да на овај гест добре воље треба узвратити нашим гестом добре воље.

Иако смо политички противници треба да имамо извесне контакте, да имамо међусобни дијалог. Донели смо одлуку, из тог разлога, да дођем на Цетиње и додатни разлог је био што је до усијања доведена политичка ситуација у Црној Гори, да ми, радикали, са своје стране учинимо што је могуће, да допринесемо смиривању страсти. Ви сте видели да смо се трудили, колико смо знали и умели, да то заиста постигнемо. На Цетиње сам дошао, дакле, као политички противник. Али политички противник који се залаже искључиво за демократска средства политичке борбе, за вербалне окршаје политичара, а не за крваве сукобе народа на улицама.

Кратки куртоазни сусрети

Водитељ: Да ли је било личних контаката између вас и господина Ђукановића на Цетињу?

Др Шешељ: Ти су контакти били само у време честитања и поздравили смо се када смо напуштали свечану вечеру, дакле, није било званичних разговора, никаквих. У неколико сам разговарао са Светозаром Марковићем, таква је била прилика, таква је ситуација, велика гужва је била, али не искључујем могућност да се у неко скорије време сусретнемо и разговарамо о неким политичким питањима.

Ми радикали смо спремни на контакте са свим озбиљним политичким чиниоцима. Када кажем озбиљним политичким чиниоцима, мислим на парламентарне странке. Ми смо једна моћна парламентарна странка на савезном нивоу, још моћнија парламентарна странка у Србији. А били смо у Црној Гори избачени, а убеђен сам да ћемо опет бити на новим изборима, да ћемо постати парламентарна политичка партија и у Црној Гори.

Водитељ: Хтео сам да вас питам, како вам се чинила сва та прослава?

Др Шешељ: Мени је драго што је та прослава имала извесну меру скромности, што није било онако како су неки гласови надували, попут оне Коштунићине изјаве, да ће то бити крунисање Бокаса или шта ја знам. Заиста је било све скромно и са доста укуса. Без претеривања без неких посебних спектакла.

Савезна држава не функционише демократски

Водитељ: Како посматрате недолазак господина Милошевића?

Др Шешељ: То што Милошевић није дошао, треба њега питати. Очигледно је да је веома велики сукоб, веома велики јаз између режима у Србији и режима у Црној Гори. Да се тај скуб, како сада ствари стоје, продубљује.

Немамо ништа против да су та два режима у сукобу, немамо ништа против тога да су Ђукановићева и Милошевићева странка у међусобном сукобу. Али, бојимо се само да тај сукоб не доведе до неке штете по државу у целини. Иначе, странке треба да се сукобљавају, не сме држава због тога да се доведе у питање.

Водитељ: Господине Шешељ, по вашем мишљењу, шта доводи у питање Савезну државу? Који су то проблеми који муче савезну државу?

Др Шешељ: Начин њеног функционисања. Савезна држава не функционише демократски начин. То је наш основни проблем. Имам читав низ примера, неке сам од њих мало пре помињао.

Рецимо, у прошлом мандату Савезна скупштина је функционисала на основу покрадених посланичких мандата. Значи, није била регуларна. Зако-

Радикали ће ускоро поново бити моћан фактор на политичкој сцени Црне Горе: са промоције странке у Бијелом Пољу, 9 октобра 1996. године

не које је доносила нису били регуларни. Видите, наша Савезна скупштина скоро уопште не заседа, с времена на време се састане, смене на уштап што би народ рекао. Уместо да се редовно састаје, да непрекидно заседа, да се закони усвајају, расправљају, да се воде политичке дебате, ћути се.

Вештачка граница

Водитељ: Господине Шешел, Устав Републике Србије није усаглашен са Савезним уставом.

Др Шешел: Није, то је тачно. Ми смо се више пута залагали да дође до тог усаглашавања, међутим, владајућа партија је, једноставно, на то ћутала.

Водитељ: Шта мислите на границу између Србије и Црне Горе? Ко је поставља и зашто, и у чије име?

Др Шешел: То је вештачка граница. Она се успоставља због неких сукоба у интересима режима у Подгорици и Београду. Због терања мака на конач, што би народ рекао, у неким ситуацијама, где то није неопходно. Ми смо за то да Савезна држава остварује све своје функције, једна од њих је царинска функција. То је централна државна функција, Савезне државе. Она треба да функционише на онај начин на који то функционише у целом свету.

Синови функционера на челу мафије

Водитељ: Је ли по начину господина Кертеса?

Др Шешел: Тај начин мора бити принципијелан за све. Царина не сме имати дискреционо право да некоме даје олакшице, некоме не даје. Услови вршења царинске службе и прописи се морају према свима примењивати на исти начин.

Али, ми имамо проболем са увозно-извозним квотама, контингентима, са различитим привилегијама царинским олакшицама, ослобађањима итд, које су дискреционо право извесних државних функционера, и ту долази до великих сукоба, јер се те привилегије некада дају некоме шаком и капом, а некоме када подноси захтев за најнужније потребе, том се захтеву не удовољава. То је тај проблем функционисања Савезне државе по питању царина и царинске политике.

Онда, када дође до пробоја такве царинске политике, онда се праве међудржавне међе. Знамо ми добро да велики шверцери прелазе преко Црне Горе, многи шверцери прелазе и преко Србије, и често ти шверцери прелазе преко Србије, и често ти шверцери прелазе преко Србије под окриљем власти, неких моћних људи из власти.

Ми знамо за синове истакнутих функционера из Србије који стоје на челу организованих мафија које контролише трговину различитим примамљивим и траженим робама. Ми се залажемо да се стане у крај таквом понашању, али принципијелно на тлу целе државе на

исти начин. Не да се принцип примењује само на једном делу, а сада ћемо тамо сузбити корупцију, тамо ћемо сузбити криминал а на другом ће месту остати.

Ако се пресецају шверцери преко Јадранског мора, преко Скадарског језера, онда се шверцери према Румунији, и према Бугарској, према Мађарској и према Македонији, свуда тамо где они постоје. Јер, с једне стране, шверцује се цигарете, са друге стране се шверцује нафта, са треће стране се шверцује нешто друго итд.

У нашим условима укупне несрећности државне власти, државних институција шверц је постао главна грана економије, главна економска грана. А то не може дуго да траје, то нас упропаштава. Када кажем шверц, не мислим на ове ситне препродајце на улици, који јадници живе од тога што данас сустрасу продају нешто, да прехране своју децу. Него на те крупне шверцере канале.

Знате, држава пропише акцизе, пропише царине, пропише различите друге дажбине и таксе, а онда неки морају да плате неки не морају да плате. И сада, захваљујући маси оних који не морају ништа да плате, они који плаћају плаћају много више него што би плаћали у нормалним околностима, па се они који добро послују упропашћавају, а вештачки одржавају у животу они који лоше послују.

То је, дакле, суштина тог проблема. Мислим да садашња савезна држава није у стању са тиме да изађе на крај; сувише су јаки центри моћи који контролишу те канале.

Народна странка застранила

Водитељ: Шта мислите о Народној странци господина Килибарде? И какве односе имате са њом?

Др Шешел: То је некада била странка са великом перспективом. Ми смо све до 1992. године одустајали да формирамо Српску радикалну странку у Црној Гори, јер смо подржавали Народну странку и рачунали смо да не треба да се дуплирају странке са истим или сличним програмима.

Тада је та странка нама била најближа по програму. Међутим, 1992. године долази до прелома у њеној политици, 1992. године Народна странка је одлучила да бојкотира оне прве савезне изборе, ми смо тада на брзину формирали Српску радикалну странку у Црној Гори, буквално на брзину, имали смо један митинг у Подгорици, и постали парламентарна странка ако се сећате.

Ти односи су после постајали лошији, јер се убрзано мењала политика Народне странке и Народна странка је прошла онај пут којим иде и Српски покрет обнове Вука Драшковића. Готово идентичан пут од изразито на-

ционалистичке, патриотске политичке партије до партије која је супротстављена националним интересима. До партије која је, напослетку, ступила и у коалицију Народна слога.

Са оним који су јој некада били непомирљиви идеолошки политички противници. Та странка се поцепала, поцепала се на сличан начин као и Демократска партија социјалиста, с тим што ће оба крила Демократске партије социјалиста да преживе тај расцеп, јер су успели да проведу поларизацију у Црној Гори. Тако да је Ђукановићево крило успело да исиса из бирачког тела подршку различитих групација људи који су раније гласали за друге политичке странке.

Тако исто Булатовићево крило ће око себе да окупи, да исиса дакле, из бирачког тела гласове људи који су раније гласали за неке друге политичке партије. Та поларизација ће учинити да ће збир гласова које освоји једна и друга Демократска партија социјалиста на следећим изборима бити много већи него износ гласова који су имали на прошлим изборима када су били јединствена партија, ако ме разумете шта у овој анализи желим да покажем.

Крила с којима се не узлеће

Водитељ: Да.

Др Шешел: А Народна странка ће се просто угасити. Ово Килибардино крило се већ угасило.

Водитељ: А господина Бојовића...

Др Шешел: Угасиће се и једно и друго. Килибардино се крило угасило јер Килибарда није имао ниједног општинског одбора када је дошло до расцепа.

Њега је странка заправо сменила и избаčila. А он је сазвао митинг на коме је било више либерала и припадника других странака него његових следбеника, његових следбеника скоро да није ни било. Или су га тамо акламацијом изабрали као на митингу. Већ је имао скупштину регуларну и наша делегација је била на његовој скупштини.

Бојовић ће се угасити из других разлога. Зато што се сувише приближио Булатовићевој странци. Мора се угасити, готово, нестаје. Он је као сателит који се превише приближио планети око које се окреће и у једном тренутку упада, маса му се стапа. Он може опстати само ако ту дође до стварања неке коалиције да се поделе места на изборним листама. Иначе као самостална странка на изборима не може да успе.

Водитељ: Шта мислите о Либералном савезу?

Др Шешел: Либерални савез Црне Горе је странка која од почетка држи исти политички правац. Ту за нас нема никаквих непознаница, они су нам

најжешћи политички противници. Јер су отворени сепаратисти.

Са њима немамо додирних тачака. Али то не значи да сада ту мора мржња да постоји. Све док има извесна групација људи, која је спремна за њих да гласа, ми их морамо уважавати као реалну политичку снагу на Црногорској и југословенској политичкој сцени. Али, то је странка са којом ми не можемо остваривати неку међустраначку сарадњу, немамо по ком питању.

Можда ћемо доћи у ситуацију по питању контроле на бирачким местима, да удружимо контролоре свих опозиционих странака. Рецимо на такав облик сарадње ми смо спремни. Ми смо својевремено били спремни и у Србији, на једним изборима смо имали такву сарадњу са Драшковићем и са Ђинђићем. Спремни смо и у Црној Гори, дакле, да се све опозиционе странке удруже да се та улога контролора максимално добро проведе. Додирних тачака за неку програмску сарадњу једноставно нема.

Политичке партије нису секте

Водитељ: Морам признати да су чланови Либералног савеза навијали за вас на председничким изборима у Србији.

Др Шешел: Не знам, ја нисам чуо то навијање. Можда ће неки који су раније гласали за Либерални савез сада гласати за Српску радикалну странку, зашто да не. Политичке партије нису секте, а људи који гласају за политичке партије на изборима нису верници тих политичких партија па морају да остану вечито у том опредељењу. Опредељења људи се мењају.

Водитељ: Шта је будућност радикалне странке у Црној Гори?

Др Шешел: Ја мислим да ћемо ми на овим парламентарним изборима успети да будемо парламентарна странка. Мале су шансе да у скорије време постанемо владајућа странка у Црној Гори, пре ћемо постати владајућа странка у Србији него у Црној Гори, то је објективна процена, чини ми се. Али, битно нам је да будемо парламентарна странка у Црној Гори, да учествујемо активно у црногорском политичком животу, на основу нашег програма да делујемо као српски радикали у свим српским земљама.

Водитељ: На које гласове рачунате, из које политичке групације рачунате на гласове?

Др Шешел: Ми рачунамо, пре свега, на гласове људи који су већ некада гласали за Српску радикалну странку. Мислим да ћемо придобити гласове људи који су раније гласали за неке друге политичке партије. Које? За све политичке партије.

Режим чека помоћ с неба

Водитељ: Намерно сам за крај разговора оставио горуће питање Републике Србије и Савезне Републике Југославије, а то је Косово. Решите ми какво је ваше виђење стања на Косову?

Др Шешел: На Косову је ситуација тешка јер је социјалистички режим неспособан да реши косовски проблем. Он ништа не ради на том плану. А социјалистичка партија Србије на Косову и Метохији има најгоре кадрове, кадрове најсклоније криминалу и корупцији.

Чисте мафијаше и то најпримитивнијег типа. Који су бољи за шиптарске сепаратисте него њихова некадашња власт. За шиптарске бизнисмене, који желе да заврше неки посао у општини, сада је ситуација изванредна. Некада, када су Шиптари владали Косовом, шиптарски комунисти, требало им је по 5000-6000 марака рецимо да заврше неки посао у општини, да подмије општинског службеника.

Сада то за 200-300 марака одмах завршавају. Познат је тај Миладин Ивановић, бивши начелник Пећког округа, сада председник општине Пећ, који је у директној спрези са главним шверцерима, са главним криминалцима итд. Ово што се десило на изборима на Косову и Метохији најбоље сведочи каква је тамо ситуација. Режим нема ни једно пајетно решење. Режим чека да му решење падне са неба. Време ради за Шиптаре, већ сутра нећемо моћи да урадимо оно што бисмо могли да урадимо данас на Косову и Метохији.

Решење за Косово и Метохију

Водитељ: Које решење нуди радикална странка?

Др Шешел: Успостављање правног поретка. Сређивање стања у држави. Да почнемо од матичних књига, матичне књиге рођених, умрлих, матичне књиге држављана. Сређивање катастарских и других земљишних књига. Онда терамо даље, порези се морају плаћати, таксе се морају плаћати, доприноси се морају плаћати, комуналије се морају плаћати. Само тако може функционисати држава.

А овде где је сваки метод дозвољен уколико одговара локалним моћницима, уколико званични Београд уопште не интересује шта се тамо ради, имамо једно опште труљење.

Странка без мржње

Водитељ: Господине Шешел, ви сте, најалост, били у прилици да се на вас изврши атентат. То је био припадник муслимански, реците ми да ли имате дозу мржње или дозу осветољубивости према муслиманском народу?

Др Шешел: Не. Ја мислим да је истрага показала да је тај атентат био појединачни чин. Једног човека за кога

су и психијатри проценили да је испод просечне интелигенције. Тако стоји у психијатријском извештају. Ми смо објавили једну књигу о том подгоричком атентату. И ја никога другог не оптужујем за то, а атентатор Адем Шаботић је осуђен, мислим на 15 година затвора, он је на издржавању казне. За нас, српске радикале, та ствар је завршена самом пресудом.

Никога не оптужујемо, чак ни његове најближе, никаквих ми немамо нерашчишћених рачуна с њим. Ја никада ни раније нисам изједначавао Адема Шаботића са муслиманима који живе у Црној Гори или са било којим другим муслиманима који живе на територији наше земље. Мислим да је то један безуман чин, чин мржње и чин на који смо ми радикали веома смирено и трезвено реаговали. Ако се сећате, 1992. године, је на лицу места, на тргу, било више хиљада људи када је бомба експлодирала, 62 људи је повређено међу њима и ја, један гелер сам добио у ногу, у стопало, били смо веома прибрани, смирени. Да је мржња покуљала из присутних људи, ко зна шта се могло тада десити у Подгорици.

Знате, да су људи почели да се онако слепо свете, па да руше муслиманске или шиптарске радње итд, јер је одмах била сумња да је то неки муслиман урадио, одмах је то прострујало. Ми смо смирујуће деловали, рекли да имамо пуно поверење у истражне органе, у полицију, и испоставило се да је то био најпајетнији потез. Полиција је врло брзо и ефикасно ухватила атентатора, после је судски поступак врло коректно вођен, нисмо имали никаквих примедби на тај поступак.

И на том примеру ми смо показали да смо странка која нема никакве мржње у себи.

За потпуну либерализацију медијске сцене

Водитељ: Господине Шешел, да вас питам нешто о медијима. Шта мислите о медијима у Србији и у Црној Гори?

Др Шешел: Мислим да медијска ситуација није добра ни у Србији ни у Црној Гори. Да је она променљива, поприлично. Некада је боља некада лоштија, али никада није добра. Наш је основни проблем, у целој Савезној Републици Југославији, а и у Републици Српској државни монополизам у медијској сфери. Поготово у сфери електронских медија, радио и телевизије. Државна телевизија је неприкосновена и у Србији и у Црној Гори, она има монополски положај али је потпуно под контролом режима.

Служи као пропагандно средство режима. А, приватне телевизије постоје у самим зачецима, као мале телевизије, и поприлично су ретке. Мислим да су нешто ређе у Црној Гори

него у Србији, али их има још увек веома мало. И сусрећу се са читавим низом разних проблема. У Србији, режимо, режим мало мало па запрети укидањем тим малим приватним телевизијама. Сада је савезни министар, односно савезни секретар за информисање, најавио укидање приватних радио и телевизијских станица, како он каже које немају фреквенције. Видите шта су урадили. Да би се добила фреквенција морате се регистровати као фирма која обавља радио дифузну делатност. А да би сте се регистровали морате имати решење да вам је додељена фреквенција.

Ето то је пракса у Србији, претпостављам и у Црној Гори, пошто је то савезно решење, пошто то Савезни секретаријат за информисање проводи, а у Србији чак има и сукоба надлежности пошто се тим бави и Републичко министарство и Савезни секретаријат па се не зна заправо ко је где надлежан да се бави тим питањем.

Ми смо за потпуну либерализацију медијске сцене. Нека слободна конкуренција покаже ко вреди ко не вреди. Ми смо за то да се јавни конкурси периодично објављују, да се додељују фреквенције по тим јавним конкурсима, да се доделе све могуће фреквенције на целој територији Савезне Републике Југославије, централне регионалне и локалне.

Да сви медији буду потпуно слободни. Треба да остане државна телевизија, али државна телевизија мора има-

ти вишестраначки Управни одбор и мора бити више под контролом Народне скупштине него под контролом владе. Како би имала један принципијелан и објективан приступ политичкој сцени.

Да ли је Килибарда Србин?

Водитељ: Господине Шешел, стигло је сијасет питања, па да кренемо. Да ли господин Шешел сматра Килибарду за Србина?

Др Шешел: То треба питати Новака Килибарду да ли је он Србин или није. Ја га лично сматрам. Знате, то какву ко води политику, није аргумент за моју процену да ли је неко Србин или није Србин. Секула Дрљевић је био Србин, ту нема никакве сумње. И овај Савић Марковић што је димија, био је Србин. Али је водио антисрпску политику, сматрао се не србином и шта ја знам. Једно је шта човек о себи мисли да је, а друго је шта он објективно је. Ако неко за себе тврди да није Србин, срећно му било. Немам ја намеру било кога да терам да буде Србин ако он не жели да буде Србин.

Противници српског националног корпуса

Водитељ: Драган Јелинић из Подгорице, да ли је Немачка злочинац XX века, а Америка и Енглеска наше цивилизације?

Др Шешел: Не може тако да се каже за државу да је злочинац. Злочиначки могу бити режими у појединим државама. Немачки режим у време Хитлера је био изразито злочиначки режим. А данашњи режими у Немачкој, Америци воде антисрпску политику, а додатно се Американци понашају као светски жандар. Знате, без обзира на све ово што су учинили Србима ми их никада нисмо изједначавали са Хитлером. Ми имамо много примедби, жестоки смо противници, критикујемо све аспекте спољне политике и Немачке и Америке које се односе на нашу земљу, али знате ипак имамо извесну меру у томе. Очигледно да воде антисрпску политику и да им је циљ разједињавање, распарчавање српских земаља, разбијање српског националног корпуса.

Политички циљеви се не постижу на улици

Водитељ: Како господин Шешел гледа на догађаје у Подгорици 14. јануара 1998. године?

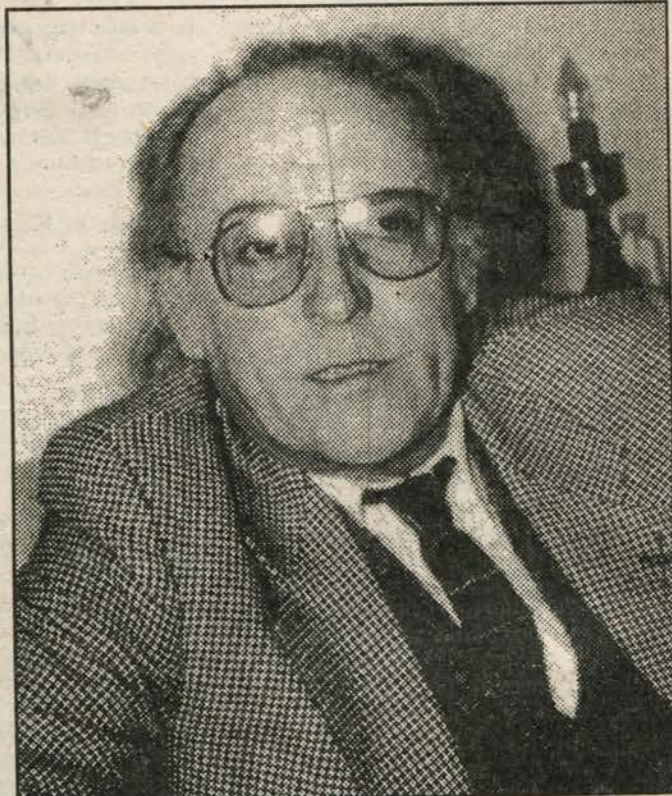
Др Шешел: Рекао сам већ како гледам на те догађаје. Веома ми је жао што је дошло до тих уличних сукоба, што је дошло до тешког рањавања веће групе људи. Што је тако узаврела политичка атмосфера. Хето бих да учиним све што је у мојој моћи и цела наша странка, да се те страсти смире. То није начин да се постигну извесни политички циљеви.

Други егзодус Срба из Републике Српске Кајине: Милан Милутиновић је потписао малогранични споразум са Хрватском из којег је изоставио 27 српских села

Српски радикали немају никаквих додирних тачака са Либералним савезом Црне Горе

Др Новак Килибарда: од изразито патриотског става до супротстављања националним интересима

Друго, ја не могу да оптужујем ни организаторе да су они баш то хтели. Али, људи који организују јавне скупове и демонстрације треба да знају какве све опасности ту вребају. Некада се маса измакне контроли. Ја имам великог искуства са митинзима, демонстрацијама итд. То говорим као човек са искуством. Боље је не држати митинг ако нисте сигурни да га не можете апсолутно контролисати.

Не вреди, сада чујем изјаве ти и ти који су били, они нама не припадају. Знате, али где је контрола, где је јасно диференцирање једне групације од друге групације. То не иде тако. Када се нешто деси после је узалуд ограђивање, е нисмо баш тако хтели.

Због тога смо ми радикали веома опрезни у заказивању јавних скупова. И одустајемо од јавних скупова онда када је ситуација овако узаврела. Али то не значи да ми било коме оспоравамо право на митинге, демонстрације и јавне скупове. Не, то је демократско право. Само политичке партије морају бити опрезне у располагању тим демократским правом. Да не би то довело до неких последица које се не желе, које наносе штету и ономе ко организује митинге и демонстрације. Са друге стране, власт мора да покаже и овог пута добру вољу и не сме да буде осветничког расположења.

Револвераше на суд

Ако неко треба да одговара онда треба да одговарају они који су непосредно користили ватрено оружје у

обрачунима за које се може доказати да су изазвали те повреде, било полицајцима, било цивилима или шта ја знам ко је све, чујем да је највише полицајаца повређено. Дакле, мора се идентификовати кривица.

И на крају, веома је важно да свака политичка партија сама наложи својим присталицама, својим следбеницима, својим симпатизерима када заказују јавне скупове да нико не сме да носи никакво оружје. Ми, радикали, када заказујемо политичке скупове, редовно наглашавамо да се никакво оружје не сме носити. Знате, ја сам човек који воли оружје. Ја увек идем са пиштољем. Али када држим митинге никада немам пиштољ уз себе. Једном је насео режим у Београду, хтели су да нам подвале грозну ствар у Гњилану 1995. године.

Имали смо заказан митинг, држали смо митинге по целој Србији и сада су они спремали једну акцију да нас похапсе у Гњилану да би спречили митинг 17. Јуна 1995. године у Београду. Тамо су нам прво као забранили митинг, на противзаконит начин, нису нас ни обавестили, нити су нам решење дали, ништа. Али је целог дана радио Гњилане обавештавао народ да је митинг забрањен, а нама ништа нису рекли. Ми смо дошли тамо, није било много света, било је свега неколико стотина.

Ми смо прошетали кроз Гњилане и онда сам се у центру Гњилана попео на неку клупицу, као клупица у парку знате, и рекао окупљеним људима ево нисмо били у могућности да држимо

митинг. Нису нам дали да укључимо нигде микрофоне на струју, ништа нам нису урадили а и народ застрашили, мало људи дошло, али да ми нећемо одустати од наше борбе.

Тада је дошла велика групација специјалаца, одмах су почели да хапсе, да туку народ, да нас малтретирају и да пуцају. Пуцали су у ваздух, а један полицајац је пуцао у другог полицајца и нанео му тешке крвне подливе, овај је имао панцир на себи, није могао да га убије, али вероватно немате са тиме искуства, не знате како то изгледа када се пуца у панцир, онда се изазове велики бол и тешки крвави подливи испод панцира, као да сте имали саобраћајни удес па се добро угрували. Тако то изгледа.

Смишљено је било да се нама припише оружани обрачун са полицијом и да идемо на вишегодишње казне затвора. То је било замишљено у Београду. Тако је режија текла, зато су нас у похапсили, иначе нас не би могли похапсити као савезне посланике. Не може савезни посланик да се хапси и лишава слободе на лицу места због прекршаја, него се прво одузима имунитет па се онда води поступак, знате.

Они су мислили, ово су кривична дела за која се може изрећи више од пет година затвора, одмах их хапсимо, идемо на суђење и готово, дефинитивно смо са њима рашчистили.

Државна телевизија Србије одмах објавила радикали изазвали пуцњаву, сукоб с полицијом, жртве, рањавања. И на крају се испоставило да нико од нас није имао никакво оружје.

Сада су они замишљали, иду ради-кали на Косово, сигурно иду са огром-ном пратњом, сигурно су до зуба нао-ружани због шишгарских сепаратиста, могућих инцидената и то је најпогод-није место да се изазове оружани ин-цидент. И да се најлакше са њима ре-ши. Кад тамо, нико од нас ништа није имао, никакав пиштољ, ништа од ору-жја. И онда су нам на брзину дали тамо неке прекршајне пријаве, прекр-шајне казне само да нас задрже у затво-ру месец два дана, и после су заћу-тали, после више то нико не помиње, као да се ништа није десило. Ми пам-тимо, али се не светимо знате. Ми све памтимо.

Смиривање страсти – ретроспектива демонстрација

Водитељ: Како се осећао господин Шешел када се срео са Драшковићем на Цетињу?

Др Шешел: Ја се уопште нисам лоше осећао, зашто бих? Вук се лоше и не-лагодно осећао. Али, не бих волео да сам у његовој кожи. Вук се стравично избламирао. Ја као што сте могли да видите контактирам са свима, сасвим неформално.

Водитељ: Да ли је тачно да одређе-не групе из Србије иду према Црној Го-ри?

Др Шешел: Ја не верујем у то, зна-те. Није могуће да се неко појави негде или да неко некога пошаље, или нека провокација или нешто слично. Али да неке озбиљније веће групе иду, ја у то не верујем. Не верујем, никакве групе да иду.

Мислим да ће у Црној Гори сада до-ћи до смиривања страсти, да многи ко-ји су тог дана били у уличним обра-чунима сада мало другачије размиш-љају, трезвеније. Ја мислим да ће то смиривање уродити плодом и ако се за краће неко време одреди тачан да-тум ванредних парламентарних избо-ра. Како чујем, постигнут је споразум посредовањем Радоја Контића, изме-ђу Ђукановића и Булатовића да то буде крајем маја. То је у складу са рани-јим споразумом парламентарних стра-нака, и чим крене та предизборна кам-пања странке се усмеравају на неке друге политичке активности.

Онда више ником не пада на памет да иде у демонстрације, поготово где може доћи до неког инцидента. То на-носи штету и у предизборној кампа-њи. Мислим да у народу има попри-лично страха после свега овога што се десило у Подгорици, јер Подгорица раније није овако нешто искусила.

Није овако нешто доживела. У Бео-граду се то више пута дешавало, и 9. марта, и Видовданско саборовање, и јунске демонстрације 1993. године, па демонстрације коалиције "Заједно" итд. За Подгорицу је ово нешто ново. Када је она комунистичка бирократска гар-

нитурa својевремено обарана није би-ло овога, они су релативно лако обо-рени и није дошло до неких већих ин-цидената осим овог сукоба којег је по-лиција изрежирала код Жуте греде, када су радници претучени. Ја ли та-ко? Мислим да је то био једини жеш-ћи сукоб полиције и демонстраната. Овог пута је ово велико искуство за Подгорицу.

На сву срећу нико није погинуо. То је најважније. Нажалост, многи љу-ди су тешко повређени, вероватно ће имати доживотних здравствених про-блема и то треба да буде поука свим другим могућим актерима неких дру-гих демонстрација, митинга.

Свим политичким чињеницама, а и режиму у Подгорици да треба неке ствари мењати на политичкој сцени.

Народно незадовољство, мотив за митинге

И сама чињеница да је изашло то-лико људи на улицу, да је било, неки кажу 10.000, неки кажу 20.000, ја нећу да улазим у процене, нисам непосред-но то гледао, али очигледно да је би-ла велика група демонстраната. Она сведочи о присутном великом незадо-вољству. Режим треба да размисли због чега је то незадовољство и треба да, са своје стране, покаже добру вољу и да ублажи разлоге који изазивају такво незадовољство. Да се то не би понови-ло. Као што непрекидно упозоравамо режим у Београду, није коалиција "За-једно" извела онолико народа на ули-це, него незадовољство које постоји у народу. А коалиција "Заједно" је запра-во покварила могуће ефекте оног на-родног бунта и протеста својом не-способношћу, својим незнањем, сво-јим компромитантним понашањем.

Тако, тамо где нема народног неза-довољства нема те политичке партије која може извести толику групу људи у демонстрације. Где нема реалних из-вора незадовољства. Треба сада виде-ти шта су ти реални извори незадово-љства, неки су политички, неки еконо-мски неки социјалне природе. Оно што је економске и социјалне природе не може брзо да се разреши, али мораће да се решава. А оно што је политичке природе и везано за изборе већ сада може да се промени. Већ сада може да се разреши.

Рецимо да се уведе централизова-на компјутерска обрада бирачких спи-скова, да бирачки спискови буду до-ступни свим политичким партијама, када је централизована компјутерска обрада, то немамо ни у Србији још, онда нема могућности да се исти љу-ди појављују више пута на бирачким списковима. Када је централизована компјутерска обрада, онда нема могу-ћности да се мртви људи појаве на би-рачким списковима. А овако, због неа-журности администрације, може нека-

да да се таква ствар деси, а поготово због самовоље власти.

И оно што би било важно да се та-чно фиксирају ти изборни услови, да све политичке партије буду равнопра-вне и да се избори одрже у некој толе-рантнијој атмосфери.

Криминал се може сузбити!

Водитељ: Шта мислите о кримина-лу и наркоманији у Црној Гори?

Др Шешел: Исто оно што мислим о криминалу и наркоманији у Србији. Знате, мало ме овако питање навело да одговорим на овај начин. Шта мислим о криминалу и наркоманији у Црној Гори? То је опште зло које потреса целу Европу. Наркоманија је социјал-но зло прве категорије. Наркоманија се не може у потпуности сузбити то је већ очигледно, али се може смањи-ти њен интензитет двоструким дело-вањем.

Деловањем државних репресивних органа, дакле, полиције и васпитним деловањем унутар просветних инсти-туција.

А што се тиче криминала, крими-нал се може сузбити, довести на под-ношљив ниво озбиљним државним и политичким реформама. Ми, дакле, мо-рамо изградити озбиљну државу, др-жаву која ће сузбити привилегије и монополски положај код економског субјекта. Суштина нашег крупног кри-минала је данас монополски положај појединих економских субјеката.

Два ока у глави

Водитељ: Да ли бисте дошли на лето-вање у Црну Гору у случају да се она одвоји?

Др Шешел: Ја не верујем да ће се ика-да Црна Гора одвојити. Апсолутно не верујем. Поготово не верујем после оног френетичког аплауза којим ме је доче-као народ Цетиња јуче. Знате, често се говори да је Цетиње извор неких се-паратистичких тенденција. Ја у то ни-када нисам веровао, а синоћ сам се де-финитивно уверио да нема ништа од тога. Нико озбиљан не жели сепара-тизам. Постоје сепаратистичке снаге, али не верујем да оне могу превагну-ти. А доживео сам нешто невероват-но, то је за мене било невероватно. Френетичан аплауз на уласку у Вла-дин дом на Цетињу, било је више хи-љада људи тамо окупљено, додуше чуо се неки звиждук, било је и звиждук, да не заборавим то да напоменем. Али, аплауз је био такав какав засита ни-сам очекивао.

Различити аршини

Водитељ: Мора да је аплаудирао и господин Славко Перовић.

Др Шешел: Колико ја знам није био на Цетињу.

Водитељ: Да ли сматрате правно исправним законе донете о распаду ДПС-а и Народне странке.

Др Шешел: Много тога у нашој земљи није правно исправно. Говорио сам већ о правној ваљаности савезних закона после отимачине посланичких мандата. У случају расцепа владајуће странке, наравно, могло би се строго формално правно ићи на примену одребе закона која каже да онај коме престане чланство у политичкој партији мора да се одрекне и посланичког мандата.

У овом случају, то би изазвало тешке проблеме. Који је то сада орган који би процењивао ко је кога напустио. Ко је већинско ко мањинско крило у партији. Јер се подразумева, ако је већинско крило, онда оно следи легитимитет, правни легалитет политичке партије са оним називом који је регистрован. А ко то сада може да утврди неспорно. Нема тог органа.

Орган који почне да одлучује о томе био би под утицајем извесних центара моћи, под утицајем власти. Ми имамо на примеру Народне странке могућност да анализирамо комплетан проблем. Пошто је то било по вољи режима у Подгорици признат је легалитет Народној странци Новака Килибарде. И њени посланици су остали у Народној скупштини, а Бојовићеви су избачени, је ли тако. А пошто је то по вољи савезног режима, у Савезној скупштини је признат легитимитет, наравно под утицајем србијанских социјалиста, признат је легитимитет Бојовићевој Народној странци, а избачени су Килибардини посланици.

Када је реч о једној опозиционој политичкој партији лакше то може да прође иако је непринципијелно. Иако није ни правно исправно. Када је реч о владајућој партији била би катастрофа. Рецимо да Демократска партија социјалиста Ђукановића, односно Милице Пејановић Ђуришић, како се званично одређује, избаци Булатовићеве из Народне скупштине, а министарство правде Црне Горе каже они више нису посланици ове партије. А у Савезној скупштини да остану посланици Демократске партије социјалиста Момира Булатовића, а да се избаци посланици који следе Мила Ђукановића.

Онда би држава била доведена до правног апсурда. Невероватан би се догађај десило. Да се то не би десило, по мом мишљењу, наметни људи треба циљано да тумаче закон. Закон даје могућност али закон не мора одмах да се примени.

Ванредни избори, излаз из кризе

Паметније је ићи на превремене парламентарне изборе, па се може констатовати да се та и та ствар не ради док се на парламентарним изборима не ут-

врди неко ново чињенично стање у погледу праве воље бирача. Дакле, ја пледирам и на једну и на другу страну, да се не понашају по овом обрасцу, по коме је извршена прерасподела мандата унутар Народне странке, него да се има мало стрпљења до мајских избора, и тада ће те странке бити сасвим самосталне, одвојене, знаће се ко је чiji посланик. Не би требало да буде никаквих проблема у њиховој идентификацији.

Наравно, мораће нешто да ураде и по питању тог страначког назива. Први смо ми радикали били принуђени да убацимо име председника странке у страначки назив, како нам више нико не би могао отети тај страначки назив. А сада нас сви други следе, и народњаки и ДПС, ко зна ко ће још имати расцепа.

Један народ, две федералне јединице

Водитељ: Господин Бивелић би желео да зна да ли признајете црногорску нацију и црногорску државу?

Др Шешел: Црногорска држава је постојала као српска држава увек, ја мислим да то никоме озбиљном и паметном не треба доказивати. Сви црногорски владари из династије Петровића су били српски владари. А Велика Народна скупштина је, 1918. године, донела одлуку о прикључењу Црне Горе Србији, не Југославији него Србији. Од тада је Црна Гора саставни део Србије.

После 1945. године, комунисти су извршили федерализацију Југославије и створили федералне јединице.

Те федералне јединице некада су одговарале некада нису одговарале тим административним границама оних државних границама, које су постојале пре стварања Југославије. Је ли тако, код Црне Горе су те границе измењене. Пећ и Призрен су били у саставу Црне Горе пре прикључења Србији. После 1945. године Пећ и Призрен нису били у саставу Црне Горе, рецимо то вам је један пример да је та комунистичка административна подела била изразито волунтаристичка.

Сада ми имамо Савезну Републику Југославију, ми радикали признајемо Савезну Републику Југославију и признајемо њене две федералне јединице Србију и Црну Гору. То је за нас фактичко постојеће и правно стање. Ми се тако увек понашамо. Јер да не признајемо, не би ишли на изборе. Славко Перовић не признаје савезну државу и никада не иде на савезне изборе. Ми признајемо и Србију и Црну Гору као федералне јединице Савезне Републике Југославије.

Сада долазимо до једног правно теоријског питања. Да ли је федерална јединица држава у правном смислу речи. У правном смислу речи није држава, иако се по свом Уставу назива држа-

вом. То вам је као у Америци, Тексас је држава, Калифорнија је држава, Висконсин, Илиноис је држава итд.

У теоријско-правном смислу речи нису државе јер су саставни делови једне сложене државе. Држава подразумева потпуни суверенитет, овде нема потпуног суверенитета. Овде је подељен суверенитет.

Федерација је сложена држава, није савез самосталних држава, то је конфедерација. Федерација је сложена држава. Држава састављена из федералних јединица.

Дакле, не можемо у том смислу говорити о држави. Али говоримо о Републици као федералној јединици, која има извесне државне атрибуте.

Црногорска нација не постоји

Што се тиче црногорске нације, нема ништа против да се било ко сматра Црногорцем по националности. Нема намеру да било кога на силу терам да буде Србин. Никога.

Ја мислим да је толико лепо бити Србин да сматрам Божијим даром, и неком привилегијом то што сам Србин, не пада ми на памет да некога сада пушком терам да и он буде то исто ако не жели. Али, црногорска нација не може да постоји ни по ком социолошком или историјском стандарду.

Као нација не постоји. Нема тог теоретичара који може научно доказати постојање црногорске нације.

Уосталом, прве српске државе су се на овом простору формирале, на простору садашње Црне Горе и Херцеговине. Никшић Пива то је стара Херцеговина. Њихов је менталитет и дијалекат неупоредиво сличнији требињском него подгоричком, на крају крајева, је ли тако? Менталитет људи, дијалекат у Бијелом Пољу, у Беранама, има неке своје сопствене специфичности по којима се разликује од дијалекта, менталитета у неком другом делу Црне Горе.

Бијелополци су много по томе сличнији Србима из Пријепоља или Прибоја, него Србима из Никшића или Цетиња, или неког другог места на крају крајева. Бесмислено је вештачки стварати нације. Апсолутно бесмислено.

Онај ко нам је вештачки стварао нације није нам мислио добро, то је радила Коминтерна и Комунистичка партија Југославије.

Друго, да није било Црногораца можда би се српство потпуно угасило. Српске државотворне традиције, духовне традиције су очуване на Цетињу. Сетите се оне старе песме, полетела два сокола на слете пред дворца краља Николе, један носи сабљу Обилића, а други круну Немањића. И онда им кроз ту песму одговара краљ Никола да ће одбранићи српске земље сабљом Обилића, ујединити српске земље круном Немањића, па црногорска химна она-

мо-намо. На крају крајева, бесмислено је да о томе разговарамо, то би могла бити дуга прича. Томови и томови би могли да се напишу на ту тему, али ја вам кажем да није било Црне Горе можда би се српство потпуно угасило.

Сада инсистирати да оно што је било понос целокупног српства буде посебна нација, одвојена од српства, било би бесмислено. Ја то говорим као човек који у себи има црногорске крви, односно који је по оцу пореклом из Црне Горе. А мајка ми је из породице која је најдаљом старином из Херцеговине. И која је сада то разлика између Црне Горе и Херцеговине? Је ли то већа разлика од оне која постоји између Банаћана и становника Тимочке крајине или Баначана и Косоваца на крају крајева.

Ми смо Срби ипак поприлично распрострањени и велики народ за европске услове. И мора бити посебности у том народу и добро је што има посебности. Али посебности нису толике да се ми поново делимо међусобно и да се стварају нове нације.

Режими одговорни за бујање криминала

Водитељ: Шта господин Шешел мисли о умешаности Мила Ђукановића у криминал?

Др Шешел: Ја мислим да су и режим у Црној Гори и режим у Србији директно одговорни за бујање крими-

нала у нашој земљи. Некада су одговорни чињењем, некада не чињењем. Ја не желим сада да идентификујем конкретне кривце, конкретне носиоце одговорности, али када је режим у целини одговоран онда су одговорни и сви појединци у том режиму. И један од разлога што ми желимо да оборимо и режим у Србији и режим у Црној Гори је управо то што су ти режими својим понашањем довели до бујања криминала.

Пре свега монополским положајем одређених фирми, о чему сам мало пре говорио, монополским положајем појединих центара економске и политичке моћи, политичким волонтаризмом, доношењем одлука ад хок, по вољи политичких моћника без поштовања законске процедуре итд.

Наравно, центри интереса и моћи се често међусобно сукобљавају, и ти сукоби који се сада дешавају управо су резултат таквог једног стања у коме се налазимо.

Нема цепања заједничке државе

Водитељ: Да ли бисте на евентуалном референдуму грађана Црне Горе поштовали њихову вољу да се Црна Гора одвоји?

Др Шешел: Прво, био је референдум у Црној Гори, не можемо мало, мало па ићи на референдуме. Био је референдум о останку Црне Горе у заједнич-

кој држави. Не може сада ајмо на нови референдум да видимо да ли ћемо и даље остајати. Не, није то ствар која се може данас овако сутра онако. Донешена је одлука да се остане у заједничкој држави, сада смо у заједничкој држави. И нема цепања заједничке државе.

Против хапшења демонстраната

Водитељ: Како коментаришете хапшење људи који су били на демонстрацијама?

Др Шешел: Ја сам против тога да се хапсе људи који су учесници демонстрација, осим оних за које се може утврдити да су ватреним оружјем некога повредили. Значи, нисам спреман да таквим људима станем у заштиту, ако је неко потегаво ватрено оружје и некога повредио, некога ранио.

Значи, ту сам за то да суд води свој поступак до краја. Ако је дошло до хапшења било ког другог учесника демонстрација ја сам за то да се ти људи одмах пусте на слободу. Рекао сам већ, на почетку емисије, да смо ми радикали против било какве одмазде, против било каквих репресивних мера.

Мислим да режим са своје стране мора да покаже добру вољу и да иде у правцу смиривања страсти. Јер ако се режим почне понашати на другачији начин, ако прибегне репресивним мерама, ако прибегне мерама одмазде не-

Увек са народом:
др Вјислав Шешел окружен многобројним присталицама Српске радикалне странке

задовољство ће бити још веће, па се мо-же овај трагични догађај понови-ти, а онда са још горим последицама.

Најгори садашњи режими

Водитељ: Господин Латинковић би хтео да зна да ли се слажете са њим, да су Србија и Црна Гора, од 1989. године, имале најгоре државнике и полити-чаре?

Др Шешел: Да. Не у односу на доса-дашњу историју, најгори су нам садаш-њи режими. Било је и горих раније. Зна-те, био је Петар Стамболић, био је Бла-жо Јовановић, они су још гори били. Да се ту ми не заваравам, али мислим да су ови режими лоши, да морају да се мењају, али да би радикалски режим био неупоредиво бољи и у Србији и у Црној Гори.

Час историје

Водитељ: Како сматрате Црну Го-ру у савезу српских држава када је Цр-на Гора била држава прије Србије и по ком основу негирате црногорску наци-ју? Делом сте одговорили на ово пи-тање.

Др Шешел: Да. Црна Гора није по-стојала као држава пре Србије. Још док Србија није ни постојала постојале су Рашка, Зета, Травунија, Хумска кнеже-вина и Неретљанска кнежевина. То су прве српске државе. Уједињењем Ра-шке и Зете створена је Србија. По пр-ви пут Србија као држава то су истори-јске чињенице. А назив Црна Гора је назив каснијег датума. Мислим да сам назив датира из времена Црнојевића.

О изборним крађама

Водитељ: У Србији су фалсифико-вани избори, каже један гледалац, а гос-подин Шешел није признао Милути-новића. У Црној Гори су, такође твр-ди гледалац, фалсификовани избори, а признао је господина Ђукановића. Зашто?

Др Шешел: Прво, у Србији су фал-сификати били неупоредиво гори и тежи него у Црној Гори. Друго, у Цр-ној Гори на изборима су се надметала два крила до сада владајуће полити-чке партије.

Изборна процедура, изборна мето-дологија је примењивана на исти онај начин на који су то креирала та два крила док су били јединствена парти-ја. А ми за многе ствари не би ни зна-ли како се све то креира да није дош-ло до расцепа у владајућој партији.

Расцеп у владајућој партији нам је омогућио да сазнамо много више дета-ља о методологији дотадашњег вла-дања. А у Србији је био класичан избо-рни обрачун између режими и опози-ције. Где је режим прибегавао неверо-ватним методама онемогућавања српс-ких радикала.

Онога што није било у Црној Го-ри. У Црној Гори није ухапшен ни је-дан контролор на бирачком месту ко-лико ја знам. У Црној Гори нису оне-могућавани контролори да дођу на би-рачка места поред свих оних неправил-ности којих је било и на које смо ми указивали. Ми смо послали савезне и републичке посланике Српске ради-калне странке из целе Србије да буду контролори на бирачким местима.

На многим бирачким местима, ују-тру у 7 сати, они су нашли пуне кути-је. Полиција их је хапсила, 11 посла-ника нам ухапсили на дан избора, на-вече, када су затворена бирачка места, они су их пустили.

Ипак су се невероватније ствари тамо десиле. Ни од једне примедбе ни-смо одустали у погледу црногорских избора. Али, као што сте ви мало пре поменули, да ли су регуларни закони који се доносе под овим условима, да ли је регуларно ово, да ли је регулар-но оно, ако све тако оспоримо онда ће-мо остати без ичега, остаћемо да нам ниједан правни акт није ваљао. Зато сада морамо бити реални политича-ри, трезвени, свесни извесних чињѐ-ница и према њима се понашати.

Увек се питајући шта је алтернати-ва. Ја мислим да је много боља вари-јанта признати сада статус кво, признати овакав изборни резултат и ићи на ванредне парламентарне изборе.

Јер и то је гест друге стране којим она потврђује да је спремна да се нађе неко компромисно решење и да се ипак те ствари разрешавају народном во-љом, него рећи не признајемо ми ни-шта. Онда не признајемо ни те изборе који би се заказали под тим режимом, је ли тако. Значи, апсолутно негира-ње би нас довело у ситуацију потпу-ног одбијања свих могућности да се те ствари ипак приведу у неки норма-лан демократски ток.

Ми желимо један нормалан демо-кратски ток свесни да савршене демо-кратије нема нигде. А да морамо са сво-је стране учинити максимум напора да наши услови политичког живота буду што демократскији. Један корак ка побољшању тих демократских ус-лова је ово расписивање ванредних из-бора.

Водитељ: Господине Шешел, за крај, каква би била ваџна порука грађанима Црне Горе у овом, ипак помало зате-гнутом, политичком тренутку?

Др Шешел: Ја испред Српске ради-калне странке и у своје лично име, позивам све грађане Црне Горе да ми-рно, трезвено и сталожено разматрају све политичке проблеме у Црној Го-ри и у Савезној Републици Југосла-вији, да воде рачуна да би сваки пре-нагљен потез могао бити погрешан и штетан. Да ми имамо интереса да у нашој земљи победи демократија, ис-тинска демократија. Пут до те демо-кратије је мукотрпан.

Морамо имати велико стрпљење. Али, ми као грађани своје земље при-падамо разним политичким партијама и треба политички да се сукобљавамо кроз те партије, али не смемо дозво-лити да нас мржња узме под своје, да овлада нашим разумом и да нас мр-жња руководи у тој политичкој борби. Ако дозволимо да нас води мржња, про-пашћемо то је сигурно. Ако се отара-симо било какве мржње, ако спречи-мо мржњу да овлада нашом свешћу, ми ћемо успети.

Партије су ту да се боре, а народ да посматра борбу међу партијама и да се грађани укључе у ту борбу, али као партијски активисти и да се на избори-ма процењује која је партија добра, ко-ја је лоша, која улива поверење, која не улива поверење. Којој треба преда-ти мандат да влада државом, а којој не треба.

По жељи народа

Ја желим да живим само у таквој др-жави у којој ће се створити услови да народ одлучује ко ће бити на власти. Можда ни следећи избори неће бити сасвим савршени, солидни у том по-гледу, али се надам да ће бити неупо-редиво бољи од ових претходних. И да ћемо бар моћи да их контролишемо до краја, и да ће се до краја поштовати народна воља.

А позивам све политичке факторе у Црној Гори, све политичке активис-те, све политичке партије, да смање тензије, да смире страсти и да кроз разговоре и договоре покушавају реши-ти све проблеме.

Знате, власт може да се промени пу-чем, државним ударом, устанком или револуцијом. Али, опет после тога мо-рамо ићи на изборе ако желимо да по-штујемо народну вољу. Ако су избо-ри заказани онда треба да покажемо мало стрпљења да се спремимо за те изборе, да покажемо максималну сна-гу на тим изборима.

Водитељ: Господине Шешел, хва-ла вам што сте били гост ТВ Блу Мун и емисије Могуће вруће, уз жељу да се ни ја, ни ви, неким случајем, не оклизнемо на кору од банане у ходни-ку студија

Др Шешел: Ја не знам, банане се уво-зе преко Црне Горе, ја не знам да ли имате у ходницима неких банана. Мо-гли сте да проверите. Што се тиче вру-ћих услова, мислим због ових рефле-ктора, да је једино било вруће, иначе не видим неки други разлог.

Водитељ: Господине Шешел, хва-ла вам што сте били гост ТВ Блу Мун.

Др Шешел: Било ми је задовољство.

Водитељ: Драги гледаоци, био је то господин Шешел, била је то емисија Могуће вруће, била је то ТВ Блу Мун, видимо се у следећи четвртак. Хвала вам на пажњи и пријатно.

ГЕСТ ДОБРЕ ВОЉЕ

Лидер српских радикала на Цетињу

СВЕ ЗА СРПСТВО
А СРПСТВО НИ ЗАШТА!